

Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

Onko verotus esteenä Pk-IFRS:n etenemiselle Euroopassa? Case: Suomi, Saksa, Ruotsi ja Iso-Britannia

Laskentatoimi

Maisterin tutkinnon tutkielma

Minna Lehtiniemi

2012

Laskentatoimen laitos
Aalto-yliopisto
Kauppakorkeakoulu

ONKO VEROTUS ESTEENÄ PK-IFRS:N ETENEMISELLE EUROOPASSA? CASE: SUOMI, SAKSA, RUOTSI JA ISO-BRITANNIA

TUTKIELMAN TAVOITTEET

Tutkielman tavoitteena on tutkia Suomen, Ruotsin, Saksan ja Iso-Britannian verotuskäytäntöjä ja verrata verotuksen yhteensopivuutta Pk-IFRS – standardin kirjauskäytäntöihin. Tutkielmassa pyrittiin selvittämään toimiiko verotus esteenä Pk-IFRS:n soveltamiselle edellä mainituissa maissa. Samalla etsittiin mahdollista esimerkkiä Suomessa vallitsevaan kirjanpidon ja verotuksen kytkösongelmaan. Tutkielmassa on lisäksi tuotu EU:ssa sekä maailmalla meneillään olevia Pk-IFRS:n käyttöönoton kannalta merkittävimpiä hankkeita ja projekteja.

TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

Tutkimusaineistona on pääosin käytetty maiden verolakeja, maiden lainsäätäjien internet sivuja ja kansainvälisten veroasiantuntijoiden selvityksiä verotuksesta. Toisena oleellisena empiirisenä aineistona on käytetty viittä verotuksen ja IFRS -standardin asiantuntijoiden haastattelua. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina ja kysymykset olivat avoimia. Käsiteltävät teemat oli jaettu asiantuntijan osaamisalueesta riippuen ja räätälöity haastateltavan osaamisalueen perusteella. Haastattelut nauhoitettiin kahta haastattelua lukuun ottamatta ja kaikki litteroitiin välittömästi haastattelun jälkeen.

TULOKSET

IFRS – tilinpäätösstandardit leviävät väistämättä ja useissa maissa on meneillään projekteja/hankkeita, joiden tarkoituksena on muokata maan tilinpäätöslainsäädäntöä lähemmäs IFRS- ja Pk-IFRS -standardeja. Yhdysvalloissa tullaan sallimaan IFRS – raportointi. Lisäksi G20 maat tekevät jatkuvaa yhteistyötä yhtenäisten tilinpäätösstandardien kehittämiseksi. Saksassa, Ruotsissa ja Iso-Britanniassa yleinen suuntaus on kirjanpidon ja verotuksen eriyttäminen, joka mahdollistaa yhä enenevässä määrin IFRS-raportoinnin. Lisäksi EU alueelle kaavailaan täysin kirjanpidosta erillistä itsenäistä veropohjaa (CCCTB), johon haastattelujen perusteella tulee kuitenkin olemaan vielä pitkä tie. Ruotsissa työstetään paraikaa pk-yrityksille Pk-IFRS:n pohjautuvaa tilinpäätösraportointisäännöstöä (K3). Iso-Britannia taas on kehittämässä 3-tasoista raportointikehikkoa jossa tietyinkokoiset yritykset soveltaisivat Pk-IFRS standardia. Haastatteluissa selvisi, että asiantuntijat olivat kaikki sitä mieltä, että myös Suomessa kirjanpidon ja verotuksen kytköksistä tulisi päästä eroon, sillä verotuksen ja kirjanpidon tavoitteet ovat nykyisin hyvin erisuuntaiset.

AVAINSANAT

Pk-IFRS, IFRS for SMEs, CCCTB, kansainväliset tilinpäätösstandardit, verotuksen ja kirjanpidon kytkös, IFRS

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
1.1	Johdatus tutkimuksen aihepiiriin ja motivaatio tutkimukselle	1
1.2	Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset.....	3
1.3	Olellaiset käsitteet.....	5
1.3.1	Pk-IFRS	5
1.3.2	Kirjanpidon tulos	5
1.3.3	Verotettava voitto	5
1.3.4	Kirjanpidon kytkös	6
2	AIEMPI TUTKIMUS PK-IFRS:STÄ	7
3	PK-IFRS:N LEVIÄMISEEN VAIKUTTAVAT HANKKEET	10
3.1	G20 call for global standards by 2011	10
3.2	IFRS standardien sisällyttäminen osaksi tilinpäätösraportointia USA:ssa	12
3.3	Ruotsin K-3 hanke	14
3.4	Iso-Britannian kolmitasoinen tilinpäätösraportointikehys -projekti	15
3.5	Saksan kirjanpitolain uudistus BilMoG	16
3.6	EU:n suhtautuminen Pk-IFRS:n.....	17
3.7	EU-alueen yhteinen yhdistetty veropohja	19
3.8	Yhteenveto.....	20
4	PK-IFRS:N ESITTELY JA KIRJAUSKÄYTÄNNÖT	22
4.1	Yleistä Pk-IFRS standardista	22
4.2	Rahoitusomaisuus -rahoitusinstrumentit	23
4.3	Vaihto-omaisuus	24
4.4	Sijoituskiinteistöt	24
4.5	Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.....	25
4.6	Aineettomat hyödykkeet	25
4.7	Liikearvo.....	26
4.8	Leasing sopimukset.....	26
4.9	Varaukset	28

4.10	Eläkejärjestelyt	29
5	VEROTUSKÄYTÄNNÖT SUOMESSA, SAKSASSA, RUOTSISSA JA ISOSSA-BRITANNIASSA JA NIIDEN EROT PK-IFRS STANDARDIIN	30
5.1	Suomi	31
5.1.1	Yleistä Suomen verojärjestelmästä	31
5.1.2	Rahoitusomaisuus ja rahoitusinstrumentit	32
5.1.3	Vaihto-omaisuus.....	34
5.1.4	Sijoituskiinteistöt.....	35
5.1.5	Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	35
5.1.6	Aineettomat hyödykkeet	37
5.1.7	Liikearvo	37
5.1.8	Leasingsopimukset	38
5.1.9	Varaukset.....	38
5.1.10	Eläkejärjestelyt	39
5.1.11	Yhteenveto	39
5.2	Saksa	40
5.2.1	Yleistä Saksan verojärjestelmästä	40
5.2.2	Rahoitusinstrumentit ja rahoitusomaisuus.....	42
5.2.3	Vaihto-omaisuus.....	43
5.2.4	Sijoituskiinteistöt.....	43
5.2.5	Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	44
5.2.6	Aineettomat hyödykkeet.....	45
5.2.7	Liikearvo.....	45
5.2.8	Leasingsopimukset	45
5.2.9	Varaukset.....	47
5.2.10	Eläkejärjestelyt	48
5.2.11	Yhteenveto	49
5.3	Ruotsi	49
5.3.1	Yleistä Ruotsin verojärjestelmästä	49
5.3.2	Rahoitusomaisuus.....	50
5.3.3	Vaihto-omaisuus.....	51
5.3.4	Sijoituskiinteistöt.....	51
5.3.5	Käyttöomaisuus	52
5.3.6	Aineettomat hyödykkeet.....	53
5.3.7	Liiketoimintojen yhdistäminen ja liikearvo	53
5.3.8	Leasingsopimukset	54

5.3.9	Varaukset.....	54
5.3.10	Eläkejärjestelyt.....	55
5.3.11	Yhteenveto	55
5.4	Iso-Britannia	56
5.4.1	Yleistä Iso-Britannian verojärjestelmästä.....	56
5.4.2	Rahoitusomaisuus.....	57
5.4.3	Vaihto-omaisuus.....	57
5.4.4	Sijoituskiinteistöt.....	57
5.4.5	Käyttöomaisuus	57
5.4.6	Aineettomat hyödykkeet.....	59
5.4.7	Liiketoimintojen yhdistäminen ja liikearvo	59
5.4.8	Leasingsopimukset	60
5.4.9	Varaukset.....	60
5.4.10	Eläkejärjestelyt.....	61
5.4.11	Yhteenveto	61
5.5	Yhteenveto maiden verotuskäytännöistä ja vertailu Pk-IFRS:n	62
6	TUTKIMUSMENETELMÄ	66
6.1	Aineistonkeruumenetelmät.....	66
6.2	Tutkimuksen toteuttaminen	67
6.3	Haastateltavien esittely ja haastatteluaineiston kerääminen.....	68
6.4	Valittujen tutkimusmenetelmien heikkoudet.....	69
7	ASiantuntijoiden näkökanta Suomen kirjanpidon ja verotuksen suhteeseen ja CCCTB:n	71
7.1	Kirjanpidon ja verotuksen suhde.....	71
7.2	Näkemykset CCCTB:stä.....	74
7.3	Mielipiteet Pk-IFRS standardista	77
8	Yhteenveto ja johtopäätökset	79
8.1	Yhteenveto.....	79
8.2	Johtopäätökset	82
8.3	Jatkotutkimusaiheita.....	83
	LÄHTEET.....	84

TAULUKOT JA KUVIOT:

Taulukko 1. G20-maiden aikatavoitteet IFRS –standardien hyväksymiselle	11
Taulukko 2. ASB:n ehdottamat tilinpäätösraportoinnin tasot	15
Taulukko 3. Käyttöomaisuuden poistot	36

LIITTEET:

Liite 1: Haastateltavien taustatiedot	89
Liite 2: Haastattelukysymykset	90
Liite 3: Haastattelukysymykset	91
Liite 4: Haastattelukysymykset	92
Liite 5: Haastattelukysymykset	94
Liite 6: Velkainstrumentin hankintamenon jaksottaminen efektiivisen korkomenetelmän mukaisesti.....	95
Liite 7: Yhteenvetotaulukko maiden verokäytäntöjen ja Pk-IFRS:n mukaisista arvostusmenetelmistä	96

Käsitteitä ja lyhenteitä

ASB	UK Accounting Standards Board
AO	Abgabenordnung (General Tax Code; mainly procedural rules)
BFN	Bokföringsnämnden, Ruotsin kirjanpitolaakunta
BilMoG	Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz, German Accounting Law Modernization Act
CAA	Capital Allowances Act 2001
CCCTB	Common Consolidated Corporate Tax Base, Yhteinen yhdistetty yhtiöveropohja
CTA	Corporate Tax Act in Great Britain
EFRAG	European financial Reporting Advisory Group
EStG	Einkommensteuergesetz (German Income Tax Act)
EGHGB	Einführungsgesetz zum Handelsgesetzbuch, Act Introducing the German Commercial Code
EStR	Einkommensteuerrichtlinien, German Income Tax Directive
FASB	Financial Accounting Standards Board
HMRC	Her Majesty's Revenue & Customs
HGB	Handelsgesetzbuch, German Commercial Code
IAS	International Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standard
IFRS for SMEs	International Financial Reporting Standard for Small and Medium- sized Entities
IL	Inkomstskattelag (1999:1229) Uppdaterad: t.o.m. SFS 2011:1084
KStG	Körperschaftsteuergesetz, German Corporate Income Tax Act
SEC	U.S. Securities and Exchange Commission
U.S. GAAP	Generally Accepted Accounting Principles in the United States

Saatesanat

Haluan osoittaa tähän Pro gradu – tutkielmaan liittyvät kiitokset erityisesti haastatteluun suostuneille asiantuntijoille. Olen hyvin kiitollinen heidän suomastaan ajasta sekä arvokkaasta asiantuntemuksesta tutkielman edistämiseksi!

Kiitokset myös Deloitteen vero-osaston asiantuntijalle Maria Valkamalle saamastani tutkimusmateriaalista eri maiden verolainsäädäntöihin liittyen.

Tutkielman ohjaamisesta kiitokset kuuluvat Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulun professorille Seppo Ikäheimolle, joka toimi motivoivana graduohjaajana ja jaksoi uskoa loppuun asti tutkielmani aikaansaannoksiin.

Minna Lehtiniemi

1 JOHDANTO

1.1 Johdatus tutkimuksen aihepiiriin ja motivaatio tutkimukselle

“Only global standards will meet the wider objectives of financial stability, efficiency and transparency and provide the benefits of increasing confidence in financial markets, reducing the cost of capital and facilitating global investments.” (David Devlin, President of Federation des Experts Comtables Europeens, (FEE 2004))

Vuonna 1957 solmitun The Treaty of Rome:n tavoitteena oli luoda Eurooppaan yhtenäinen markkina-alue, jossa tavaroiden, palveluiden, ihmisten ja pääomien liikkuminen olisi täysin vapaata. Jotta informaation epäsymmetria ei aiheuttaisi turhia kustannuksia, vapaat ja yhtenäiset markkinat tarvitsivat toimiakseen vertailukelpoista ja läpinäkyvää tilinpäätösinformaatiota. Vuodesta 2005 EU-direktiivien mukaisesti kaikkien EU alueen pörssissä noteerattujen yhtiöiden on tarvinnutkin laatia tilinpäätöksensä yhtenäisten IFRS ja IAS –standardien mukaisesti. IFRS- ja IAS-standardien noudattamisvelvollisuuden myötä on saavutettu osittain tilinpäätösten harmonisoitumista EU alueella.

Vaikka standardit ovat samat kaikille pörssiyrityksille, on tilinpäätösnormiston soveltamisissa silti vielä eroja maiden välillä (mm. Nobes 2006). Vielä merkittävämpi epäkohta yhtenäisiä markkinoita ajatellen on se että yhtenäisten tilinpäätösnormistojen soveltamisen ulkopuolelle jää valtaosa yrityksistä. EU alueella (Sveitsi mukaan luettuna) on pörssiyrityksiä noin 12 500 (EuropeanIssuers), kun taas pk-yritysten osuus on noin 99 % kaikista EU alueen yrityksistä, mikä tarkoittaa noin 23 miljoonaa yritystä (Euroopan komissio 2006). Pk-yritykset ovat kansantaloudellisesti merkittävä voimavara ja lisäksi yhä suurempi osa pienistä ja keskisuurista yrityksistä hakevat kasvua tai rahoitusta kansainvälisiltä markkinoilta.

IASB on tehnyt kehittämistyötä vuodesta 2001 lähtien koskien pienten ja keskisuurten, julkisesti noteeraamattomien yritysten IFRS -standardeja. Pk-yrityksille suunnatut standardit saatiin valmiiksi heinäkuussa 2009. Jo heti samana vuonna EU laittoi standardin konsultaatiolle, osana vuonna 2008 aloitettua EU:n hanketta, jonka tarkoituksena on vähentää pienten yritysten hallinnollista taakkaa. Standardin vastaanotto on ollut hyvin hajanainen, jopa ristiriitainen:

Suurin osa EU maista on sitä mieltä, että Pk-IFRS standardin soveltaminen tulisi sallia, osaltaan on sitä vastaan. Suurimmat syyt, miksi jotkin EU maat eivät ole nähneet standardia tarpeellisenä pk-yrityksille ovat verolainsäädäntö sekä standardin soveltamisesta aiheutuva hallinnollisen taakan kasvu. Osassa EU maista verolainsäädäntö on tiukasti kytköksissä kirjanpitoon. Esimerkiksi Saksa, Ranska, Italia ja Belgia vastustavat Pk-IFRS -standardin käyttöönottoa ja perusteluina on verotuksen tiukka kirjanpitosidonnaisuus. Verotus on myös suurin syy laskentakäytäntöjen eroihin. Maat voidaankin luokitella sen perusteella, miten tiukka verosidos on suhteessa kirjanpitoon. Nobes (1992) esimerkiksi tarjoaa kaksi luokitusta, joihin maat voidaan jakaa. Esimerkiksi Saksassa ja Espanjassa yleinen piirre laskentatoimessa on vero-riippuvainen ("tax-dominated") ja sille on tyypillistä "verotuksesta riippuvaiset varaukset". Iso-Britanniassa taas verolainsäädännön kytkös on löyhempi, eivätkä verotuksessa tehtävät varaukset ole kirjanpidosta riippuvaisia. Iso-Britannia aikookin ottaa standardin käyttöön tietyinkokoisille yrityksille vuoteen 2012 mennessä (Räty 2009). Tämä tulee todennäköisesti lisäämään Pk-IFRS:n kiinnostusta EU:ssa. Myös Suomessa Pk-IFRS:n käyttöönottoa rajoittaa verotuksen kytkökset kirjanpitoon ja jotta standardi olisi houkutteleva pk-yrityksille, tulisi verotuksen aiheuttamat esteet poistaa. Suomen kanta Pk-IFRS:stä tulee luultavimmin riippumaan aika pitkälle siitä, miten laajalti standardi otetaan käyttöön EU alueella.

Jotta Pk-IFRS saataisiin houkuttelevammaksi, vaatisi se suuria muutoksia kansallisissa verolainsäädännöissä. Ratkaisu kansallisten verotusten tuomaan ongelmaan saattaa tulevaisuudessa kuitenkin olla EU:n projekti, jonka tarkoituksena on harmonisoida yritysverotus EU tasolla. Kauppalehden (7.4.2011) mukaan kansainväliset verokiistat ovat kasvussa ja verokilpailua käydään yritysverokannoilla (Kauppalehti 30.3.2011). EU alueella sovelletaan lisäksi 27 erilaista verojärjestelmää, joka aiheuttaa hankaluuksia kansainvälisille yrityksille – etenkin pienille sellaisille (EU Komissio 5.4.2011). Ratkaisuna edellä mainittuihin ongelmiin Euroopan komissio julkaisi 16.3.2011 ehdotuksen yhteisestä yhtenäisestä veropohjasta (Common Consolidated Corporate Tax Base, CCCTB) joka on kirjanpidosta erillinen verosäännöstö, jonka pohjalta laskettaisiin EU alueella sijaitsevien yritysten verotettava tulos. Tämä tarkoittaisi sitä, että useammassa kuin yhdessä EU-maassa toimivilla yhtiöillä olisi yhteiset yhtiöverosäännöt jolloin yhtiö voisi jättää yhdistetyn veroilmoituksen koko EU:ssa harjoitetusta toiminnasta saadun verotettavan tulon laskemiseksi. (EU Komissio 5.4.2011)

Pk-IFRS standardia on tutkittu lähinnä kustannus-hyöty näkökohdista, onnistuiko standardi määrittelemään käyttäjien informaatiotarpeen (Schiebel 2008; Schiebel 2007; Haller jne, 2007; Samujh, 2007 ja van Wyk ja Rossouw 2009), minkä kokoisille yrityksille standardi

soveltuu (Eierle ja Haller 2009), onko harmonisoinnin tarve perusteltua pk-yrityksille ja ketkä siitä hyötyvät (Ikäheimo, Ojala, Stening ja Riistama, 2009), käypien arvojen sopivuutta (Ade-la ja Nistor, 2009) sekä EU:n konsultaation vastausten pohjalta standardiin suhtautumista maittain (Quaqli 2010). Vaikka EU konsultaatiossa (EU 2010) nousi vahvasti esille verotuksen ja kirjanpidon kytkennät esteenä standardin soveltamiselle, ei aiheesta ole tehty kuitenkaan tutkimusta. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esille Pk-IFRS:n ja verotettavan tulon laskennan eroavaisuudet Suomessa, Saksassa, Iso-Britanniassa sekä Ruotsissa ja sitä kautta arvioida, onko verotus todella este Pk-IFRS:n etenemiselle Euroopassa. Lisäksi tutkimuksessa on tarkoitus kartoittaa meneillään olevia Euroopan laajuisia hankkeita ja poliittisia näkökulmia ja arvioida niiden merkitystä Pk-IFRS standardin soveltamismahdollisuuksiin tulevaisuudessa.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset

Pienille ja keskisuurille yrityksille verotusnäkökulma tilinpäätöstä laadittaessa on hyvin tärkeä. Usein kirjanpidon puolella tehtävät kirjausperiaatteet valitaan verotusta silmälläpitäen. Aiemmissä tutkimuksissa sekä EU:n teettämässä konsultaatiossa on tullut esille, että suurin este Pk-IFRS:n soveltamiselle hallinnollisen taakan lisääntymisen lisäksi on juuri verotus.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miltä osin Suomen elinkeinoverolain sallimat arvostus ja jaksotusmenetelmät eroavat Pk-IFRS -standardeista. Tavoitteena on myös saada perspektiiviä siihen, miten muissa EU maissa verotus suhtautuu Pk-IFRS standardiin. Koska tutkielman laajuuden kannalta oli mahdoton tutkia kaikkien EU-maiden verolainsäädäntöä, valittiin vertailumaiksi naapurimaamme Ruotsi, merkittävä kauppakumppani Saksa sekä IFRS -periaatteiden osalta myönteisenä maana pidetty Iso-Britannia. Olennaisen merkityksen tutkielmassa Pk-IFRS:n ja verolainsäädännön vertailun ohella saa verotuksen sidonnaisuus kirjanpitoon. Tämä näkyy pitkälti haastatteluiden teemoissa. Lisäksi tutkielmassa tullaan selvittämään lukijalle EU alueella meneillään olevia hankkeita sekä poliittisia suuntauksia, joilla voi mahdollisesti olla vaikutuksia Pk-IFRS:n soveltamiseen nyt tai tulevaisuudessa.

Tutkimuksen tavoitteet voidaan kiteyttää seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Voidaanko verolainsäädäntöä pitää esteenä Pk-IFRS:n soveltamiselle Suomessa, Ruotsissa, Saksassa ja Iso-Britanniassa tutkittujen standardien osalta?
- 2) Tulisiko Suomessa säilyttää verotuksen kirjanpitosidonnaisuus?
- 3) Mitä meneillään olevia hankkeita EU-alueella tai muualla maailmassa on, joilla voisi olla vaikutusta Pk-IFRS:n leviämismahdollisuuteen?

Kysymykseen 1. etsitään vastausta selvittämällä Pk-IFRS standardin kirjauskäytäntöjä (luku 4) valittujen standardien osalta. Tämän jälkeen tutkitaan Suomen, Ruotsin, Saksan ja Iso-Britannian verolainsäädäntöä (luku 5) kyseisten aihealueiden tiimoilta. Maiden verolainsäädäntöä on tutkittu maiden verolainsäädäntöä esittelevien internet sivujen avulla sekä asiantuntijatahojen tekemien käännösten avulla. Lopuksi verrataan verolainsäädäntöjen eroavaisuuksia Pk-IFRS standardin kirjauskäytäntöihin (kappale 5.5). Kysymystä numero 2. eli verotuksen kirjanpitosidonnaisuuden säilyttämistä Suomessa on tutkielmassa selvitetty haastattelemalla viittä verotuksen ja kirjanpidon asiantuntijaa. Haastatteluiden tulokset on esitelty luvussa 7. Asiantuntijahaastatteluilla on pyritty tuomaan tutkielmaan säännöstöä kehittävää näkökulmaa lähinnä Suomen osalta. EU:ssa ja muualla maailmassa meneillään olevia Pk-IFRS:n soveltamisen kannalta oleellisia hankkeita (kysymys 3) on kartoitettu julkisten tahojen (mm. EU, SEC, IASB jne.) internetsivuilta sekä alan lehtien perusteella luvussa 3. CCCTB -hankkeen hyödyllisyyttä on pyritty selvittämään julkisten tahojen lisäksi asiantuntijahaastatteluiden avulla.

Tutkimuksesta arvioidaan olevan hyötyä standardista kiinnostuneille kansainvälisille pk-yrityksille, jotka miettivät, kannattaisiko heidän valmistella tilinpäätöksensä standardin mukaisesti vai menettäisivätkö he tiettyjä verotuksellisia hyötyjä mikäli soveltavat standardia. Tutkimus on myös omiaan herättämään keskustelua suomalaisen elinkeinoverolain kehittämistarpeista kansainvälistyvässä toimintaympäristössä, jossa IFRS-standardit saavat yhä enemmän jalansijaa. Keskustelun herättäminen elinkeinoverolain kehittämistarpeista on ajankohtainen myös siksi, että 12.1.2012 asetettiin Lasse Arvelan johtama työryhmä pohtimaan elinkeinoverolain uudistuksia kilpailukyvyyn ja veropohjan turvaamiseksi (Kauppalehti 13.1.2012).

Tutkielmassa on verotuksen käytäntöjä ja Pk-IFRS:n vertailtaessa on pyritty jättämään maiden kansallinen kirjanpidollinen käsittely siltä osin huomioimatta kun se on mahdollista vero-

tuskäytännön esilletuomiseksi. Myös laajan IFRS:n mukaiset kirjauskäytännöt on pyritty jättämään tutkielman ulkopuolelle, ellei se ole Pk-IFRS standardin ymmärtämisen kannalta välttämätöntä. Lisäksi tutkielmaan on valittu tietyt, pienille ja keskisuurille yhteisöille keskeiset sekä verotuksen kannalta oleelliset standardit. Tutkielma ei siten sisällä vertailua kaikkien standardien osalta.

1.3 Olennaiset käsitteet

1.3.1 Pk-IFRS

Pk-IFRS standardeilla tarkoitetaan IASB:n vuonna 2009 julkaisemaa IFRS for Small and Medium Size Entities (IFRS for SMEs) standardia. Laajalla IFRS normistolla viitataan tässä tutkielmassa IASB:n julkaisemiin IAS- ja IFRS-standardeihin sekä SIC- ja IFRIC tulkintoihin, jotka on hyväksytty Suomen kirjanpitolaissa sovellettaviksi standardeiksi ja tulkinnoiksi ja joita pörssiyritysten on tullut noudattaa EU-alueella vuodesta 2005 lähtien.

1.3.2 Kirjanpidon tulos

Kirjanpidon tulos kuvaa perinteisesti yrityksen tuloksetekokykyä, joka saadaan yksinkertaistetusti laskemalla tilikauden aikaiset tuotot ja vähentämällä siitä tilikaudelle kuuluvat menot. Tuottojen ja kulujen kirjaaminen ja arvostaminen on riippuvainen laskentanormistosta, jota yritys soveltaa ja siten laskentanormistot vaihtelevat maasta riippuen. Lisäksi konserniin saatetaan soveltaa eri laskentaperiaatteita kuin erillisyrityöönkin. Kirjanpidon tuloksen ennen veroja ei välttämättä ole veroneutraali, sillä siihen on saattanut vaikuttaa verotuksen ehdot, jossa verovähennyksen edellytyksenä on kirjausten teko myös kirjanpidossa. Kirjanpidon tulos ja verotettava tulos eivät siten ole käsitteenä yhdenmukaiset.

1.3.3 Verotettava voitto

Verotettava voitto on yrityksen voitto/tappio kyseiseltä verovuodelta, joka on verolainsäädäntöjen mukaan määritelty ja mistä lasketaan yhteisön maksamat verot. Verotettava voitto ei läheskään aina ole sama kuin kirjanpidon tulos, vaan usein kirjanpidon tulokseen saattaa sisältyä verovapaita voittoja tai verotuksessa vähennyskelpoisia eriä. Tässä tutkielmassa verotettavalla tulolla tarkoitetaan verolakien mukaista verotettavaa tulosta.

1.3.4 Kirjanpidon kytkös

Tässä tutkielmassa kirjanpidon kytköksellä tarkoitetaan yhteyttä kirjanpidon ja verotuksen välillä siten, että verotuksessa tehtävä kulun vähennyskelpoisuus tai tulon lisääminen verotettavaan tuloon edellyttää vastaavan kirjauksen tekemistä myös kirjanpidossa. Esimerkiksi verotuksessa tehtävän poiston edellytyksenä on, että poisto on vähennetty myös kirjanpidossa.

2 AIEMPI TUTKIMUS PK-IFRS:STÄ

Pk-IFRS on saanut melko kriittisen vastaanoton EU:ssa. IASB:n tavoitteena oli luoda tilinpäätösstandardi lisätäkseen pienten- ja keskisuurien yhteisöjen tilinpäätöksestä saatavaa informaatiota ulkopuolisten käyttäjien näkökulmasta. Kuitenkin mm. Schiebel (2008) kritisoi, että IASB:n epäonnistui määrittelemään Pk yritysten ulkopuolisten käyttäjien informaatiotarpeet ja turvautui kirjanpidon valvojien, ammattikunnan ja tutkijoiden mielipiteisiin eikä tilinpäätösten käyttäjien ja valmistelijoiden mielipiteisiin. Myös muissa tutkimuksissa on otettu kantaa käyttäjien informaatiotarpeen määrittelyn epäonnistumiseen (Schiebel, 2006 ja 2007; Eierle ja Haller 2007; Samujh, 2007 ja van Wyk ja Rossouw, 2009). Pk-IFRS on tarkoitettu ei-julkisille yhteisöille, jotka julkaisevat tilinpäätöksensä ulkopuolisia käyttäjiä varten. Standardia valmistellessaan IASB ilmoittaa pitäneensä lähtökohtana noin 50 henkilöä työllistävää yritystä (Räty 2009). Saksassa toteutetussa kyselytutkimuksessa (Eierle ja Haller 2009) päädyttiin tulokseen, jossa niinkään yrityksen koko ei ole ratkaiseva vaan ennemminkin organisaatiorakenne, kansainvälistymisaste, laskentatoimen erikoistapausten laajuus, IFRS:n tuntemus yhteisössä sekä se, onko hallituksessa yrityksen ulkopuolisia jäseniä. Tutkimuksen kysymykset oli rakennettu niin, että niissä oli jätetty huomioimatta Saksan kirjanpitolaian sekä verotuksen vaikutus joten tutkimuksesta ei ilmennyt, miten merkittävä osa verotuksella olisi Pk-IFRS standardin käyttöönottohalukkuuteen.

Ikäheimo, Ojala, Stening sekä Riistama (2009) ovat tutkineet aihetta tilinpäätöksen harmonisoinnin näkökulmasta Suomessa, ja todenneet, että harmonisoinnin tarve on perusteltua globaaleille yrityksille, mutta muiden kohdalla se on yliarvostettua ja johtaa ylimääräisiin kustannuksiin – niin itse yritysten, tilinpäätösten valmistelijoiden (tilitoimistot) kuin tilintarkastusfirmojenkin kohdalla. Tutkimus toteutettiin haastatteleamalla tilintarkastajia sekä Big 4 tilintarkastusyhteisöistä että ei Big 4:n kuuluvista tilintarkastusyhteisöistä. Hyötyvinä osapuolina nähtiin kansainväliset pankit, venture capital yhtiöt sekä omistajat. Adela ja Nistor (2009) tutkivat käypien arvojen sopivuutta pk-yrityksille sekä sitä, missä tilanteissa käypä arvo tulisi pk-yritysten kohdalla käyttää. He tulivat siihen tulokseen, että käyvän arvon määrittämistä tulisi ohjeistaa tarkemmin standardissa. EU:n komission toteuttaman kyselytutkimuksen pohjalta tehdyssä tutkimuksessa (Quagli 2010) kävi ilmi, että Pk-IFRS standardin soveltamisesta ollaan montaa mieltä ja tilinpäätöksen käyttäjät suhtautuivat standardiin positiivisemmin

kuin tilinpäätöksen valmistelijat. Lisäksi maaryhmien välillä oli eroja: etenkin saksankieliset maat olivat hyvin vahvasti vastaan standardia tai ainakin edellyttäisivät sen olevan yrityksen päätäntävällässä, soveltaisiko se normistoa vai ei. Pk-IFRS nähdään Quaglin (2010) mukaan vieläkin liian raskaana ja sijoittajakeskeisenä, enemmän kuin pk-yrityksen todellisten käyttäjiä hyödyttävänä. Lisäksi yrityksen päätäntävällässä olevien kirjauskäytäntöjen nähtiin heikentävän vertailukelpoisuutta.

Bertoni ja Rosa (2010) ovat arvioineet, että Pk-IFRS standardin käyttöönotolla olisi kaksitahtoinen vaikutus: tilinpäätösinformaation harmonisoituminen EU alueella sekä laskentakäytännön muuttuminen sijoittaja orientointuneempaan suuntaan. Lisäksi Pk-IFRS vähentäisi taloudellisen raportoinnin eroja listayhtiöiden ja yksityisten yhtiöiden välillä ja voitaisiin puhua yhdestä oikeasta ja riittävästä kuvasta (true and fair view) yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta puhuttaessa.

EU:n konsultaatiossa (2010) nousi hyvin vahvasti Pk-IFRS standardin soveltamisen esteeksi se, että tietyissä jäsenvaltioissa kytkös verotuksen ja pääoman säilyttämisen välillä tekee standardin soveltamisesta liian työlään pk-yrityksille raportointivaatimusten kaksinkertaistuessa. Kyseisissä maissa nähtiin mahdolliseksi kuitenkin soveltaa Pk-IFRS standardia konsernitilinpäätöksissä. Standardin soveltamisesta nähtiin kuitenkin olevan hyötyä sellaisille yrityksille, joilla on tytäryhtiöitä eri jäsenvaltioissa, kansainvälistä rahoitusta etsiville yhtiöille, listautumista suunnitteleville tai yhtiöille, jotka ovat listautuneet sääntelemättömillä markkinoilla. Osa vastaajista näki myös potentiaalisina hyötyinä kansainvälisen kaupan tehostumisen, kansainvälisten yritysten määrän kasvun, rajat ylittävät fuusiot sekä yritysostot, alemmat pääoman kustannukset sekä yrityksille mahdollisuuden laajentaa pääomapohjaa. (EU 2010.) Todennäköisesti Pk-IFRS:n menestyksekkäs soveltaminen vaatii kuitenkin perinteisen kirjanpidon/tilinpäätöksen ja verotuksen kytkentöjen katkaisun sekä kansallisten lakien muutoksen (Jermakowicz & Epstein 2010).

Pk-IFRS standardia on kaavailtu vaihtoehdoksi myös U.S. GAAP:ille. Deloitte (2009) tekemän tutkimuksen, johon osallistui 225 USA:laista yksityistä yritystä, joista 170 oli pk-yrityksiä, mukaan jopa 51 % pienistä ja keskisuurista yrityksistä kannattivat erillistä laskentanormistoa pienille ja keskisuurille yrityksille. Kuitenkin vain 7 % kaikista 225 vastaajasta harkitsisi ottavansa lähitulevaisuudessa käyttöönsä Pk-IFRS standardin. Kaikista vastaajista 62 % ottaisi sen käyttöön vain vaadittaessa. Tällä hetkellä U.S. GAAP nähdään liian monimutkaisena ja työläänä tilinpäätösnormistona yksityisille yrityksille.

Pk-IFRS:n tavoitteena on eri maiden tilinpäätösten ja laskentainformaation vertailukelpoisuus. Monet EU maat ovatkin pyrkineet yhtenäistämään kansalliset laskentasäännöksensä IFRS:n kanssa yhteensopiviksi ja sallimaan IFRS:n käytön (Larson & Street, 2004). Larsonin ja Street (2004) totesivat 17 Euroopan maalle suorittamassa tutkimuksessaan, että suurimmat haasteet IFRS:n soveltamiselle ovat standardien monimutkaisuus sekä verotuksen ja kirjanpidon kytkökset, minkä vuoksi IFRS on vaadittu listattujen yhtiöiden konsernitilinpäätöksissä ja ei-listattujen yhtiöiden tilinpäätöksissä sekä erillistilinpäätöksissä sovelletaan kansallisia laskentanormistoja. Kyseiset syyt ovat aiheuttaneet kahden standardiston soveltamisen monissa EU-maissa. Muita esteitä IFRS:n soveltamiselle oli mm. rajalliset kansalliset pääomamarkkinat, riittämätön ohjeistus IFRS:n siirtymisestä, erikoisluonteisten erien puuttuminen (kuten esim. eläkkeet ja muut eläkeluontoiset edut), verotuksen ohjaamat kansalliset laskentasäännökset sekä tiettyjen laskentastandardien monimutkaisuus (mainittu mm. rahoitusinstrumentit, arvonalentumistestaukset, tuloverot ja työntekijöiden eläke-etuudet).

IFRS:n pohjautuvissa tutkimuksissa on myös nostettu esiin harmonisoinnin epäonnistuminen poliittisista syistä sekä kulttuurin ja juurtuneiden laskentakäytäntöjen vaikutus harmonisointiin ja IFRS:n soveltamiseen (Callao, Jarne ja Laínez, 2007). Anglosaksisten ja mannereurooppalaisten maiden välillä on todettu olevan eroja kansallisissa laskentajärjestelmissä (Parker ja Nobes 2000). Anglosaksisille (Iso-Britannia, USA) maille on tunnusomaista pääomamarkkinoiden ja osakkeenomistajien merkittävä asema, kun taas mannereurooppalaisia (mm. Saksa, Italia, Ranska) maita leimaa vero- ja lakiorientoituneisuus sekä rahoittajan suojaaminen (Delvaille, Ebbers ja Saccon 2005). La Porta, Lopez-de-Silanes, Shleifer ja Vishny (1998) tutkivat oikeusjärjestelmien vaikutusta maan rahoitusjärjestelmään ja tekivät havainnon, että maissa joissa sovelletaan tapaoikeutta (anglo-saksiset maat), on paremmat laskentajärjestelmät ja parempi sijoittajien suoja kuin sopimusoikeusvaltioissa (manner Eurooppa). IFRS standardeja on pidetty kulttuurillisesti anglosaksisina, jonka takia niiden soveltaminen manner Euroopan laskentakulttuuriin voi olla haastavampaa kuin anglosaksisissa maissa (Albu, Albu ja Fekete 2010).

3 PK-IFRS:N LEVIÄMISEEN VAIKUTTAVAT HANKKEET

Varmaa on, että IFRS raportointi tulee lisääntymään tulevaisuudessa myös muualla maailmassa kuin Euroopassa. Pk-IFRS:n käyttöönottoa saattaa vauhdittaa meneillään olevat IFRS:ää edistävät hankkeet. Myös monet Euroopan maista ovat alkaneet miettiä laskentanormistojen uudistamista IFRS-sallivimmiksi myös pk-yritysten kohdalla. Tässä luvussa on esitelty muutamia keskeisiä hankkeita, joilla arvioidaan olevan merkittävä vaikutus Pk-IFRS:n käyttöönottoon EU maissa.

3.1 G20 call for global standards by 2011

Finanssikriisin seurauksena G20¹ maat lupautuivat syyskuussa 2009 pyrkimään vahvistamaan standardin säätävien elinten yhteistyötä kohti yhtä, yhteneväisiä ja korkealaatuisia globaaleja standardeja vuoteen 2011 mennessä.

“We call on our international accounting bodies to redouble their efforts to achieve a single set of high quality, global accounting standards within the context of their independent standard setting process, and complete their convergence project by June 2011. The International Accounting Standards Board's (IASB) institutional framework should further enhance the involvement of various stakeholders.” Leader’s Statement: The Pittsburgh Summit, September 24–25, 2009

Kaikki merkittävät 20 kansantaloutta ovat asettaneet aikatavoitteet IFRS-standardien yhdistämiseksi osaksi maiden tilinpäätösjärjestelmiä. Merkittävin projekti on ehkä IASB:n ja Yhdysvaltojen FASB:n projekti IFRS standardien yhdistelemisen osaksi pörssiyritysten raportointia, joka olisi tullut saattaa päätökseen heinäkuuhun 2011 mennessä. Taulukossa 1 on esitetty G20-maiden aikatavoitteet IFRS standardien hyväksymiseksi (IASB 2011 c)

¹ G-20, The Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors, on 1999 perustettu organisaatio. Tarkoituksena on kansainvälisen talouden kehittäminen, avoimen ja rakentavan keskustelun ylläpitäminen, globaalin talouden vakauttaminen. Jäsenet: Argentina, Australia, Brasilia, Kanada, Kiina, Euroopan Unioni, Ranska, Saksa, Intia, Indonesia, Italia, Japani, Meksiko, Venäjä, Saudi Arabia, Etelä-Afrikka, Etelä-Korea, Turkki, Iso-Britannia sekä Yhdysvallat.

Taulukko 1. G20-maiden aikatavoitteet IFRS –standardien hyväksymiselle

Maa	Tilanne listattujen yhtiöiden osalta huhtikuussa 2011
Argentiina	Pakollinen 1.1.2011 alkavalta tilikaudelta.
Australia	Pakollinen kaikille yksityisille raportoiville yhteisöille ja julkiselle sektorille vuodesta 2005 lähtien.
Brasilia	Pakollinen pankkien konsernitilinpäätöksissä ja listatuilla yhtiöillä 31.12.2010 alkaen sekä yksittäisten yhtiöiden tilinpäätöksissä progressiivisesti tammikuusta 2008 alkaen.
Kanada	Pakollinen 1.1.2011 alkavalla tilikaudella kaikille listayhtiöille sekä sallittu yksityiselle sektorin yhteisöille voittoa tavoittelemattomat yhteisöt mukaan lukien.
Kiina	Olennoisilta osin yhtenäistetty kansallisiin standardeihin.
EU	Kaikki jäsenmaat ovat soveltaneet standardeja vuodesta 2005 lähtien.
Ranska	Pakollinen listayhtiöille vuodesta 2005 lähtien EU direktiivien myötä.
Saksa	Pakollinen listayhtiöille vuodesta 2005 lähtien EU direktiivien myötä.
Intia	Yhtenäistämispäivä vahvistetaan myöhemmin.
Indonesia	Yhtenäistämismenetti meneillään: päätös määräpäivästä täydellisen IFRS:n soveltamisen osalta odotettavissa 2012.
Italia	Pakollinen listayhtiöille vuodesta 2005 lähtien EU direktiivien myötä.
Japani	Sallittu vuodesta 2010 joukolle kansainvälisiä yrityksiä; päätös pakollisesta käyttöönotosta vuodesta 2016 lähtien mahdollisesti vuonna 2012.
Meksiko	Pakollinen vuodesta 2012.
Korea	Pakollinen vuodesta 2011.
Venäjä	Pakollinen pankki instituutioille sekä joillekin arvopapereita liikkeelle laskeville; sallittu muille yrityksille
Saudi Arabia	Ei sallittu listayhtiöille.
Etelä Afrikka	Pakollinen listayhtiöille vuodesta 2005 lähtien.
Turkki	Pakollinen listayhtiöille vuodesta 2005 lähtien.
Iso-Britannia	Pakollinen listayhtiöille vuodesta 2005 lähtien EU direktiivien myötä.
Yhdysvallat	Sallittu ulkomaisille yhtiöille vuodesta 2007 lähtien; tavoite yhtenäistää raportointi IFRS:n kanssa olennoisilta osin vuoteen 2011 mennessä ja päätös mahdollisesta käyttöönotosta Yhdysvaltalaisille yrityksille odotettavissa vuonna 2011.

Lähde: IASB 2011 c

3.2 IFRS standardien sisällyttäminen osaksi tilinpäätösraportointia USA:ssa

IASB on jo vuodesta 2002 tehnyt yhteistyötä Yhdysvaltain Financial Accounting Standards Boardin (FASB) kanssa saavuttaakseen yhteneväisyyden IFRS ja US GAAP:in (Generally Accepted Accounting Principles) kesken. Päätös standardien yhteneväisyydestä (Memorandum of Understanding, MoU) tehtiin syyskuussa 2002 ja se tunnetaan nimellä Norwalk Agreement. Yhteistyö vahvistui vuonna 2006, jolloin IASB ja FASB asettivat yksityiskohtaiset merkkipaalat, joissa sitouduttiin kehittämään korkealaatuisia ja yhdenmukaisia tilinpäätösstandardeja, jotka sopisivat sekä kotimaan että rajat ylittävään taloudelliseen raportointiin. Tavoitteena oli, että heikommät standardit korvattaisiin vahvemmillä IFRS tai U.S. GAAP standardeilla ja pyrittiin eliminoimaan erot standardien välillä. Lisäksi sovittiin IASB:n ja FASB:in välisistä työnjaoista tutkimuksen ja standardien kehittämiseen liittyen. Virstanpylväät tulisi saavuttaa vuoteen 2008 mennessä. (IASB 2011, IASB b 2011.)

Erittäin tärkeä kulmakivi Yhdysvaltojen yhteistyöhön liittyen IFRS raportoinnin osalta oli, kun Yhdysvaltain arvopaperimarkkinoita säätelevän elin, The U.S. Securities and Exchange Commission² (SEC), julkaisi ”Staff Paperin”, joka on hahmotelma IFRS raportoinnin sisällyttämisestä osaksi Yhdysvaltain pörssiyritysten raportointijärjestelmää. Kyse olisi siitä, että pörssiyritykset voisivat halutessaan valita raportoivansa IFRS standardien mukaisesti U.S. GAAPin sijaan. Siirtymäaikana, joka on 5-7 vuotta, Yhdysvaltain taloudellista raportointia säätelevä elin, the Financial Accounting Standards Board (FASB) tulisi eliminoimaan IFRS:n ja U.S. GAAP:in välillä olevat eroavaisuudet standardimuutoksilla. Vielä ei kuitenkaan ole päätetty, ryhdytäänkö tähän projektiin ja jos ryhdytään, niin miten se toteutetaan. Tällä hetkellä Staff Paper on julkisella kommentointikierroksella ja SEC on ilmoittanut tekevänsä päätöksen vuoden 2011 aikana. Staff Paperissa on esitetty kolme eri lähestymistapaa IFRS standardien käyttöönotolle osana maan raportointilainsäädäntöä. (SEC 2011.) Lähestymistavat ovat lähentymistapa (converge approach), hyväksymistapa (endorsement approach) sekä ns. ”con-dorsement” lähestymistapa, joka on kahden edellisen välimuoto.

² SEC on Yhdysvaltojen rahoitustarkastus, jolla perimmäinen valta säätää ja määrätä julkisesti noteerattujen yhtiöiden taloudellisen raportoinnin periaatteista sekä standardeista. FASB sen sijaan on kansallinen standardeja säätävä elin ja SEC hyväksyy FASBin säätämät standardit ennen kuin ne ovat sovellettavaa lainsäädäntöä pörssiyrityksille.

Lähestymistavassa IFRS-standardeja ei otettaisi sellaisenaan osaksi lainsäädäntöä tai korvattaisi kokonaan IFRS-standardeilla, vaan säilytettäisiin maan oma lainsäädäntö, jota muutettaisiin ajan myötä lähemmäksi IFRS-standardeja. Esimerkkinä Kiinan kansantasavalta, joka on muovaamassa maansa standardeja lähemmäs IFRS-standardeja ja pyrkii hiljalleen eliminoidaan erot maan kansallisen raportointisäädösten ja IFRS:n väliltä. (SEC 2011)

Hyväksymistavassa IFRS-standardit hyväksytään osaksi kansallista lainsäädäntöä. IFRS-standardista poikkeamisen aste vaihtelee maittain. Jotkut maat hyväksyvät standardit juuri sellaisena kuin IASB on ne julkaissut ilman maakohtaisia poikkeamia. Toiset maat kääntävät standardit omalle kielelleen ja koska IASB:n käyttämillä sanoilla ja ilmauksilla ei välttämättä ole täysin suoria vastineita maan kielessä, standardit saatetaan ymmärtää ja sitä kautta soveltaa hieman eri tavalla kuin alkuperäinen englanninkielinen standardi. Lisäksi maat saattavat tehdä muunnoksia tai lisäyksiä useista syistä, kuten esimerkiksi maakohtaisten tai toimialakohtaisten ohjeistusten vuoksi. Mm. EU maat sekä Australia soveltavat hyväksymistapaa. (SEC 2011.)

SEC on luonnoksessaan ehdottanut Yhdysvalloille niin kutsuttua ”condorsement” lähestymistapaa, joka olisi edellä mainittujen lähestymistapojen välimuoto, pohjimmiltaan kuitenkin hyväksymistavan (endorsement approach) kaltainen. Siinä on siis piirteitä molemmista lähestymistavoista. IFRS standardien käyttöönotto tapahtuisi siirtymäsuunnitelman mukaisesti siten, että FASB tulisi muuttamaan U.S. GAAP -standardeja määritellyn siirtymäjaksan aikana. IASB:n julkaisemat uudet standardit astuisivat voimaan suoraan. Tapa sallisi sellaisten GAAP standardien voimaan jäämisen, joka olisi välttämätön Yhdysvaltojen sijoittajien suojaamiseksi. Staff Paper korostaa condorsement lähestymistavan olevan sopiva juuri Yhdysvaltojen tarpeisiin ja sallii melko joustavan kokonaissiirtymisstrategian. (SEC 2011.)

Kommenttiaika Staff Paperista on päättynyt 31.7.2011 ja SEC on luvannut tuoda esille kantansa vuoden 2011 puolella. Lopullinen päätös ryhdytäänkö projektiin ja millä aikataululla ja miten ottaa IFRS standardit käyttöön tulee suoranaisesti vaikuttamaan Yhdysvaltojen pörssi-noteerattuihin yhtiöihin sekä välillisesti myös yksityisiin yhtiöihin. Sillä tulee olemaan myös vaikutus Eurooppaan, sillä yhtiöt joilla on toimintaa Amerikan mantereella ja Euroopassa, kykenevät raportoimaan samojen periaatteiden mukaisesti. Tällä on todennäköisesti myös vaikutusta Euroopan kiinnostavuutena sijoituskohteena. Kun tilinpäätösstandardit ovat samat (tai lähes samat) lisääntyy vertailukelpoisuus ja yrityksiä taloudellisen informaation saami-

nen helpottuu, kun erot raportointikäytännöistä tulevat poistumaan ainakin jollakin aikavälillä.

3.3 Ruotsin K-3 hanke

Ruotsissa on parhaillaan meneillään K-3 hanke, jossa Ruotsin kirjanpitolautakunta (Böfö-ringsnämnden, BFN) valmistelee yleisohjetta kategoria 3:n (K3) kuuluville yhteisöille. K3 pohjautuu Pk-IFRS:n ja se seuraa rakenteeltaan ja luvuiltaankin hyvin pitkälle kyseistä standardia. K3:ssa on kuitenkin huomioitu Ruotsin lainsäädäntö, jonka perusteella siihen on tehty mukautuksia. Suurimpia poikkeuksia sisältää luku 3. sekä 8. Lukuun 3 on sisällytetty toimintakertomusta koskevat liitetietovaatimukset ja lukuun 8. on lisätty liitetietovaatimus mm. sairauspoissaolojen ja johdon sukupuolijakauman osalta. K3 on nähty Ruotsissa tilinpäätössääntelyn modernisointina, sisältäen mm. aiheita, joita aiemmin ei ole säännelty Ruotsin tilinpäätöslaisissa. (Niemistö 2011.)

Kategoria 3:n kuuluu pienkirjanpitovelvollisen rajat ylittävät yhteisöt, joilla kahtena peräkkäisenä tilikautena henkilöstömäärä on yli 50, taseen loppusumma 40 mKR tai liikevaihto 80 mKR (ÅRL 1:3§ 1 mom.). Rajat vastaavat Suomen pienen kirjanpitovelvollisen kokorajoja. K3 ei koske listayhtiöitä, eikä julkisesti tilivelvollisia yhteisöjä. Niille on Ruotsissa eri säädöksensä. K3 on laadittu konserninäkökulmasta ja erillistilinpäätöksiä varten siihen on sisällytetty poikkeussäännöksiä johtuen kytköksistä verolainsäädännön ja kirjanpidon välillä. Eri säännöksiä on mm. keskeneräisen työn ja leasingsopimusten käsittelyn osalta. (Niemistö 2011; BFN 2011.)

K3:n valmistelu on vielä kesken. Lausuntokierroksella se sai 28 vastinetta, joista laajin on Ruotsin auktorisoitujen tilintarkastajien yhdistyksen FAR:n lausunto. Merkittävin kritiikki kohdistui säännöksen rakenteeseen, sillä muista yleisohjeista poiketen siihen ei ole sisällytetty lainkaan lakitekstiä. Lisäksi se on katsottu joiltain osin liian vaativaksi pienemmille yrityksille. Esimerkiksi vaatimukset käyttöomaisuushyödykkeiden osien erillinen poistokäsittely on nähty liian työlääksi pienyrityksille ja säännöstöä on ehdotettu jaettavaksi yrityksen koon mukaan suurille ja pienille yhteisöille ("K3 light"). Pienille yhteisöille työlääksi on myös nähty liitetietovaatimus, jossa jokaisen sijoituskiinteistöjen käypä arvo tulee esittää erikseen. Liitetietovaatimusten osalta FAR suosittaakin, että tilinpäätöslakia pidemmälle menevät liitetietovaatimukset tulisi ulottaa vain suuriin yhteisöihin. Perusteena helpotuksille on se, että merkit-

tävä osa K2:n piirissä olevista yrityksistä tulisi valitsemaan K3:n noudattamisen, mikäli sen noudattaminen tehdään tarpeeksi houkuttelevaksi. (Niemistö 2011.)

3.4 Iso-Britannian kolmitasoinen tilinpäätösraportointikehys -projekti

Iso-Britanniassa kaavaillaan tällä hetkellä kolmitasoista tilinpäätösraportointikehystä, jossa yhteisöt jaetaan kolmeen ryhmään koon ja raportointivelvollisuuden perusteella. Account Standards Boardin 2009 tekemän ehdotuksen mukaisesti julkiset pörssiyritykset sekä yhteisöt jotka ovat julkisesti tilivelvollisia (esimerkiksi pankit, rahoituslaitokset jne.) noudattaisivat laajan IFRS:n mukaisia standardeja. Keskikokoiset ja suuret yhtiöt, jotka eivät ole julkisesti tilivelvollisia, noudattaisivat IFRS for SMEsiin pohjautuvaa FRSME-standardia (Financial Reporting Standards for Small and Medium Size companies), joka on muokattu Britannian ja EU lainsäädännön mukaiseksi.

Taulukossa 2. (ASB 2010) on havainnollistettu ASB:n ehdotuksen mukaiset raportointitasot. Tilinpäätösraportointimääräysten olisi tarkoitus astua voimaan 1.7.2013. (ASB 2010)

Taulukko 2. ASB:n ehdottamat tilinpäätösraportoinnin tasot

Taso	Laskenta säännös-tö	Yhteisön luonne	Helpotuksia liitetietoihin:
1	EU:n hyväksymä IFRS	Julkisesti tilivelvolliset yhteisöt	Tytäryhtiöt, jotka: 1) eivät ole julkisesti tilivelvollisia 2) sisällytetään konserniin jonka tilinpäätös julkisesti saatavilla 3) osakkeenomistajat eivät vastusta
2	FRSME (IFRS for SMEs sisältäen tarvittavat muutokset)	Yhteisöt joilla ei ole julkista tilivelvollisuutta, mutta joita ei luokitella pieniksi	Tytäryhtiöt, jotka: eivät ole julkisesti tilivelvollisia 1) sisällytetään konserniin jonka tilinpäätös julkisesti saatavilla 2) osakkeenomistajat eivät vastusta
3	FRSSE	Pienemmät yhteisöt, ei julkista tilivelvollisuutta, alle 50 hlöä, lv alle 6,5 milj £ ja tase alle 3,26 milj. £	

Lähde: ASB 2010

FRSME tilinpäätösstandardit perustuvat pääosin Pk-IFRS:n. Siihen on kuitenkin tehty muutamia muutoksia, kuten poistettu EU:n direktiivien ja Pk-IFRS:n väliset ristiriitaisuudet liittyen esimerkiksi negatiiviseen liikearvoon, satunnaisiin eriin, sekä yhteistyöyrityksiin ja yhteisliittyimiin (associates and joint ventures). Lisäksi siinä on mahdollisuus korvata IFRS for SMEsin kappale 29 Income Tax IAS 12:sta sekä viitata yhtiölainsäädäntöön konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudessa ja vapautus emoyhtiön ja tyttären kassavirtalaskelman laatimisesta. (ASB 2010)

Syinä muutokseen on Iso-Britannian kirjanpitolainsäädännön lisääntynyt monimutkaisuus sekä päivittämisen tarve. Vuosikymmenten aikana tehdyt päivitykset ja IFRS sopeutukset ovat tehneet tilinpäätösnormistosta kömpelön, noin 2000-sivuisen eepoksen, josta puuttuu yhdenmukainen kehys. Muina syinä ASB näkee IFRS -standardien leviämisen aidosti maailmanlaajuisiksi G20 maiden edistämänä. Lisäksi USA:ssa ja Japanissa standardit tullaan ottamaan käyttöön lähitulevaisuudessa. ASB:n mukaan Iso-Britannian yritykset, jotka toimivat globaaleilla maailmanmarkkinoilla, hyötyvät siitä, että kykenevät esittämään sijoittajille, toimittajille sekä muille sidosryhmille tilinpäätöksen, joka on tunnistettavissa. (ASB 2010.) Iso-Britanniassa verotusta on hiljalleen sovitettu IFRS standardeille sopiviksi, joten IFRS -pohjaisten standardien käyttöönotto ei aiheuta mittavia perustavanlaatuisia muutoksia verotuksen puolella.

3.5 Saksan kirjanpitolain uudistus BilMoG

Saksassa on kirjanpitolain ja verotuksen väliseen muotoutumiseen vaikuttanut hyvin pitkälle yhdenmukaisuuden periaate (Maßgeblichkeitsprinzip). Periaatteen mukaan tilinpäätös tehdään verotusta varten, ellei erityinen verolaki anna poikkeuslupaa. Yhdenmukaisuuden periaate voi olla myös käänteinen (umgekehrtes Maßgeblichkeitsprinzip), jolloin yrityksen tulee soveltaa tiettyä kirjauskäytäntöä tilinpäätöksessä saavuttaakseen tietyn verokohtelun. Yhdenmukaisuuden sekä käänteisen yhdenmukaisuuden periaatteet tähtäsivät alun perin helpottamaan yritysten hallintotaakkaa, kun tarvitsi valmistella vain yksi tilinpäätös, joka toimi sekä laskenta-toimen että verotuksen tarpeisiin. (Gielen & Hegarty 2007.) Nykyisin yhdenmukaisuuden periaatteesta on jouduttu osittain luopumaan lakimuutosten myötä.

Mittavin muutos kirjanpidon osalta oli Saksan parlamentin 29.3.2009 hyväksymä kirjanpito-säännösten uudistus (Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz = BilMoG). Uudistusta pidetään suurimpana uudistuksena sitten vuoden 1985. Uudistus oli seurausta pitkään jatkuneesta keskustelusta saattaa Saksan kirjanpitokäytännöt lähemmäs kansainvälisiä IFRS -tilinpäätösstandardeja. Kirjanpitu uudistuksen myötä tehtiin osittain uudistuksia myös verotuksen puolelle. Suurinta osaa lakimuutoksista sovellettiin ensimmäisen kerran 31.12.2009 jälkeen alkavilta tilikausilta. (BDI ja Ernst & Young 2009.) Kirjanpitosäännösten uudistaminen toi suuria muutoksia taseeseen, tuloslaskelmaan, liitetietoihin, tunnuslukuihin muuttuneiden laskentakäytäntöjen myötä. Sillä on vaikutus myös yritysten sisäisiin prosesseihin. Vaikutus ulottuu myös verotettavan tulon määrittämiseen. Laskennalliset verot tulevat myös lisääntymään, sillä muutos lisäsi huomattavasti eroja kaupallisen tilinpäätöksen ja verotuksen tilinpäätöksen välillä. (BDI ja Ernst & Young 2009.)

3.6 EU:n suhtautuminen Pk-IFRS:n

EU:ssa Komissio valmisteli toimenpidepaketin, jossa yhtenä ehdotuksena on Pk-yritysten kirjanpitosäännösten yksinkertaistaminen ja tilinpäätösdirektiivien (78/660/ETY ja 83/349/ETY) muutosehdotukset (EU 2011). Toimenpidepaketin myötä komission kanta Pk-IFRS:n soveltamiseen on se, ettei se aio ottaa Pk-IFRS standardia käyttöön EU tasolla. Päätöstä on perusteltu sillä, että Pk-IFRS:n käyttöönotto ei vähentäisi pk-yritysten hallinnollista taakkaa, johon EU:ssa paraikaa pyritään. Esimerkiksi rahoituslaskelman laatiminen on Pk-IFRS:n mukaan pakollista, kun EU direktiivit eivät sitä vaadi. Jäsenmaat saavat kuitenkin vapaaehtoisesti soveltaa Pk-IFRS standardia, kunhan pitävät huolen siitä, että noudattavat EU direktiivejä myös siltä osin kuin ne poikkeavat Pk-IFRS standardista. (MEMO/11/732.)

Euroopan Unionin alueella tulee tilinpäätössäännösten olla EU:n 4. ja 7. yhtiöoikeudellisen direktiivin eli ns. tilinpäätösdirektiivin ja konsernitilinpäätösdirektiivien mukaiset. Direktiivit eivät säätele tilikauden aikaista kirjanpitoa, vaan nimenomaan tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteita ja esittämistä, aivan kuten Pk-IFRS. (EK 2011a.) EU-komissio antoi Pk-IFRS:n valmistuttua EFRAG:lle (European Financial Reporting Advisory Group) tehtäväksi selvittää, ovatko Pk-IFRS ja EU:n 4. ja 7. yhtiöoikeudellinen direktiivi ristiriidassa keskenään. Toukokuussa 2010 EFRAG antoi selvityksen, jossa todettiin kuusi selkeää ristiriid-

taisuutta EU:n tilinpäätösdirektiiveihin nähden. (EFRAG 2010.) Lisäksi EFRAG tunnisti muita kohtia, jotka eivät aivan täsmänneet tilinpäätösdirektiiveihin. Näiden kohtien osalta standardin ei kuitenkaan katsottu olevan ristiriidassa tilinpäätösdirektiivien kanssa jos Pk-IFRS:n sallimista menettelytavoista yksikin on direktiivin mukainen. Esimerkkinä listaamattomien yhteisessä määräysvallassa olevien yhteisöjen ja osakkuusyritysten omistusten arvostaminen, jossa Pk-IFRS:n mukaan voi soveltaa hankintamenetelmää, pääomaosuusmenetelmää ja käyvän arvon esittämistä. Direktiivit taas sallivat vain pääomaosuusmenetelmän käyttämisen. (Niemistö 2011.)

Ristiriitaisuuksia EU:n direktiivien ja Pk-IFRS:n välillä löytyi EFRAG:n mukaan seuraavien kohtien osalta, jotka maiden tulee huomioida, mikäli ottavat Pk-IFRS:n käyttöön vapaaehtoisena:

Satunnaiset erät

Pk-IFRS (kappale 5.10) kieltää satunnaisten erien kirjaamisen. Neljännen yhtiöoikeudellisen direktiivin (artikla 29 (1)) mukaan tuotot ja kulut, jotka syntyvät muusta kuin yhtiön normaalia toiminnasta, tulee esittää Satunnaisten tuottojen tai Satunnaisten kulujen alla (EFRAG 2010).

Rahoitusinstrumentit

Pk-IFRS:n mukaan (kappale 12.8 ja 12.7) raportointikauden päätteeksi yhteisön tulee arvostaa muut kuin perusrahoitusinstrumentit käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Poikkeuksena oman pääoman instrumentit jotka eivät ole julkisesti noteerattuja ja jonka käypää arvoa ei voida luotettavasti arvioida, arvostetaan hankintahintaan arvonalennuksilla vähennettynä. EU:n 4. direktiivin artikla 32 sallii taas osan rahoitusinstrumenteista, jotka kuuluvat muihin kuin perusrahoitusinstrumentteihin, arvostuksen hankintahintaan. (EFRAG 2010.)

Liikearvon maksimipoistoaika 10 vuotta sekä negatiivinen liikearvo

Pk-IFRS:n (19.23) mukaan liikearvo tulee poistaa 10 vuodessa, ellei yhteisö kykene tekemään luotettavaa arviota liikearvon taloudellisesta käyttöajasta. Direktiivin (7. direktiivi artikla 30) mukaan liikearvo tulee poistaa viiden vuoden kuluessa, mikäli pidempää käyttöaikaa ei kyetä osoittamaan. Negatiivisen liikearvon kohdalla Pk-IFRS (19.24) vaatii sen kirjaamista välittömästi tuloslaskelmaan. EU direktiivi (7. direktiivi artikla 31) ei salli liikearvon kirjaamista

tulosvaikutteisesti, jos negatiivinen liikearvo liittyy esimerkiksi odotuksiin tulevaisuuden tulokseen. (EFRAG 2010.)

Liikearvon arvonalennuskirjauksen peruuttaminen

Pk-IFRS (27.28) kieltää liikearvon arvonalennuskirjauksen peruuttamisen, kun taas direktiivi (4. direktiivi artikla 35) vaatii arvonalennuksen peruuttamisen, mikäli syy jonka vuoksi arvonalennus tehtiin, on lakannut olemasta (EFRAG 2010).

Oman pääoman instrumentteihin liittyvien saamisten netottaminen

Pk-IFRS (22.7) sisältää vaatimuksen oman pääoman instrumentteihin liittyvän saamisen nettomisestä kyseiseen oman pääoman erään, mikäli instrumentti on laskettu liikkeelle ennen kuin sitä on maksettu. EU:n 4. direktiivin (artikla 9 ja 10) mukaan maksamaton oman pääoman instrumentti tulee esittää varoissa (EFRAG 2010).

3.7 EU-alueen yhteinen yhdistetty veropohja

Ehkä merkittävin verotuksen ja Pk-IFRS:n problematiikan kannalta on tällä hetkellä meneillään oleva EU:n laajuinen hanke yhtenäisestä yhdistetystä yhtiöveropohjasta (CCCTB). Yhtenäinen yhdistetty yhtiöveropohja tulisi nimenomaan olemaan täysin erillinen säännöstökokoisuus yrityksen verotettavan tulon laskemiseksi ja ilman kirjanpitoon liittyviä kytköksiä. Tässä kappaleessa käsitellään CCCTB hanketta pääpiirteittäin. Haastatteluissa on veroasiantuntijoiden kanssa pohdittu tarkemmin hankkeen hyötyjä sekä problematiikka.

EU-komissio teki 16.3.2011 unionimaille ehdotuksen yhteisestä yritysverojärjestelmästä (NEUVOSTON DIREKTIIVI CCCTB), jonka tarkoituksena on vähentää eri maissa toimivien yritysten hallinnollisia rasitteita ja kustannuksia. Tämä tarkoittaisi sitä, että useammassa kuin yhdessä EU-maassa toimivilla yhtiöillä olisi yhteiset yhtiöverosäännöt. Tällöin yhtiö voisi jättää yhden yhdistetyn veroilmoituksen koko EU:ssa harjoitetusta toiminnasta saadun verotettavan tulon laskemiseksi. Yhteisen yhdistetyn yhtiöveropohjan myötä EU:n kilpailukyky paranisi ja vauhdittaisi EU:n kasvua ja työpaikkojen luomista. Yhden verojärjestelmän odotetaan tuovan hyötyjä erityisesti pk-yrityksille ja EU:n komissio onkin laskenut, että jos esimerkiksi 5 prosenttia EU:n pk-yrityksistä päättäisi uudistuksen ansiosta laajentaa toimintaansa ulkomaille, saavutettaisiin sillä miljardin euron säästöt. Uudistus ei muuttaisi yhtiöverokanto-

ja EU alueella, vaan jäsenmaat saisivat edelleen päättää itse verokannoistaan. Yhtiöillä olisi mahdollisuus valita veropohjansa laskennassa, soveltavatko ne erilaisia kansallisia verojärjestelmiä vai yhtä, yhteistä säännöstöä. Tämä mahdollistaisi sen, että yhtiö kykenisi yhtenäistämään eri EU-maissa saadut tuotot konsernitason ja kuitata voitot tappioita vastaa. Vähennykset ja verovapautukset laskettaisiin yhteisten sääntöjen perusteella ja lopputuloksena yhtiö maksaa veroa yhden veropohjan mukaisesti. Vastaavasti verotettava tulo jaettaisiin niiden jäsenmaiden kesken, joissa yhtiöllä on toimintaa, ja kukin jäsenmaa verottaa osuuttaan omaa yhtiöverokantaansa soveltaen. (Neuvoston direktiivi CCCTB.) Mikäli direktiiviehdotus yhteisestä yritysveropohjasta tullaan hyväksymään, tulee se Janne Juuselan (Kauppalehti 30.3.2011) mukaan todennäköisesti olemaan lähtölaukaus koko yhtiöverotuksen harmonisoinnille EU:ssa. Lopputuloksena koko yritysverotus tulisi yhdenmukaistumaan, sillä kansallisen ja EU:n yritysverojärjestelmän ylläpito rinnakkain ei kovin pitkällä aikavälillä olisi järkevää. Yritysverotus on ollut tähän saakka kansallisen politiikan lopputulema ja lähes jokaisella EU maalla on oma laskentatapansa verotettavalle tulokselle.

3.8 Yhteenveto

IFRS – raportointi on selkeästi saamassa yhä enemmän jalansijaa niin valtameren toisella puolen kuin Euroopan maissakin. Vaikka EU komissio teki päätöksen olla ottamatta PK-IFRS standardia käyttöön EU tasolla, on ainakin tutkittavissa maissa nähtävissä suuntaus siihen, että maat uusivat laskentanormistojaan ei-julkisesti tilivelvollisten keskisuurten yritysten kohdalla Pk-IFRS:n suuntaan. Naapurimaassamme Ruotsissa, ollaan kehittelemässä raportointikehikkoa, jossa Pk-IFRS standardit toimivat pohjana pk-yrityksien raportointinormistoissa. Maiden raportointinormistoissa tullaan huomioimaan EU:n vaatimukset EU:n tilinpäätösdirektiivien noudattamisesta sekä sovittamaan standardit maiden omaan lainsäädäntöön. Vaikka Ruotsin K3 on kehitetty konsernia ajatellen ja siinä on poikkeuksia erityistilinpäätöksiin verotuksen takia, on se silti edistysaskel kohti IFRS – raportointia. Saksassa tehdyn mittavan vuonna 2009 tehdyn kirjanpituudistuksen (ja osittain verotuksen) takana oli kirjanpitosäännösten muuttaminen lähemmäs IFRS -raportointia. Myös Iso-Britannia on kehittelemässä pk-yrityksille IFRS – maailmaa lähempänä olevaa raportointia ja päättänyt ensimmäisenä EU maana sallia Pk-IFRS:n mukaisen tilinpäätösraportoinnin. Yhdysvalloissa on meneillään projekti, jonka lopputuloksena pörssiyritykset voisivat U.S. GAAP:n sijaan valmistella IFRS tilinpäätöksen. Lisäksi EU:ssa on meneillään verohanke CCCTB, jossa jäsenvaltiot voisivat nou-

dattaa yhtä yhteistä laskentanormistoa verotettavan yritystulon laskemiseksi. CCCTB on täysin itsenäinen ja kirjanpidosta erillään oleva laskentanormisto, jolloin verotus ei enää muodostaisi estettä Pk-IFRS:n soveltamiselle. Kaiken kaikkiaan, vaikka EU:n päätti olla muuttamatta EU direktiivejä Pk-IFRS:lle sopiviksi, on EU alueella selvästi havaittavissa kehityssuunta, jossa maat pyrkivät muokkaamaan omia pk-yritysten raportointinormistoja IFRS – raportointin suuntaan.

4 PK-IFRS:N ESITTELY JA KIRJAUSKÄYTÄNNÖT

Tässä luvussa kerrotaan ensin lyhyesti yleisesti Pk-IFRS:stä, jonka jälkeen käydään arvostus ja jaksotusperiaatteet läpi tutkielmaan valittujen standardien osalta.

4.1 Yleistä Pk-IFRS standardista

Kesäkuussa 2004 IASB julkaisi keskustelupaperin koskien ehdotusta erillisen tilinpäätösstandardin luomisesta pienille ja keskisuurille yrityksille. Tarve omaan ja yksinkertaisempiin standardeihin oli seurausta laajan IFRS:n monimutkaisuudesta sekä kevyemmän laskentanormiston tarpeesta USA:ssa ja muualla maailmassa. Laaja IFRS on luotu tyydyttämään suurten yritysten ulkopuolisen sijoittajan informaatiotarpeita yhtiöissä, joissa johto ja omistajat ovat eriytetty toisistaan. (Adela, Popa, Buiga ja Fulop 2009.) Viisivuotisen projektin tuloksena IASB julkaisi 9.7.2009 International Financial Reporting Standards for Small and Medium Sized Entities (IFRS for SMEs) tilinpäätösstandardin (”pk-IFRS”), joka on kevennetty versio laajasta IFRS:tä. Sen tavoitteena on tarjota entistä vertailukelpoisempaa informaatiota yhteisön taloudellisesta asemasta, tuloksesta sekä kassavirrasta erityisesti päätöksentekijöille, joilla ei ole mahdollisuutta saada tarvitsemiaan tietoja asemaansa perustuen. IASB pyrki luomaan tilinpäätösstandardin, jossa olisi huomioitu pk-yritysten tavoitteet ja resurssit ja joka helpottaisi ulkopuolisten sidosryhmien, kuten pankkien, luottoluokitusyritysten, toimittajien, kehitysinstituutioiden (mm. World Bank, International Monetary Fund IMF sekä alueelliset kehityspankit) sekä ulkopuolisten sijoittajien tiedon saantia, parantaisi informaation laatua ja lisäisi ennen kaikkea vertailukelpoisuutta globaaleilla markkinoilla.

Kuten aikaisemmin on jo todettu, Pk-IFRS:ssä noudatetaan samoja tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevia yleisiä perusteita (Framework) kuten laajassa IFRS:ssä (Räty 2007). Pk-IFRS:ää voidaan pitää kuitenkin periaatepohjaisempana, sillä laskentaperiaatteiden sisältöä ei aukaista, kuten laajassa IFRS:ssä se on hyvin pitkälle aukaistu (Haaramo 2010). Standardi sisältää noin 230 sivua ja se on jaettu 35 lukuun. Aihealueet, jotka vain harvoin koskettavat pk-yrityksiä, on jätetty kokonaan ohjeistamatta ja tällaisten teemojen ollessa aiheellisia, on yrityksen noudatettava laajan IFRS:n säännöksiä. Standardia tullaan IASB:n mukaan muutta-

maan noin joka kolmas vuosi (IFRS for SMEs 2009, P17). Lähtökohtana Pk-IFRS:n arvostamisessa on hankintameno. Poikkeuksena tiettyjä omaisuuseriä, jotka joko saa tai täytyy arvostaa käypään arvoon. Mikäli yritys soveltaa standardia, sitä tulee soveltaa kaikilta osin jos transaktion kirjaaminen on ohjeistettu standardissa (IFRS for SMEs 10.3). Mikäli ohjeistusta ei löydy Pk-IFRS:stä, tulee johdon käyttää omaa harkintaa sen suhteen mitä käytäntöä soveltaa. Harkinnassa tulee huomioida samantyyppisten asioiden ohjeistus Pk-IFRS:ssä sekä laajan IFRS:n ohjeistus (mikäli kyseistä transaktiota on ohjeistettu laajassa IFRS:ssa). Edellä mainittu tilanne on harvinainen ja siitä tulee antaa kattavasti liitetietoja. (IFRS for SMEs 10.4-10.6).

4.2 Rahoitusomaisuus -rahoitusinstrumentit

Rahoitusinstrumenttien kirjausohjeistus jaetaan perusrahoitusinstrumentteja ja muita rahoitusinstrumentteja koskeviin vaatimuksiin. Lisäksi yritys voi valita, soveltaako se Pk-IFRS:n mukaisista ohjeistusta rahoitusinstrumenttien kohdalla vai laajan IFRS:n mukaisia jaksotus- ja arvostussäännöksiä eli IAS 39 standardia rahoitusinstrumenteista. Mikäli yritys valitsee laajan IFRS:n mukaisen tavan, liitetiedot laaditaan kuitenkin Pk-IFRS:n mukaan. Kappale 12. Muut rahoitusinstrumentit käsittelee monimutkaisempia rahoitusinstrumentteja.

Perusrahoitusinstrumentit. Pk-IFRS:n mukaisesti Perusrahoitusinstrumentteihin kuuluvat mm. rahavarat, velkainstrumentit (laina- ja myyntisaamiset, osto- ja pankkivelat), ulkopuolisten antama lainasitoumus sekä sijoitukset kanta- ja etuosakkeisiin, joihin ei liity vaihto- tai lunastusvelvollisuutta (IFRS for SMEs 11.8). Perusrahoitusinstrumentit kirjataan ensimmäistä kertaa kirjanpitoon hankintamenoonsa hankintakustannukset mukaan luettuna.

Myöhempi arvostaminen tapahtuu velkainstrumenttien kohdalla jaksotettuun hankintamenoön efektiivisen koron menetelmää käyttäen (ks. esimerkki liite 6.) ja osakkeet käypään arvoon. Mikäli osakkeille ei ole määritettävissä käypää arvoa luotettavasti, arvostetaan ne hankintamenoonsa arvonalentumistappioilla vähennettynä (IFRS for SMEs 11.14). Mikäli tilikauden päättyessä on viitteitä rahoitusinstrumentin arvonalentumisesta, tulee arvonalentumistappio kirjata välittömästi tuloslaskelmaan (IFRS for SMEs 11.21–11.22).

Pk-IFRS:n kappale 12 käsittelee muita kuin perusrahoitusinstrumentteja.

Muut rahoitusinstrumentit arvostetaan käypään arvoon ja niiden arvo tulee arvioida aina uudelleen tilinpäätöksen yhteydessä ja arvomuutokset kirjataan tuloslaskelmaan tuotoiksi tai

kuluiksi. Muita rahoitusinstrumentteja ovat esimerkiksi rahoitusjohdannaiset, valuutta- ja korkotermit sekä optiot. (IFRS for SMEs 12).

Yhteisön tulee arvioida jokaisen raportointikauden päättyessä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai erien arvo on alentunut. Jos arvon todetaan alentuneen, on se kirjattava välittömästi tuloslaskelmaan arvonalentumistappioksi. (IFRS for SMEs 11.21). Jos arvonalentumistappio osoittautuu myöhemmin aiheettomaksi, on se peruutettava (IFRS for SMEs 11.26).

4.3 Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan alimman arvon periaatteen mukaan joko hankintamenoonsa tai nettorealisoituarvoonsa. Vaihto-omaisuuden arvoon luetaan kaikki ostomenot, valmistusmenot sekä muut menot, jotka ovat aiheutuneet vaihto-omaisuuden saattamisesta siihen sijaintipaikkaan ja tilaan, joka sillä on tarkasteluhetkellä. Vaihto-omaisuuteen saadaan lukea myös valmistuksen kiinteät yleismenot, jotka kohdistetaan valmistusmenoihin tuotantolaitoksen normaali toiminta-asteen mukaisesti. (IFRS for SMEs 13.4–13.9.) Vaihto-omaisuuden arvostussäännöt noudattavat IAS 2:een sisältyviä vaatimuksia (Haaramo 2010). Sallitut arvostusmenetelmät ovat FIFO sekä painotettu keskiarvo menetelmä. Keskenään samankaltaisiin varastoihin tulee käyttää samaa arvostusmetodia. LIFO menetelmä ei ole sallittu Pk-IFRS:ssä. (IFRS for SMEs 13.18.) Vaihto-omaisuudesta tulee tehdä arvonalennuskirjaus tuloslaskelmaan, mikäli vaihto-omaisuuden arvo tilikauden lopussa on vahingoittumisen, epäkuranttisuuden tai myyntihintojen laskun tai muun syyn vuoksi alentunut (IFRS for SMEs 13.19).

4.4 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjen osalta Pk-IFRS:n mukainen alkuperäinen kirjaaminen tapahtuu hankintameno, johon luetaan hankinnasta välittömästi aiheutuneet kustannukset. Myöhemmässä arvostamisessa käytetään käypää arvoa ja muutokset hankintahinnan ja käyvän arvon välillä kirjataan tulosvaikutteisesti. Sijoituskiinteistö on kiinteistö (rakennus, maa-alue tai molemmat) jota pidetään ennemmin vuokratulojen hankkimistarkoituksessa tai arvonnousua tavoitellen, kuin omassa liiketoiminnan käytössä. Mikäli kiinteistölle ei ole määritettävissä käypää arvoa, arvostetaan se kuten käyttöomaisuus eli hankintahintaan. (IFRS for SMEs 16.).

4.5 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineellisilla käyttöomaisuushyödykkeillä (property, plant and equipment) tarkoitetaan useamman tilikauden ajan pidettävää omaisuutta (esim. koneita ja laitteita), joka on tarkoitettu käytettäväksi yrityksen suoritetuotantoon, hallinnolliseen tarkoitukseen tai muille vuokrattavaksi. Käyttöomaisuuteen ei sisälly biologisia hyödykkeitä liittyen maataloustoimintaan eikä mineraalivaroja tai oikeuksia. (IFRS for SMEs 17.1–17.3). Niille on oma kappaleensa, joka on kuitenkin rajattu tutkielman ulkopuolelle sillä ne eivät ole tavanomaisen pk-yrityksen omistamia hyödykkeitä.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet sekä sijoituskiinteistöt, joiden käypä arvo ei ole määritettävissä (ks. edellinen kappale sijoituskiinteistöt) arvostetaan Pk-IFRS:n mukaisesti hankintahintaan. Myöhempi arvostaminen tapahtuu jaksotettuun hankintamenoon mahdollisilla arvonalentumisilla vähennettynä. (IFRS for SMEs 17.9 ja 17.15.)

Poistot käyttöomaisuushyödykkeistä merkitään tulosvaikutteisesti, ellei niitä ole ohjeistettu aktivoitavaksi osana jotain muuta hyödykettä, kuten esimerkiksi tuotantoon käytettävän käyttöomaisuuden poistot luetaan varaston arvoon. Poistot tulee jaksottaa systemaattisesti hyödykkeen taloudelliselle vaikutusajalle. Yhteisö voi käyttää joko tasapoistomenetelmää, degressiivistä poistomenetelmää tai käyttöön perustuvaa menetelmää, kuten esimerkiksi välittömästi tuotannon määrään liittyvää poistometodia. (IFRS for SMEs 17.22.) Poistosuunnitelmaa tulee muuttaa, mikäli hyödykkeen oletettavassa taloudellisessa vaikutusajassa tapahtuu muutoksia (IFRS for SMEs 17.23). Muutoksista on annettava lisätietoja liitetiedoissa. Jokaisen tilikauden päättyessä yhteisön tulee arvioida onko käyttöomaisuushyödykkeissä tapahtunut arvonalentumista. Jos omaisuuserän arvon katsotaan alentuneen, on arvonalennus kirjattava tulosvaikutteisesti (IFRS for SMEs 17.24.) Aineellisista hyödykkeistä joiden käyttöaika on rajoittamaton, kuten kivilouhoksista ja maantäyttö paikoista, ei tehdä lainkaan poistoja (IFRS for SMEs 17.16).

4.6 Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet (muut kuin liikearvo ja myytäväksi tarkoitetut aineettomat hyödykkeet) tulee kirjata alun perin hankintamenoonsa. Aineettomiksi hyödykkeiksi luetaan yksilöitävissä oleva ei-monetaarinen omaisuuserä, jolla ei ole fyysistä olemusta. Aineettoman hyö-

dykkeestä tulevaisuudessa saatavien hyötyjen tulee kuulua yritykselle, hankintamenon luotettavasti määritettävissä, eikä hankintameno saa olla muodostunut yhteisön sisäisistä kustannuksista. (IFRS for SMEs 18.1–18.6.)

Aineettoman hyödykkeen, joka hankitaan osana liiketoimintojen yhdistämistä, hankintahintamenona pidetään sen käypää arvoa hankintahetkenä. Tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan kuluksi syntymishetkenään, elleivät ne ole luettava osaksi jonkin muun omaisuuserän kuluja, joka täyttää Pk-IFRS:n mukaiset kirjaamisedellytykset (IFRS for SMEs 18.14). Aineettomat omaisuuserät poistetaan niiden taloudellisena vaikutusaikanaan, tai mikäli taloudellisen vaikutusajan luotettava määrittäminen aiheuttaa ongelmia, tulee aineeton omaisuuserä poistaa enintään 10 vuodessa (IFRS for SMEs 18.19–18.20). Yhteisön tulee valita parhaiten hyödykkeen käyttöön sopiva poistometodi. Ellei sellaista ole määritettävissä luotettavasti, tulee soveltaa tasapoistomenetelmää. Aineettoman hyödykkeen jäännösarvo on lähtökohtaisesti nolla, ellei hyödykkeelle ole kolmannen osapuolen ostositoumusta tai olemassa olevia aktiivisia markkinoita (IFRS for SMEs 18.23). Mikäli aineettoman hyödykkeen alkuperäinen poistosuunnitelma ei kuvaa hyödykkeen taloudellista vaikutusaikaa, tulee poistosuunnitelmaa muuttaa (IFRS for SMEs 18.24).

4.7 Liikearvo

Liiketoimintojen yhdistämisessä syntyvä liikearvo kirjataan omaksi omaisuuseräkseen ja se poistetaan taloudellisena vaikutusaikanaan, enintään kuitenkin 10 vuodessa. Negatiivisen liikearvon kirjaaminen taseeseen ei ole mahdollista, vaan mikäli hankittavan yrityksen nettovarjat ovat kauppahintaa suuremmat, tulee yhteisön arvioida hankittavan yhteisön varat ja velat uudelleen. Mikäli negatiivista liikearvoa on vielä uudelleen arvioinnin jälkeen, tulee se kirjata suoraan tuotoksi tuloslaskelmaan. (IFRS for SMEs 19.24.)

4.8 Leasing sopimukset

Leasing sopimukset jaetaan IFRS for SMEs 20:n mukaan rahoitusleasing sopimukseen sekä muihin vuokrasopimuksiin. Leasing sopimus luokitellaan rahoitusleasing sopimukseksi mikäli oleelliset omistukseen liittyvät riskit ja palkkiot siirtyvät vuokralle ottajalle (IFRS for SMEs

20.4). Mikäli riskit ja palkkiot jäävät vuokralle antajalle, kyseessä on muu vuokrasopimus. Mikäli seuraavat esimerkit täyttyvät, luokitellaan leasingisopimus rahoitusleasingiksi:

- a) Hyödykkeen omistusoikeus siirtyy vuokralle ottajalle leasingkauden lopussa
- b) Vuokraajalla on mahdollisuus hankkia hyödyke leasingkauden päättyttyä hintaan, joka on käypää arvoa alempi ja vuokrauden alkamishetkellä on todennäköistä, että optio tullaan käyttämään.
- c) Leasingjakso kestää suurimman osan hyödykkeen elinajasta, vaikka hyödyke ei lopussa siirtyisikään vuokraajalle.
- d) Mikäli leasingkauden alussa vähimmäisvuokrien nykyarvo vastaa suurin piirtein vuokratavan hyödykkeen arvoa
- e) Hyödyke on luonteeltaan sellainen, että vain vuokralle ottajalla on käyttöä sille ilman modifiointia (IFRS for SMEs 20.5)

Myös jos leasingisopimuksen keskeyttämisestä aiheutuvat menetykset tai tuotot tai tappiot jäännösarvon vaihtelusta koituvat vuokraajalle tai vuokraajalla on mahdollisuus jatkaa leasingia toisen kauden markkinahintaa alempaan vuokrahintaan, tulkitaan leasingisopimus yleensä rahoitusleasingiksi. (IFRS for SMEs 20.6.) Sopimukset jaetaan sisällön, ei sopimuksen muodon perusteella.

Aineellinen tai aineeton hyödyke, joka on vuokrattu rahoitusleasingisopimuksella, aktivoidaan taseeseen käypään arvoonsa tai vuokrien nettonykyarvoon jos se on käypää arvoa alempi. Aktivoitavaan hintaan lisätään leasingisopimuksesta johtuvat suorat kustannukset. Laajassa IFRS:ssä sopimuksen voi vaihtoehtoisesti arvostaa taseeseen käypään arvoon tai tätä alempan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Vähimmäisvuokrien nykyarvo lasketaan diskonttaamalla vuokraerät sopimuksen alkamishetkeen. (Halonen 2006). Taseeseen merkitystä omaisuuserästä tehdään poistoja poistosuunnitelman mukaisesti. Vastaavasti rahoitusleasingvelka merkitään taseeseen. Rahoitusleasingisopimuksista annetaan liitetietoina mm. jokaisen omaisuuseräryhmän kirjanpitoarvo raportointikauden päättyessä sekä maksettavien vuokrien määrä vuoden ajalta, 1-5 vuoden ajalta sekä yli viiden vuoden jälkeiset vuokrat sekä yleinen selostus sopimuksen merkittävistä järjestelyistä (esim. vuokran muutoksista, vuokran uusimis- tai hankinta mahdollisuuksista, rajoitteista yms.) (IFRS for SMEs 20.13).

Muiksi leasing vuokrasopimuksiksi luokitellut (operating leases) kirjataan normaalisti kuluksi tasapoistomenetelmää käyttäen (straight-line basis), ellei jokin muu systemaattinen kulukirjausperuste kuvaa paremmin hyödykkeen tulontuottamiskykyä, vaikka vuokramaksut eivät määräytyisikään kyseisellä perusteella.

4.9 Varaukset

Pk-IFRS:n (21.) mukaan yritys voi tehdä varauksen vain, mikäli kolme seuraavaa ehtoa täyttyvät:

- a) yhteisöllä on velvoite tilinpäätöspäivänä, joka johtuu menneestä tapahtumasta
- b) on todennäköistä, että velvoitteen täyttäminen edellyttää taloudellista hyötyä ilmentävien voimavarojen siirtymistä pois yhteisöstä
- c) velvoitteen määrä on luotettavasti arvioitavissa.

Varaus kirjataan velaksi taseeseen ja vastaavasti kuluksi tuloslaskelmaan. Varaus on kirjattava, mikäli on todennäköisempää, että se tulee toteutumaan kuin että se ei toteutuisi. Varauksen pitää perustua menneeseen tapahtumaan, eikä voi siis olla sellainen, että yhteisö kykenisi tulevaisuudessa tehtävillä toimilla vaikuttamaan velvoitteen toteutumiseen. Varauksena kirjattava määrä tulee tehdä parhaan arvion mukaisesti ja vastata tulevien velvoitteiden määrää raportointikauden päättymispäivänä. Mikäli varaus käsittää suuren joukon eriä, velvoite arvioidaan painottamalla mahdolliset tulemat niihin liittyvillä todennäköisyyksillä. Varaus on siis erisuuruinen, riippuen siitä, onko tietyn suuruisen tappion todennäköisyys esimerkiksi 60 vai 90 prosenttia. Jos mahdolliset lopputulemat sijoittuvat jatkuvalla vaihteluvälille ja vaihteluvälin jokainen piste on yhtä todennäköinen, käytetään arviossa vaihteluvälin keskipistettä. Yksittäistä velvoitetta arvostettaessa todennäköisin tulema on paras arvio velan määrästä, huomioon ottaen kuitenkin muut mahdolliset tulemat ja tehtävä varaus sen mukaisesti. Mikäli rahan aika-arvon vaikutus varauksen suuruuteen on olennainen, on varaus esitettävä menojen nykyarvona. Diskonttokorkona käytetään ennen veroja määriteltyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä tarkasteluhetkellä rahan aika-arvosta. Velvoitteen erityisriskit tulee huomioida joko diskonttokorossa tai varauksen määrää määritettäessä, mutta ei molemmissa. Velvoitteesta aiheutuvia tuottoja ei saa huomioida varausta määritettäessä. (IFRS for SMEs 21.1–21.18)

Jos toisen osapuolelta on odotettavissa korvaus varaukseen liittyen, korvaus on kirjattava vain siinä tapauksessa, että sen saaminen on varmaa, jos yhteisö täyttää velvoitteen. Korvaus on käsiteltävä erillisenä omaisuuseränä eikä korjaussuunnitelmasta saa kirjata varauksen määrää suuremmaksi. Laajassa tuloslaskelmassa varaukseen liittyvät kulut voidaan esittää saatavan korvauksen määrällä vähennettyinä. Varauksen määrää tulee muuttaa joka raportointikauden päätyttyä vastaamaan parasta arviota velvollisuuden määrästä. (IFRS for SMEs 21.19)

4.10 Eläkejärjestelyt

Eläkejärjestelyt jaetaan etuuspohjaisiin (defined benefit plans) ja maksupohjaisiin (defined contribution plans) järjestelyihin eläkejärjestelyiden ehdoista riippuen. Maksupohjaisiin järjestelyihin kuuluu järjestelyt, jossa yhteisö maksaa kiinteää summaa erilliselle eläkkeen järjestävälle taholle eikä yhteisöllä ole laillista velvoitetta maksaa myöhemmin työntekijälle eläkettä vaikka eläkeyhtiöllä ei siihen olisikaan varoja. Riski maksujen ja työntekijälle myöhemmin maksettavan eläkkeen muutoksista on eläkeyhtiöllä. Etuuspohjaisiin järjestelyihin luetaan kaikki muut paitsi maksupohjaisiin järjestelyihin kuuluvat eläkejärjestelyt. Etuuspohjaisille järjestelyille on ominaista se, että yhteisön vastuu ei rajoitu maksettuun maksuun vaan yhteisö voi olla myöhemmin vastuullinen joko eläkkeen järjestävälle taholle tai suoraan työntekijälle. (IFRS for SME 28.9–28.10) Usean työnantajan järjestelyt ja valtiolliset järjestelyt luetaan etuuspohjaisiin tai maksupohjaisiin järjestelyihin ehdoista riippuen. (IFRS for SMEs 28.11)

Maksupohjaiset eläkejärjestelyt tulee merkitä tilinpäätökseen velaksi, josta on vähennetty jo maksetut maksut sekä kuluksi (IFRS for SMEs 28.13). Etuuspohjaiset järjestelyt kirjataan tilinpäätökseen netto nykyarvoon, jossa on järjestelyistä johtuvan velvoitteen nykyarvosta vähennetty järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla (IFRS for SMEs 28.15)

5 VEROTUSKÄYTÄNNÖT SUOMESSA, SAKSASSA, RUOTSISSA JA ISOSSA-BRITANNIASSA JA NIIDEN EROT PK-IFRS STANDAR-DIIN

Kirjanpidon ja verotuksen välinen suhde on suhde, joka on olemassa lähes joka maassa ja ainakin jollakin tasolla tulee mitä luultavimmin aina säilymään. Epätodennäköistä on, että yhdenmukaisuudesta tulisi ikinä täydellistä. Kyse on lähinnä siitä, miten vahva näiden kahden keskinäinen suhde eri maissa on. Iso-Britanniassa ja USA:ssa on yhä enenevässä määrin trendinä vahvistaa linkkiä sen suhteen, että verotettavan tuloksen pohjana käytettäisiin kirjanpidon tulosta (Alley & James 2006). Myös EU alueen yhteisen yhdistetyn veropohjan ”aloituspisteeksi” verotettavalle tulolle kaavailtiin alun perin IFRS – standardien mukaan laskettua tulosta (EU komissio 2011).

Vaikka kirjanpito ja verotus ovat osaltaan sidottu toisiinsa, on niillä eri tarkoitukset ja vaatimukset. Verotuksen tarkoituksena on kerätä valtiolle tuloja ja toimia sekä poliittisena että sosiaalipoliittisena instrumenttina. Kirjanpidon tarkoituksena on sen sijaan tuottaa informaatiota itse yrityksen käyttöön kontrollimielessä sekä sijoittajien ja ulkopuolisten sidosryhmien päätöksenteon tueksi. Toimivan verojärjestelmän edellytyksenä on tietynasteinen ennalta määrättävyys, joka ei aina ole suotuisa kirjanpidon kannalta. Kirjanpidon puolella on usein vaihtoehtoisia keinoja suorittaa kirjauksia, jotka ovat kirjanpidon ohjeistusten mukaan sallittuja. Vaihtoehtoisella valinnalla saattaa kuitenkin olla epäsuotuisia vaikutuksia verotuksen puolella. Kirjanpidossa noudatettu varovaisuuden periaate (prudence) ei käsitteenä ole verotuksen puolella tunnettu ja usein varovaisuuden periaatetta noudattaen tehdyt kirjaukset eivät ole verotuksen puolella vähennyskelpoisia. Selvää on myös, että kirjanpitoon tehtävät kirjaukset voivat perustua arvioihin, mahdollisuuksiin ja kohtuulliseen varmuuteen; oikeudenmukainen verotus taas sen sijaan ei saisi perustua kovinkaan epävarmoihin arvioihin. (Alley & James 2006.)

Freedmanin (2004) mukaan laskentastandardien globalisaatio on merkki siitä, että verotus ja kirjanpito tulevat eriytymään. Hänen mukaansa suotavaa olisi, että kirjanpidon tai verotuksen normistot eivät kohtuuttomasti vaikuttaisi toinen toisiinsa johtuen niiden erilaisista tavoitteista. Vuorovaikutusta tulisi kuitenkin olla, sillä muussa tapauksessa kirjanpidon puolella oleva harkinnanvaraisuus saattaa vaarantua verotus käytännöistä johtuvan paineen vuoksi. (Alley & James 2006.)

Freedman (2004) totesi tutkimuksessaan, että maissa, joissa kirjanpito on perinteisesti seurannut verotusta tai toisinpäin, on taipumuksena rajoittaa uusien laskentastandardien käyttöönotto konsernitilinpäätöksiin, jotta verotuksen pohjana olevat tilinpäätökset säilyisivät muuttumattomana. Pk-IFRS on tehty nimenomaan erillisyyhtiötasolle. Tässä luvussa käydään läpi Suomen, Saksan, Ruotsin ja Iso-Britannian verolainsäädäntöä keskeisimpien Pk-IFRS standardien aihealueiden osalta. Tarkoituksena on tutkia, olisiko Pk-IFRS:n soveltaminen mielekäästä pienelle tai keskisuurelle yritykselle nykyisten verolakien puitteissa vai aiheutuuko verolainsäädännöstä joitakin keskeisiä esteitä jonka vuoksi Pk-IFRS standardia ei kannata ottaa käyttöön.

5.1 Suomi

5.1.1 Yleistä Suomen verojärjestelmästä

Suomessa on käytössä tulolähdejako, jonka perusteella verotettava tulo määräytyy. Yrityksellä voi olla kolmea eri tulolähdettä: elinkeinoveron tulolähde, maatalouden tulolähde sekä henkilökohtainen tulolähde. Yritysten verotettava tulo on usein elinkeinotuloa, jota säätelee erityisverolaki: laki elinkeinotulon verottamisesta (360/68 EVL). Elinkeinoverolaki on itsenäinen laskentanormisto, jonka pohjalta verotettava tulo määritellään. Vuonna 2012 Suomen yhteisöverokanta on 24,5 % (Verohallinnon tiedote 13.1.2012). Lisäksi yritysverotukseen vaikuttavat erityislait, joista mainitakseen mm. konserniavustuslaki (KonserniavustusL). Vuonna 1968 säädetyin elinkeinoverolain pohjana on liiketaloustieteen puolella Martti Saarion kehittämä meno-tulo-teoria. Teorian mukaan tulos syntyy menojen ja tulojen välisenä erotuksena ja varallisuuden arvossa tapahtuneet muutokset otetaan lähtökohtaisesti huomioon vasta niiden realisoituessa. Vaikka elinkeinoverolaki on erillinen normisto kirjanpidosta, laskennan lähtökohtana on kirjanpidollinen tulos, johon tehdään tarvittavat oikaisuja verotettavan tulon laskemiseksi. (Leppiniemi & Walden 2010.) Lisäksi elinkeinoverolaki on sidottu kirjanpitoon esimerkiksi poistojen osalta.

Yksinkertaistettuna yritysten verotettava tulo syntyy menojen ja tulojen erotuksesta. Yhtenä keskeisenä periaatteena Suomen elinkeinoverolaissa on realisointiperiaate, jonka mukaan veronalaista tuloa on vain realisoitunut tulo, eikä realisoitumattomia arvonnousuja lähtökohtaisesti veroteta (lukuun ottamatta vakuutuslaitosten kirjanpidossa tekemää sijoitusomaisuuden arvonorotusta, EVL 5 § 6 k). Pääsääntöisenä jaksotusperiaatteena on suoriteperiaate ja ainoastaan vähäisiä tulo- ja menoeriä voidaan jaksottaa maksuperusteisesti.

Elinkeinoverolaki (EVL) on kehittynyt ajan saatossa ja alkuperäisessä muodossaan 1960–1970 luvulla se sisälsi hyvin paljon erilaisia verotuksellisia etuja. Tuolloin verotuksen luonne oli hyvin pitkälti yritysverotusta ohjaava ja tukeva järjestelmä. Yhteisöverokanta oli hyvin korkea, jopa 60 %, mutta veropohja kapea ja EVL sisälsi paljon huojennuksia, verovapaita eriä sekä joukon erilaisia etupainotteisia varaus- ja poistomahdollisuuksia. (Kukkonen & Walden 2009.) Vuonna 1993 verotusta uudistettiin ja tuli voimaan ns. eriytetty tuloverojärjestelmä ja veropohjaa laajennettiin huomattavasti ja poisto- ja varausmahdollisuuksia kavennettiin. Ennen verovapaat pitkäaikaisen omaisuuden myyntivoitot tulivat verotuksen piiriin. Yritysverotuksessa pyrittiin alhaisempaan verokantaan, jolloin veropohjaa oli laajennettava. Vaikka veropohja laajeni, vain realisoituneet arvonnousut luettiin verotettavan tulon piiriin. Nytemmin, kansainvälisten kirjanpitosstandardien myötä realisointiperiaatteesta on poikettu ja mm. likvidien rahoitusinstrumenttien realisoitumattomat arvomuutokset tulivat EVL:n verotuksen piiriin vuoden 2009 alusta (ks. HE176/2008, lakimuutos 1077/2008). Periaatteellisesti muutos oli merkittävä, sillä siinä verotetaan realisoitumatonta tuloa. (Kukkonen & Walden 2009.)

Elinkeinoverolain uudistamista varten asetettiin 2005 työryhmä, jonka tarkoituksena oli yritysverotuksen kehittäminen siten, ettei verojärjestelmä muodostuisi esteeksi IFRS-standardien mukaisen tilinpäätöksen laatimiselle (VM 2006). Muutoksia poistoihin ja niiden kirjanpitosidonnaisuuteen ei kuitenkaan tehty. Elinkeinoverotukseen kaavailaan tällä hetkellä uudistusta kilpailukyvyyn ja veropohjan turvaamiseksi. Uusi työryhmä, jonka tehtävänä on pohtia elinkeinoverotuksen uudistusta, asetettiin 12.1.2012. Valtiovarainministeriön ylijohdaja Lasse Arvelan johtamalla työryhmä aloittaa selvityksen, joka tulee olla valmiina tammikuun 2013 loppuun mennessä. (Kauppalehti 13.1.2012)

5.1.2 Rahoitusomaisuus ja rahoitusinstrumentit

Elinkeinoverolaissa ei ole täsmällistä määritelmää rahoitusvälineille. Yleisesti rahoitusvälineillä on tarkoitettu rahoitusvaroja ja -velkoja jotka on jaettu käyttötarkoituksen mukaisesti joko rahoitus-, vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen. Rahoitusarvopaperit tulkitaan EVL 17 §:n mukaisesti muuksi rahoitusomaisuudeksi. Poikkeuksellisesti arvopapereita voidaan lukea rahoitusomaisuuteen, jos ne on hankittu esimerkiksi kassavarojen sijoittamiseksi (Tikka, Nykänen, Juusela, Viitala 2011). Lisäksi yrityksellä voi olla rahoitusvaroihin kuuluvia eriä, jotka eivät kuulu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, vaan muodostava ns. henkilökohtaisen tuloläh-

teen ja tällöin niitä verotetaan elinkeinoverolain sijaan tuloverolain (TVL) mukaan (VM 2006). Toisin sanoen EVL:ssä instrumentin tai erän arvostus määräytyy käyttötarkoituksen mukaisesti.

Käyttöomaisuutena pidetään EVL 12§:n mukaisesti elinkeinotoiminnassa pysyvään käyttöön tarkoitettuja hyödykkeitä, ja tällaista omaisuutta voi olla myös rahoitusarvopaperit jos ne hyödyntävät yrityksen elinkeinotoimintaa. Käyttöomaisuusosakkeet ovat EVL 6§:n mukaan verovapaita ja tappiot vähennyskelpoisia. Käyttöomaisuuden kriteerinä on, että sen tulee palvella yrityksen suoritustuotantoa.

Sijoitusomaisuutena pidetään elinkeinoverolaissa (EVL 11§) raha-, vakuutus- ja eläkelaitosten varojen sijoittamiseksi ja turvaamiseksi hankittuja arvopapereita, kiinteistöjä ja muuta sellaista omaisuutta. Pk-yrityksillä ei siis lähtökohtaisesti ole EVL:n tarkoittamaa sijoitusomaisuutta eikä EVL:n tarkoittamaa sijoitusomaisuuden arvostusta käsitellä tässä tutkielmasa sen enempää.

Vaihto-omaisuuteen rahoitusvarat voivat kuulua vain silloin, kun niiden myyminen kuuluu yrityksen tavanomaiseen liiketoimintaan. Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon joka on hyödykkeen hankinnasta tai valmistuksesta aiheutunut muuttuvien kulujen määrä. Kiinteät kulut voidaan lukea hankintahintaan, jos ne on luettu KPL 4 luvun 5§:n perusteella hankintahintaan kirjanpidon puolella. (VM 2006)

Rahoitusomaisuuteen puolestaan kuuluvat EVL 9§:n mukaisesti rahat, pankki- ja tilisaamiset, saamavekselit sekä muut sellaiset rahoitusvarat. Muut sellaiset rahoitusvarat tarkoittavat esimerkiksi kassareservinä olevia arvopapereita ja muuta omaisuutta, johon liiketoimintaa varten tarvittavat rahat on sijoitettu tilapäisesti. Arvopaperi voi pääsääntöisesti kuulua rahoitusomaisuuteen enintään yhden vuoden ajan. Ennen vuotta 2009 rahoitusomaisuuteen kuuluvan arvopaperin arvonalentuminen edellytti arvonalentumisen lopullisuutta, eikä siten arvonalentuminen esimerkiksi pörssikurssin perusteella tullut kysymykseen (Verohallinnon yhtenäistämisohje Dnro 1834/32/2006). IFRS:n myötä elinkeinoverolakiin tehtiin vuonna 2009 muutos (HE 176/2008, lakimuutos 1077/2008), jonka seurauksena rahoitusvälineitä voidaan elinkeinoverolaissa arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti edellyttäen, että ne ovat kaupan käyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvälineitä (EVL 5.8 § ja EVL 8.1 § 2 a kohta). Kyseisten rahoitusvälineiden arvonnousu tuloutetaan ja arvonnousu vastaavasti vähennetään verotuksessa, mikäli se perustuu KPL 5:2 a:n tai IFRS -tilinpäätöksen perusteella tehtyyn kirjaukseen. Vaikka lakimuutos mahdollisti IFRS -tilinpäätöksen tekevien yhtiöille rahoitusinstrumenttien

kirjaamisen samalla tavalla myös verotuksessa, vahvasti se osaltaan kirjanpidon ja verotuksen kytköstä (Kukkonen & Walden, 2009). Rahoitusomaisuus arvostetaan verotuksessa kuitenkin tavallisimmin nimellisarvoonsa.

Ratkaisevaa verotuksen omaisuuslajiryhmittelyssä ei niinkään ole se, missä muodossa omaisuus on, vaan mitä tarkoitusta varten se on hankittu. (VM 2006) Elinkeinoverolain mukaan vähennyskelpoisia ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuvat menot (EVL 7§). Vähennyskelpoisia EVL 17§:n mukaan ovat rahoitusomaisuuteen kohdistuvat kavallukset, varkaudet tai muusta rikoksesta johtuneet menetykset, myyntisaamisten arvonalentumiset sekä muut rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalentumiset. Elinkeinoverolaki vaatii muiden kuin myyntisaamisten kohdalla luottotappion vähentämisessä lopullisuutta, eikä luottotappiokirjausta voi peruuttaa.

EVL:n (19 §) mukaan tulo on sen verovuoden tuottoa, jonka aikana se on saatu rahana, saamisena tai muuna rahanarvoisena etuutena. Tulon katsotaan syntyneen siten suoritteiden lopullisen ja oikeudellisesti sitovan luovutuksen hetkellä. Tulon lopullisuuden osoittaa suoriteperusteinen realisoituminen.

5.1.3 Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuteen luetaan EVL 10 §:n mukaan elinkeinotoiminnassa sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tarkoitetut kauppatavarat, raaka-aineet, puolivalmisteet ja muut hyödykkeet. Elinkeinoverolain mukaan (EVL 28.1 §) vaihto-omaisuuden arvostuksessa on noudatettava ns. alimman arvon periaatetta, jolloin aktivoitu määrä ei saa ylittää alinta arvoa seuraavista vaihtoehdoista: 1) hyödykkeen alkuperäisestä hankintamenosta, 2) tilinpäätöspäivän jälleenhankintamenosta tai 3) tilinpäätöspäivän todennäköistä myyntihintaa. EVL 14.1 § sallii myös kiinteiden menojen aktivoimisen hankintameno, mikäli se tehdään KPL 4:5 §:n tai vastaavan IFRS -säännösten mukaisesti. Varaston käyttöjärjestyksenä on ensisijaisesti todellinen käyttöjärjestys, mikäli se on osoitettavissa. Muutoin samankaltaisten hyödykkeiden osalta hyväksytään käyttöjärjestysoletuksena FIFO menetelmä (first-in-first-out) (EVL 14.2). LIFO tai keskihintamenetelmä ei ole sallittu. Vaihto-omaisuudesta tulee lisäksi tehdä arvonalennuskirjaus tulosvaikutteisesti, mikäli varaston arvo on pilaantumisen tai muun vahingoittumisen vuoksi taseessa olevaa arvoa alempi.

5.1.4 Sijoituskiinteistöt

Elinkeinoverolaissa ei tunneta erikseen sijoituskiinteistö-käsitettä. Maa-alueet ja rakennukset lukeutuvat käyttöomaisuuteen (EVL 12 §:ssa määritelmä käyttöomaisuudesta), jotka arvostetaan hankintamenoa. EVL:ssä kiinteistöjen hankintamenoa vähennetään vuosittaisilla poistoilla. Lisäpoistot on sallittu, jos verovelvollinen osoittaa, että hyödykkeen käypä arvo on poistamatonta hankintamenoa pienempi. Rakennuksista ja maa-alueista ei voi tehdä arvonnkorotuksia. Maa-alueen hankintamenoa ei voi tehdä lainkaan arvonalentumisvähennyksiä. Enimmäispoistot on säädelty EVL:ssä ja sijoituskiinteistöjen kohdalla (kiinteistöstä riippuen) noudatetaan joko 4, 7 tai 20 prosenttia. Hankintamenoa arvostuksesta on poikettu eläke- ja vakuutuslaitosten kohdalla. Tässä tutkielmassa ei käsitellä kuitenkaan eläke- ja vakuutuslaitoksia. EVL ei salli sijoituskiinteistöjen arvostamista käypään arvoon ja mikäli kiinteistöön lukeutuu maa-alue, on se verotuksen näkökulmasta kulumatonta käyttöomaisuutta, josta ei saa tehdä lainkaan poistoja.

5.1.5 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Elinkeinoverolaissa käyttöomaisuuskäsitteellä tarkoitetaan hyödykkeitä, joita ei lähtökohtaisesti ole tarkoitettu edelleen luovutettavaksi, vaan joita on tarkoitus käyttää yrityksen tulonhankkimisessa useamman kuin yhden tilikauden aikana (Kukkonen ja Walden, 2009). Käyttöomaisuutta ovat EVL 12§ mukaan elinkeinossa pysyvään käyttöön tarkoitettut hyödykkeet, kuten maa-alueet, arvopaperit, rakennukset, koneet ja kalusto. Käyttöomaisuus jaksetaan kuluksi EVL III osan ja 3 luvun mukaisesti. Peruseriaatteena on, että menot kohdistetaan niitä vastaavien tulojen ajanjaksolle. Toisin sanoen tuotoista vähennetään kuluina ne menot, joista ei enää kerry vastaavaa tuloa. Poistomenetelminä voidaan käyttää tasapoistomenetelmää, degressiivistä poistomenetelmää tai käyttöön perustuvaa menetelmää (ns. substanssi-poisto). EVL:ssä on kuitenkin säännelty rajat enimmäispoistoille.

Verotuksessa erilaiset käyttöomaisuuteen luettavat hyödykkeet voidaan jakaa kolmeen ryhmään niistä tehtävien poistojen perusteella (VM 2006). Ensinnäkin eräistä vesialuksista (EVL 33 a §), rakennuksista (34 §), väestönsuojista (36 §), patentit ja muut erikseen luovutettavissa olevat aineettomat oikeudet (37 §), soranottoaikat (38 §) sekä rautateistä, silloista, laitureista yms. (39 §) on poistot tehtävä hyödykekohtaisesti (erillisarvostus). Irtaimesta omaisuudesta (koneet, kalusto ja muu irtain) poistot tehdään yhtenä eränä menojäännöksestä (ryhmäkohtainen poisto). Rakennuksista ja rakennelmista hankintameno poistetaan EVL 34§:n mukaisesti.

Poistot tehdään jäännösarvopoistoina (hyödykekohtainen poisto), jotka lasketaan hyödykekohtaisesti kunkin rakennuksen poistamatta olevasta hankintamenosta. Poistomäärät riippuvat rakennuksen käyttötarkoituksesta (Tikka, Nykänen, Juusela, Viitala 2011). Aineettomista oikeuksista poistot tehdään niiden vaikutusaikanaan tasapoistoin, enintään 10 vuodessa (aineettomista oikeuksista tarkemmin myöhemmässä kappaleessa). Alla on esitetty yrityksen tyypillisimpien käyttöomaisuushyödykkeiden verotuksen sallimat enimmäispoistot.

Taulukko 3. Käyttöomaisuuden poistot

Hyödykeryhmä	Enimmäispoisto ja poistomenetelmä
Koneet, kalusto ja muu irtain käyttöomaisuus (EVL 30§)	25 % menojäännöspoisto (ryhmäkohtainen poisto)
Toimisto ja asuinrakennukset	4 % jäännösarvopoisto (hyödykekohtainen)
Myymälät, varastot ja tehdasrakennukset	7 % jäännösarvopoisto
Tutkimuskäyttöön tarkoitettu rakennus joka on puusta tai vastaavasta kevyestä rakennelmasta	20 % jäännösarvopoisto
Pitkävaikutteiset menot (patentit, aineettomat oikeudet)	Tasapoisto vaikutusaikana enintään 10 vuodessa.
Soranottoaikat, kaivokset, louhokset, turvesuo ja muu sellainen omaisuus	Substanssipoisto (käytön mukainen)
Ammattiliikenteeseen kuuluvat autot	Käyttöönottovuosi 25 % per vuosi , kaksi seuraavaa vuotta 20%, siitä eteenpäin 15%

Lähde: Kukkonen & Walden 2009, EVL 30-39§

EVL 54§:n mukaan poistoina ei voi vähentää enempää kuin mitä kirjanpidossa on vähennetty. Suomen kirjanpitolaki on sallinut poistoerojen kirjaamisen (verotuksen poistojen ja kirjanpidon poistojen erotus) tuloslaskelmassa, jotta verotuksessa saadaan hyödynnetyksi suunnitelman mukaiset poistot ylittävät vähennykset.

Elinkeinoverolain mukaan arvopaperit, jos ne palvelevat yrityksen elinkeinotoimintaa luetaan käyttöomaisuuteen ja arvostetaan hankintamenoonsa. Suomessa käyttöomaisuusosakkeiden (joihin osakkuusyrietykset luetaan) luovutukset ovat verovapaita ja vastaavasti ostot vähennyskelpoisia (EVL 6§). Käyttöomaisuusosakkeiden arvonmuutokset eivät siis vaikuttaisi verotettavan tulon laskentaan. Edellytyksenä verovapaudelle on kuitenkin se, että osakkeet on omistettu yli vuoden verran ja omistusosuus on yli 10 prosenttia.

Elinkeinoverolain III osan ja 3 luvun 42 §:n mukaan maa-alueista, arvopapereista tai muusta kulumattomasta käyttöomaisuudesta ei tehdä poistoja, vaan luovutushinnat ja muut vastikkeet tuloutetaan ja hankintameno vähennetään sinä verovuonna, jolloin kyseinen käyttöomaisuus luovutetaan, se tuhoutuu tai vahingoittuu. Käyttöomaisuuteen kuuluvat arvopaperit on säädetty verovapaiksi. Huomionarvoista on, että muista arvopapereista kuin osakkeista voi tehdä arvonalennuksen, jos verovelvollinen osoittaa niiden arvon olevan pysyvästi hankintamenoa alempi (VM 2006).

5.1.6 Aineettomat hyödykkeet

Elinkeinoverolain mukaan (EVL 24 §) aineettomat hyödykkeet eli pitkävaikutteisiksi menoiksi luetaan kolmen tai useamman verovuoden ajan tuloa kerryttävä tai sitä säilyttävä meno, joka aktivoidaan taseeseen hankintamenoon. Pitkävaikutteiset menot vähennetään yhtä suurina vuotuisina poistoina (tasapoisto) todennäköisenä vaikutusaikanaan tai jos vaikutusaika pidempi kuin 10 vuotta, niin 10 verovuotena. 10 verovuoden rajaus on ehdoton. Toisaalta mikäli hyödykkeen vaikutusajaksi voidaan katsoa ulkopuolisenkin arvioinnin perusteella vähintään kolme vuotta, on hyödyke elinkeinoverolain mukaan aktivoitava, eikä sitä voi vähentää kertakuluna. Aineeton omaisuus voi olla vastikkeellisesti hankittu, itse tuotettu tai saatu oikeus (Kukkonen & Walden 2009). EVL sallii sekä tutkimus- että kehittämistoiminnan kulu- jen aktivoimisen. EVL 24 §, jossa aineettomien hyödykkeiden jaksotuksesta säädetään, koskee aineettomia hyödykkeitä, joista ei ole erillistä säännöstä muualla EVL:ssä. EVL 24§:ää ei myöskään sovelleta vaihto-, sijoitus- tai käyttöomaisuuteen.

5.1.7 Liikearvo

Verotuksessa käytetään sulautumisessa hankintamenomenetelmää ja omaisuus arvostetaan sen hetken käypiin arvoihin tai niihin arvoihin, joita ostava yritys on niistä maksanut. Fuusiotappio ei ole verotuksessa vähennyskelpoinen, eikä fuusiovoitto veronalainen. (Kukkonen

& Walden 2009.) Liikearvo luetaan verotuksessa pitkävaikutteisiin aineettomiin hyödykkeisiin ja se poistetaan EVL 24§:n mukaan tasapoistoina taloudellisen hyödyntämisaajan kuluessa joka voi enintään olla 10 vuotta.

5.1.8 Leasingsopimukset

Leasingsopimusten verotuksellinen arviointi on riippuvainen siitä, onko leasingsopimus vuokranluonteinen vai kaupan luonteinen. Käytännössä yleisimmin kyse on vuokranluonteisesta sopimuksesta, jolloin leasingvuokrat vähennetään EVL 23 §:n mukaisesti sen verovuoden kuluna, jolta se suoritetaan. (Tikka, Nykänen, Juusela, Viitala 2011.) Verotuksessa hyödykkeen katsotaan aina olevan juridisen omistajan eli vuokralle antajan hallussa ja siten poistoihin on oikeutettu vuokralle antaja. Vuokralle antajan kohdalla liisattu hyödyke luetaan käyttöomaisuuteen ja vuokralle antaja tekee poistot hyödykkeestä omassa verotuksessaan. Leasingvuokrakauden päätyttyä kun kohde myydään leasingvuokraajalle tai ulkopuoliselle, luovutus käsitellään pääsääntöisesti käyttöomaisuuden luovutuksena (ks. KVL 1977/180). (Tikka, Nykänen, Juusela, Viitala 2011.) Vuokralle ottajalle vuokra on vähennyskelpoinen kulu.

Kaupan luonteisesta leasingsopimuksesta on silloin kyse, kun leasingilleottaja tulee automaattisesti hyödykkeen omistajaksi suoritettuaan sovitun määrän leasing vastikkeista tai jos leasingilleottajalla on velvollisuus lunastaa kohde peruskauden päätyttyä. Tällaisia leasingsopimuksia kohdellaan verotuksessa kuten osamaksukauppaa ja leasingilleantaja käsittelee tällöin hyödykettä vaihto-omaisuutena ja tulouttaa myyntihinnan sinä vuonna, jolloin sopimus tehdään ja hyödyke luovutetaan leasingilleottajalle. (Tikka, Nykänen, Juusela, Viitala 2011.)

5.1.9 Varaukset

Elinkeinoverolaissa on muutamia vapaaehtoisia varauksia, kuten 43 §:n mukainen jälleenhankintavarauus (43§) kuluva käyttöomaisuuden ja toimitilasta, luottotappiovaraus (46 §), toimintavarauus (46 a §), hinnanlaskuvaraus (49 §:n) sekä asuintalovarauus (49§). Edellä mainittujen vapaaehtoisten varausten vähennyskelpoisuus verotuksessa edellyttää varauksen vähentämistä myös kirjanpidossa.

5.1.10 Eläkejärjestelyt

Suomessa työntekijästä maksettavat eläkkeet maksetaan eläkeyhtiölle ja työnantajan vastuu rajoittuu eläkeyhtiölle maksettuihin eläkkeisiin. Valtio määrittelee vuosittain työnantajan eläkkeistä maksettavan maksuprosentin. Prosenttiosuus on suhteutettu työntekijöille maksettuihin palkkoihin. Työntekijästä maksetut eläkkeet huomioidaan verotuksessa suoriteperusteisesti ja verovuodelle kohdistuvat maksamattomat eläkemaksut jaksotetaan velaksi taseeseen.

5.1.11 Yhteenveto

Suomen verojärjestelmässä huomionarvoista on se, että verovähennyskelpoisuuden edellytyksenä on usein vähennyksen tekeminen myös kirjanpidon puolella. Käypiin arvoihin arvostus on vähäistä ja arvonnousut ja laskut huomioidaan Suomen elinkeinoverotuksessa pääsääntöisesti vasta niiden realisoituessa ja usein omaisuuden arvonalentumiseen vaaditaan arvonalennuksen lopullisuutta. Rahoitusvarat kirjataan pääosin hankintamenoon ja voitot ja tappiot verotetaan vasta niiden realisoituessa, poikkeuksena kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät arvopaperit, jotka voidaan arvostaa käypään arvoon. Vaihto-omaisuus arvostetaan alimman arvon periaatteen mukaisesti FIFO -periaatteella. Suomen elinkeinoverolaki ei tunne sijoituskiinteistöjen käsitettä, vaan rakennus ja maa-alue arvostetaan hankintamenoon. Maa-alueesta ei tehdä poistoja ja rakennus poistetaan 4-20 % jäännösarvopoistoin. Käyttöomaisuuden enimmäispoistot ovat säänneltyjä ja ne käytännössä ohjaavat hyvin pitkälle pienten yritysten suunnitelman mukaisia poistoja, sillä verotuksen enimmäispoistoja suuremmat poistot eivät ole verovähennyskelpoisia. Käytetyt poistomenetelmät vaihtelevat tasapoistoista (pitkävaikutteiset menot 10 vuotta) degressiivisiin poistoihin. Aineettomat hyödykkeet ja liikearvo vähennetään tasapoistoin ja maksimipoisto aika on 10 vuotta. Leasing-sopimuksissa poistot tekee vuokralle antaja ja vuokralle ottaja vähentää vuokratulot normaalisti kuluna. Varauksista säädetään erikseen elinkeinoverolaissa. Mahdollisia varauksia on mm. hinnanlaskuvaraus, jälleenhankintavarauks ja luottotappiovaraus. Varausten vähennyskelpoisuus edellyttää vastaavaa kirjausta kirjanpidossa. Eläkkeet vähennetään verotuksessa suoriteperusteisesti maksetuista palkoista laskettavan valtion määrittelemän prosentin mukaisena.

5.2 Saksa

5.2.1 Yleistä Saksan verojärjestelmästä

Kaiken kaikkiaan Saksan verosysteemiä voidaan pitää erittäin monimutkaisena. Saksan verolainsäädäntöön syventymistä vaikeuttaa lisäksi se, että suurtakaan osaa verolaeista ei ole käännetty englannin kielelle, joten yksittäisiin verolakeihin tutustuminen vaatii saksan kielen osaamista. Saksassa verotettava tulo perustuu Kauppakaareen (Handelsgesetzbuch, HGB), tuloverolakiin (Einkommensteuergesetz, EStG) sekä yhtiötuloverolakiin (Körperschaftsteuergesetz, KStG), joka säätelee lähinnä vain oikaisuja, joita tuloon tehdään. Näitä ovat esimerkiksi ei-vähennyskelpoiset kulut sekä tulokseen takaisin oikaistavat erät. Saksassa verotettava tulo lasketaan käyttäen yrityksen nettoarvon muutosta. Voitto on nettovarojen muutos verovuoden lopussa verrattuna edellisen vuoden nettovarioihin. Oman pääoman lisäykset vähennetään nettovaroista (kyseiset lisäykset ovat verovapaita) ja nostot vastaavasti lisätään. Käytännössä kirjanpidon tase ja verotettava tase ovat yksi ja sama laskelma. Mikäli niissä on eriävai-syyksiä, täytyy yrityksen valmistella sekä kaupallinen tase (commercial balance sheet, Handelsbilanz) että verotettava tase (Steuerbilanz). Sen voi joko toteuttaa kahtena erillisenä taselaskelmana tai esittämällä eriävai-syydet liitetiedoissa. (Perdelwitz 2011.) Saksassa sekä kirjanpito että verotustarkoitukseen laskettu tulos johdetaan suoriteperusteisesti. Saksassa noudatetaan verotuksessa ns. ”completed contract method” periaatetta, jonka mukaan tulo kirjataan vasta kun sopimus on täytetty. Toisaalta mahdolliset tappiot tulee kirjata heti kun ne ovat jär-kevästi ennakoitavissa. Osatulouttaminen sallitaan vain, jos sopimus on jaettavissa vaiheisiin, jotka asiakas erikseen hyväksyy suoritetuiksi. Verovuosi Saksassa on vuoden mittainen. (Perdelwitz 2011.)

Saksassa yhtiölle verovapaita tuloja ovat mm. 95 % yhtiön saamista kotimaisista tai ulkomai-sista osingoista (lopun 5 % veronalaisia), yhtiön omistamien osakkeiden luovutusvoitot sekä valtion myöntämä investointituki, joka käytetään liittovaltioihin tehtäviin investointeihin. (Perdelwitz 2011.)

Kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteet perustuvat hyvin pitkälti tuloverolakiin, lukuun ottamatta verolaissa määriteltyjä poikkeuksia, joissa tilinpäätöksen tuloksen laskemisessa noudatetaan eri periaatteita kuin verotettavan tulon laskemisessa (Perdelwitz 2011). Kuten aiemmin jo mainittiin, Saksassa verotuksen ja kirjanpidon kytkös on ollut historiallisesti poikkeuksellisen vahva ja verotettava tulos perustunut lähes poikkeuksetta kirjanpidon tulokseen. Nykyisin

kirjanpidon ja verotuksen suhde on kuitenkin löystynyt. Saksan kirjanpitolakiin tehtiin vuonna 2009 mittavia muutoksia, jotta se saataisiin paremmin sopivaksi kansainvälisten IFRS standardien kanssa. Saksan kauppalaki (commercial law) vaatii edelleen Saksan tilinpäätösnormiston mukaisen tilinpäätöksen voitonjaon, verotuksen ja lakisääteisen esityksen ja liitetietotarkoitukseen. (PWC 2010.) Erillistilinpäätöstä ei siis ole mahdollista valmistella pelkästään IFRS:n mukaisena. IFRS-tilinpäätökset on sallittuja vain konsernitasolla.

Varojen ja velkojen arvostaminen on merkittävässä asemassa Saksassa, sillä verotettava tulos määrittyy nettovertailu metodin (net worth comparison method) kautta. Arvostusmenetelmät on määritelty tuloverolaissa (EStG 6§). Verotuksessa sovelletaan seuraavia arvostusmenetelmiä:

- hankintameno (tai valmistuskustannus), josta vähennetään poistot, mikäli hyödyke on kiinteä ja siitä saa tehdä poistoja
- jatkuvuusperiaate (going-concern value tai fair value, Teilwert) tai käypään arvoon arvostus, jolla tarkoitetaan määrää, jonka koko yrityksen ostaja allokoisi hyödykkeelle koko yrityksen hinnasta allokoituna olettaen, että liiketoimintaa jatketaan. (Perdelwitz 2011.) Alaskirjaukset markkina-arvosta sallitaan vain, mikäli niiden oletetaan olevan pysyviä. (Pykälä 6(1) nro 1 ja 2 EStG). Mikäli hyödykkeen arvo myöhemmin nousee, täytyy arvonalentuminen peruuttaa. Arvoa ei kuitenkaan voi kirjata suuremmaksi kuin alkuperäinen hankinta- tai valmistushinta. (Pykälä 8 (1) nrot 1 ja 2 Estg) (Perdelwitz 2011.)
- perusvaraston arvostus (base stock value)
- ryhmäkohtainen arvostus käyttäen painotettua keskiarvoa

Lisäksi arvostusta ohjaa kuusi periaatetta: 1) aloittavan taseen jatkuvuus edellisvuoden lopusta, 2) toiminnan jatkuvuuden periaate 3) varojen ja velkojen erillisarvostus, 4) varovaisuuden periaate, jonka mukaan realisoitumattomia voittoja ei saa kirjata, mutta tappiot tulee kirjata mahdollisimman pian kun ne ovat ennakoitavissa, 5) jaksotusperiaate ja 6) johdonmukaisuus. Saksassa varovaisuuden periaatetta noudatetaan erittäin tiukasti. Suojauslaskennassa kuitenkin nettotulot ja tappiot tulee laskea ja mikäli tappiot ovat suuremmat, voidaan ne mahdollisesti kirjata tappioiksi suoriteperusteisesti jaksottamalla. Omaisuutta ei myöskään saa aktivoida taseeseen hankintahintaa suurempaan arvoon. (Perdelwitz 2011.)

5.2.2 *Rahoitusinstrumentit ja rahoitusomaisuus*

Saksan verolainsäädännössä ei ole erikseen määritelty (luokiteltu) rahoitusinstrumentteja. Rahoitusomaisuuteen kuuluva omaisuus tapahtuu pitkä- ja lyhytaikaisiin varoihin ja velkoihin ja jaksotetaan varojen arvostuksen yleissäännön mukaisesti. Rahoitusvarat arvostetaan hankintamenoonsa ja rahoitusvelat lunastushintaan. (KPMG 2008.) Rahoitusvarat arvostetaan hankintahintaansa mukaan luettuna niiden hankkimisesta aiheutuneet oheiskustannukset.

Rahoitus- ja luottolaitosten kaupankäyntitarkoituksessa hankitut rahoitusinstrumentit tulee kirjanpidossa arvostaa käypään arvoonsa, joista kuitenkin vain realisoituneet arvonnousut kyseisten instrumenttien kohdalla ovat veronalaista tuloa. (Pykälä 6 (1) nro 2 b EStG uusi versio.)

Saamiset ja vieras pääoma arvostetaan tavallisimmin nimellisarvoonsa. Lyhytaikaisesta saamisesta tulee kirjata arvonalennus, mikäli sen käypä arvo on nimellisarvoa alempi. Pitkäaikaisen saamisen arvonalentumisen kirjaaminen on pakollista vain, mikäli arvonalennus on lopullinen. Väli aikaisten alentumisten kirjaaminen on vapaaehtoista, mutta verovähennyskelpoinen arvonalennus on vain, mikäli se on lopullinen. (Perdelwitz 2011.)

Korottomat saamiset tulee diskontata, mikäli ne ovat yli vuoden mittaisia. Velat tulee arvostaa siihen nimellisarvoon, jonka suuruusina ne maksetaan takaisin. Yli vuoden mittaiset korottomat velat tulee diskontata 5,5 % korkokantaa käyttäen. Valuuttamääräiset velat tulee arvostaa euroina joko hankintahetken arvoon tai tilinpäätöspäivän kurssiin, jos tilinpäätöspäivän kurssilla laskettuna velka on suurempi kuin velanottohetken arvo. Varovaisuuden periaatteesta johtuen, vaikka valuuttakurssimuutoksen takia velkojen arvo muuttuisi edullisemmaksi velalliselle, ei velkoja saa kirjata pienempään arvoonsa kurssimuutoksista johtuen. (Perdelwitz 2011.)

Ulkomaan valuuttamääräiset varat ja velat tulee muuntaa euroiksi tilikauden viimeisen päivän kurssiin (244§ HGB). Kiinteäomaisuus, joka on hankittu ulkomaan valuutassa, arvostetaan hankintahinnan kurssiin. Ulkomaanvaluuttamääräiset käteisvarat, talletukset, varastot, myyntisaamiset jne. arvostetaan joko historialliseen hankintahinnan kurssiin tai alempaan markkina-arvoonsa, jonka arvostuksessa on käytetty taseen viimeisen päivän kurssia. (Perdelwitz 2011.)

Johdannaisista ei ole erillistä säännöstöä verolaissa, vaan johdannaisten arvostus ja verotus on perinteisesti seurannut kirjanpidon käsittelyä (Feyerabend & Aussendahl 2008).

5.2.3 *Vaihto-omaisuus*

Vaihto-omaisuus tulee arvostaa alimman arvon periaatteen mukaan joko hankintahintaan, valmistushintaan tai markkinahintaan. Arvonalennuskirjaus varastosta hyväksytään verotuksessa vain, mikäli se on pysyvää. Uudelleenarvostus on tehtävä, mutta korkeintaan alkuperäiseen arvoonsa. (Perdelwitz 2011.) Hankintahintaan luetaan poikkeukselliset menot, kuten tuontitullit, rahdit sekä vakuutukset. Valmistuskustannuksiin sisällytetään suorat työ- sekä materiaalikustannukset ja erilliskustannukset, jotka syntyvät kyseisen hyödykkeen tuotannosta. Verotuksessa vaihto-omaisuuden tarpeelliset epäsuorat kustannukset on pakko aktivoida. Yleiset hallintokustannusten, tiettyjen sosiaaliskustannusten ja valmistuksenaikaisten korkokustannusten aktivointi on vapaaehtoista sekä kirjanpidossa että verotuksessa. Jakelukustannuksia ei saa sisällyttää varaston arvoon, ei verotuksessa eikä kirjanpidossa. Alla on kuvattu Saksassa vaihto-omaisuuden arvoon sovellettavat arvostustavat:

- **Käytön mukainen arvostus.** Verotuksessa hyväksytään vain LIFO (Last in, first out) menetelmä (Pykälä 6(1) nro 2a EStG). Arvostustavan tulee kuitenkin olla johdonmukainen todellisen käytön kanssa, eikä esimerkiksi LIFO menetelmää voi soveltaa esimerkiksi ruokavarastoon, joka tulee käyttää mahdollisimman nopeasti. (Perdelwitz 2011.)
- **Perusvaraston mukainen arvostus** (base stock value) joukko kiinteää omaisuutta, raaka-aineita ja tarvikkeita, mikäli niiden arvo on vähäinen, ne ovat normaalisti korvattavissa ja niiden perusvarasto on yleensä samansuuruinen, voidaan arvostaa kiinteään hintaan. Varastoa tulee seurata vähintään joka kolmas vuosi inventoimalla. (Perdelwitz 2011.)
- **Ryhmäkohtainen arvostus** Samankaltaiset hyödykkeet voidaan arvostaa ryhmänä, jolloin arvona käytetään painotettua keskiarvoa. Painotettua keskiarvoa voidaan käyttää myös irtaimesta omaisuudesta. (Perdelwitz 2011.)

5.2.4 *Sijoituskiinteistöt*

Sijoituskiinteistöille ei ole erillistä sääntelyä Saksan verolainsäädännössä (kuten ei kirjanpidonkaan puolella). Kiinteistöt muodostuvat maa-alueesta, rakennelmasta tai molemmista.

Maa-alueet arvostetaan hankintahintaan ja niistä ei saa tehdä poistoja. Ainoastaan jos maan arvo on lopullisesti esimerkiksi saastumisen seurauksena alentunut, voi siitä kuitenkin tehdä arvonalennuksen. (Perdelwitz 2011.)

Rakennukset poistetaan tasapoistoin. Liikehuoneistojen, joita ei käytetä asumistarkoituksessa ja joiden rakennuslupa on haettu 31.maaliskuuta 1985 jälkeen, poistoprosentti on 4 % (käyttöikä 25 vuotta) hankintahinnasta mukaan luettuna sivukulut, kuten esimerkiksi notaarinpalkkiot ja kiinteistöverot. Ennen vuotta 1925 valmistuneille rakennuksille poistoprosentti on 2 % hankintahinnasta. 1.1.1925 jälkeen valmistuneissa rakennuksissa, joiden käyttöikä on 40 vuotta, poistoprosentti on 2,5. Lisäksi Saksassa oli käytössä joitakin vuosikymmeniä (1985–1993) degressiiviset poistomenetelmät uusille rakennuksille rakennusteollisuuden elvyttämiseksi. Degressiivinen poistomenetelmä ei ole kuitenkaan ollut sallittua rakennuksille joiden rakennuslupa on saatu 1.1.1994 jälkeen. (Perdelwitz 2011.)

5.2.5 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Käyttöomaisuus arvostetaan hankintahintaan, sisältäen tarvittavat kustannukset hyödykkeen käyttöönoton mahdollistamiseksi. Tällaisia kustannuksia on esimerkiksi kuljetus ja asennuskustannukset. Vuonna 2005–2007 hankitut koneet sai poistaa tasapoistoin (10 %) tai degressiivisellä poistomenetelmällä ja maksimipoistoprosentti oli 30 %. Vuoden 2008 alusta degressiivinen poistomenetelmä kiellettiin. Vuosina 2009–2010 degressiivinen poistomenetelmä taas sallittiin väliaikaisesti ja maksimipoistoprosentti oli kaksi ja puoli kertaa tasapoiston suuruinen, maksimissaan kuitenkin 25 %. Myös aiempina vuosina Saksassa on määrääjain sallittu degressiiviset poistot irtaimen omaisuuden osalta. Irtain omaisuus voidaan poistaa myös jotakin muuta menetelmää käyttäen, mikäli siihen on taloudelliset perusteet. Poistomenetelminä voi olla esimerkiksi käytön mukainen tai tuotantomäärän mukainen poisto. (Perdelwitz 2011.)

Saksassa paikallinen valtionvarainministeriö julkaisee suositellut poistoprosentit. Irtaimen omaisuuden prosentit vuodesta 2001 lähtien: koneille 6-10 %, toimistokalusteille 8-10 %, toimistovarusteet 12,5 %, atk-laitteet 33,3 % ja autot, kuorma-autot ja trukit jne. 11–16 %. Yleisimmin käytetyt poistoprosentit vaihtelevat myös toimialan mukaan. (Perdelwitz 2011.)

Muu omaisuus, jota ei tule aktivoida osana jotakin kiinteää omaisuutta vaan jota käytetään itsenäisesti ilman kiinteää hyödykettä ja jonka arvo ei ylitä 410 euroa (alv 0 %), voidaan poistaa kokonaan hankintavuotenaan (Pykälä 6(2) EStG). Hyödykkeistä on pidettävä erillistä kirjaa, ellei se ole kirjanpidosta saatavilla. Irtain omaisuus, jonka arvo on 150–1000 euroa, voidaan poistaa yhteisenä hyödykeryhmänä (pool basis) 20 % tasapoistoa käyttäen 5 vuoden aikana. Vaikka yksittäinen hyödyke myytäisiin tai poistettaisiin käytöstä, ei poistopoolia kui-

tenkaan muutettaisi (Pykälä 6 (2a) EStG). Alle 150 euron hyödykkeet voidaan poistaa kerta-poistona. Ennen vuotta 2010 poistopoolimetodi oli pakollinen, nykyisin yritys voi valita kumpaa soveltaa, erillispoistomenetelmää vai poolimetodia. (Perdelwitz 2011.)

5.2.6 Aineettomat hyödykkeet

Aineeton omaisuus tulee poistaa tasapoistoin käyttöaikanaan. (Pykälä 7 (1) EStG). Poistopohja patenteille ja tavaramerkeille on niiden hankintahinta. Verottajan mukainen poistoaika on 15 vuotta. Tavaramerkeistä, joiden käyttöaika on määrittelemätön, ei kuitenkaan tule tehdä poistoja. Itse kehitettyjä tai valmistettuja aineettomia hyödykkeitä (esim. tietokoneohjelmat) ei voi aktivoida eikä niistä saa tehdä poistoja verotuksessa. (Pykälä 7 (1) EStG). Vuoden 2010 jälkeen kirjanpitosäännösten mukaan itse tehtyjen aineettomien hyödykkeiden aktivointi on tietyin edellytyksin ollut mahdollista, mutta verotuksessa se on edelleen kielletty. (Perdelwitz 2011.)

5.2.7 Liikearvo

Liikearvon voi verotuksessa aktivoida vain, mikäli se on hankittu (Pykälä 5 (2), pykälä 7 (1) virke 3 EStG). Sisäisesti luotua liikearvo (kuten ei muutakaan aineetonta omaisuutta) ei voi aktivoida verotuksessa (5.2§ EStG). Poistopohjana käytetään hankintahintaa. Liikearvo poistetaan tasapoistoin ja poistoajan tulee olla yli 15 vuotta (7.1§ EStG).

5.2.8 Leasingsopimukset

Saksassa poistot saa tehdä se, jolla on omaisuuteen taloudellinen omistusoikeus. Tämä tarkoittaa sitä, että laillinen ja taloudellinen omistusoikeus erotetaan toisistaan. Taloudellisella omistusoikeudella tarkoitetaan omistajaa, joka kantaa taloudelliset riskit ja jonka hyväksi taloudellinen hyöty koituu. (39§ AO.)

Saksassa verottajalla on erillinen leasingsopimuksia koskeva säännös, jossa leasingsopimukset on jaettu kokonaan poistettaviin leasingsopimuksiin tai osittaisen poistoajan kattaviin sopimuksiin sen mukaan, kattaako leasingvuokrat vuokrattavan hyödykkeen hankinta tai valmistuskustannukset ja taloudellisen eliniän. (Perdelwitz 2011.)

Kokonaan poistettavissa leasing sopimuksissa leasingmaksut kattavat kokonaan hyödykkeen hankintakustannukset kiinteänä vuokra-ajanjaksona. Vuokrattava hyödyke kuuluu vuokran antajan taseeseen, jos 1) vuokrat kattavat hyödykkeen hankinta tai valmistuskustannukset, 2) leasingaika on 40–90% vuokrattavan hyödykkeen eliniästä eikä 3) sopimus sisällä hankintaoptiota vuokrakauden päättyessä tai optiota vuokrakauden jatkamisesta. Hankintaoption sisältävät sopimukset merkitään vuokralle antajan taseeseen siinä tapauksessa, mikäli hankintahinta on sama kuin vuokralle antajan taseessa poistamaton arvo (tasapoistoin poistettu) tai markkina-arvo, jolloin hyödykkeen alkuperäinen hankintahinta tulee kokonaan katetuksi. (Perdelwitz 2011.) Mikäli vuokrattava hyödyke on erityisesti suunniteltu vuokraajan käyttöön, kuuluu se vuokraajan taseeseen.

Jos leasingvuokrat sovitulla periodilla eivät kata hyödykkeen hankinta- tai valmistuskustannuksia, täytyy taloudellinen omistajuus (oikeus kirjata hyödykkeen taseeseen) tulkita sopimuskohtaisesti. Perusperiaatteen on siis se, että vuokralle antaja on omaisuuden taloudellinen omistaja vain, mikäli vuokra-aika kattaa vähintään 40 %, mutta enintään 90 % hyödykkeen taloudellisesta eliniästä. Toisena oleellisena kriteerinä voitaisiin pitää sitä, että vuokralle antajalla on täysi oikeus myydä hyödyke eteenpäin tai jos se myydään vuokralle ottajalle, tulee vuokranantajan saada vähintään 25 % voittoa mynnistä. (Perdelwitz 2011.)

Mikäli vuokralle antaja on vuokrattavan hyödykkeen taloudellinen omistaja, tulee se aktivoida taseeseen hankintahintaan (tai valmistushintaan) ja poistaa hyödykkeen eliniän kuluessa. Vuokraajalle leasingmaksut kirjataan normaalisti liiketoiminnan kuluiksi. Mikäli taloudellinen omistaja on vuokralle ottaja, vuokralle antaja kirjaa taseeseensa hankintahintasaamisen, joka vastaa hankintahintaa tai valmistuskustannuksia. Vuokramaksu on jaettu korkoon ja kuluosuuteen (hankintahinnan ylittävä osa vuokrasta) sekä osuuteen jolla vähennetään hankintahintasaamista. Korko sekä kuluosuus ovat veronalaista tuloa, kun taas hankintahinnan takaisinmaksuosuudella ei ole vaikutusta verotettavaan tuloon. Vuokralle ottaja taas aktivoi vuokraomaisuuden omaan taseeseensa varoiksi hankintahintaan (tai valmistuskustannushintaan) sekä velkaosuudeksi vuokralle antajalle. Korko sekä kuluosuus ovat verovähennyskelpoisia vuokralle ottajalle. Hankintahinnan osalta vuokralle ottaja saa tehdä poistoja. (Perdelwitz 2011.)

5.2.9 Varaukset

Yleissääntönä verotuksessa on, että ne varaukset (Rückstellungen), jotka ovat kirjanpidon säännösten mukaisesti pakollisia, ovat pakollisia myös verotuksessa. Mikäli varaus sisältää verotuksessa vähennyskelvottomia kuluja, lisätään se takaisin verotettavaa tuloa laskettaessa (esim. yhtiöverovaraus, joka on verotuksessa vähennyskelvoton). Varaukset vähennetään verotettavasta tulosta niiden muodostamisvuonna ja vastaavasti lisätään verotettavaan tuloon kun varaus puretaan. Seuraavat varaukset ovat Saksassa kirjanpitosäännösten mukaisesti pakollisia (249 (1) HGB):

- vastuusitoumukset (esim. eläkesitoumukset)
- varaukset odotettavissa olevista tappioista
- ylläpito ja korjaus varaus, joka on aiheutunut tilikauden aikana ja suoritetaan seuraavan tilikauden kolmen ensimmäisen kuukauden aikana
- takuuvaraukset

Lukuun ottamatta varauksia ennakoituista tappioista, varaukset ovat vähennyskelpoisia seuraavin rajoituksin (Pykälä 6(1) nro 3a EStG):

- perustuu menneeseen tapahtumaan, varaus on realistinen ja lähellä toteutuvaa kulua
- mahdolliset edut on huomioitava varausta tehtäessä
- varauksia veloituksista, jotka liittyvät hyödykkeen valmistus tai hankintakustannuksiin, ei sallita
- yli 12 kuukauden päähän ulottuvat varaukset on diskontattava 5,5 % korkokannalla
- varaukset apporttisitoumuksista eivät saa ylittää siitä aiheutuvia suoria kustannuksia sekä asianmukaista määrää välillisistä kustannuksista.

Poikkeus perussäännöstä on, että odotettavissa olevista tappioista tehdyt varaukset, jotka ovat kirjanpitolukemiseksi pakollisia, ei hyväksytä verotuksessa (Pykälä 5(4a) EStG).

Saksan verolaki sallii lisäksi seuraavat varaukset: jälleenhankintavaraus, eläkevaraus, ympäristöriskivaraus, patentti ja tekijänoikeusrikkomuksesta johtuva varaus ja työntekijöiden palvelusvuosibonusvaraus.

Jälleenhankintavaraus. Edellytyksenä on, että omaisuus on omistettu 6 vuotta ennen varauksen tekemistä. Jälleenhankintavarauksen voi tehdä maa-alueista, maataloustuotannosta ja metsästä sekä niihin liittyvistä rakennuksista, sisävesillä toimivista laivoista (hankinta tehty 31.12.2005 jälkeen). Jälleenhankinta on tehtävä 4 vuotta sen tilikauden päättymisestä, jolloin

omaisuus myytiin ja varaus tehtiin. Jos hankinta jätetään tekemättä, verotetaan varaus lisättyinä 6 %:lla per vuosi varauksen tekemisestä lähtien. Irtaimen omaisuuden jälleenhankintavarauksen käyttöaika on 2 vuotta. (Perdelwitz 2011.)

Ympäristöriskivaraus. Lisäksi Saksan verolaki sallii ympäristöriskistä kolmatta osapuolta kohtaan, mikäli velvollisuus aiheutuu laista (Perdelwitz 2011).

Eläkevaraus. Ks. 6.2.11

Tekijänoikeus tai patenttisuojan rikkomisesta johtuva varaus. Varaus on mahdollinen, mikäli yritys on rikkonut tekijänoikeuksia tai patenttisuojaa tms. oikeutta ja vastapuoli on tehnyt asiasta vaateen tai on vakavasti odotettavissa vastapuolen tekevän vaateen. Varaus voidaan tehdä kaikista siihen oletettavasti liittyvistä kustannuksista, myös vahinko mukaan lukien. Varaus on purettava, mikäli arvioitu kulu ei realisoidu 3 vuoden kuluessa sen tekemisestä. (Pykälä 5(3) EStG.)

5.2.10 Eläkejärjestelyt

Eläkevaraus on verovähennyskelpoinen, mikäli se perustuu vakuutusmatemaattisiin laskelmiin perustuvaan muodolliseen ja sitovaan eläkesuunnitelmaan (Pykälä 6a EStG). Työntekijä voidaan sisällyttää laskelmaan sinä vuonna, kun työntekijä täyttää 28 vuotta. Varauksen lisäys lasketaan vuosittain varauksen käyvän markkina-arvon muutoksena verrattuna tilinpäätöspäivän ja edellisen tilinpäätöspäivän käypään markkina-arvoon. Käypä markkina-arvo taas vastaa tulevien eläkemaksujen diskontattua arvoa, jossa on huomioitu työntekijän ennakoitu elinikä, invaliditeetin todennäköisyys, todennäköisyys että työntekijä saavuttaa eläkeiän jne. Eläkevarauksen lisäys johtaa verovähennyskelpoiseen kuluun. Vastaavasti kun työntekijä jää eläkkeelle, varaus pienenee työntekijälle maksetulla summalla ja varaus tuloutuu verotettavaksi tuloksi. Maksetut eläkemaksut taas ovat verovähennyskelpoisia. Työntekijän kohdalla, joka on samalla osakkeenomistaja, on oltava varovainen, jotta sitä ei tulkita osingoksi ja eläkemaksun verovähennyskelpoisuutta menetä. Eläkesopimukset, jotka eivät täytä toisistaan riippumattomien osapuolten välistä tunnusmerkistöä (arm's length principle), voidaan verotuksessa tulkita edellä mainituksi osingoksi. Eläkevaraukset merkitään taseeseen diskontattuun nykyarvoon (Perdelwitz 2011.)

5.2.11 Yhteenveto

Saksassa verotettava tulo lasketaan käyttäen yrityksen nettoarvon muutosta. Ennen kirjanpidon ja verotuksen tase olivat poikkeuksetta yksi ja sama, mutta nykyisin verojärjestelmämuutuksen myötä myös Saksassa on mahdollista arvostaa omaisuus osittain eri tavalla kirjanpidon ja verotuksen puolella. Pääosin rahoitusomaisuus arvostetaan hankintahintaan ja arvonnousut ja laskut verotetaan vasta niiden realisoituessa. Pitkäaikaisen rahoitusomaisuuden kohdalla tulee lopulliset arvonalennukset ovat verovähennyskelpoisia. Yli vuoden mittaiset korottomat velat tulee diskontata. Saksassa varaston käytön mukainen arvostus tapahtuu melko poikkeuksellisesti muihin maihin nähden LIFO periaatteen mukaisesti verotuksessa, eikä muita käytön mukaisia poistomenetelmiä hyväksytä. Ryhmäkohtaisen arvostuksen kohdalla painotettu keskiarvo on sallittu ja samankaltaisten lähes samankokoisena pysyvän varaston kohdalla voidaan soveltaa perusvaraston mukaista arvostusta. Sijoituskiinteistöjen käsitettä ei Saksan verotuksessa ole, vaan rakennus poistetaan erikseen tasapoistoin ja maa-alueesta ei tehdä poistoja lainkaan. Aineellisten hyödykkeiden poistoprosentit vaihtelevat toimialojen mukaan ja Saksan valtionvarainministeriö julkaisee suositellut poistoprosentit, jotka vaihtelevat 6-33,3 % välillä. Poistot tulee tehdä tasapoistoina. Liikearvon ja aineettomien hyödykkeiden osalta poistoajan tulee olla vähintään 15 vuotta. Sijoituskiinteistöt erotellaan maa-alueisiin ja rakennuksiin, eikä kumpaankaan ole mahdollinen käypään arvoon arvostaminen. Leasing sopimuksissa tiettyjen edellytysten täytyessä aktivoidaan vuokrattava hyödyke vuokraajan taseelle. Lähtökohtaisesti varaukset, jotka ovat kirjanpidon mukaan pakollisia, ovat myös verotuksessa vähennyskelpoisia. Poikkeuksena odotettavissa olevista tappioista tehdyt varaukset, jotka eivät ole vähennyskelpoisia verotuksessa. Maksetut eläkemaksut ovat vähennyskelpoisia, eläkevaraukset vain, jos ne perustuvat vakuutusmatemaattiseen laskelmaan.

5.3 Ruotsi

5.3.1 Yleistä Ruotsin verojärjestelmästä

Ruotsissa tuloverolaki Inkomstskattelag 1999:1229 (2011:1516 muutoksineen) kattaa hyvin pitkälti verotettavan tulon määrittämisen. Yritysten verotettava tulo muodostuu yhdestä tulolajista ns. liiketoiminnan tulosta. Sen piiriin luetaan kaikki tulot (myös maailmanlaajuiset) jotka realisoituvat liiketoiminnasta. Sekä tuottojen että kulujen osalta noudatetaan suoriteperustetta. Liiketoiminnan tulon määritelmä (joskin aika löyhä) löytyy tuloverolain (Inkomsts-

kattelag) kappaleesta 13. Yleisesti ottaen verotettavaan liiketoiminnan tuloon luetaan kaikki liiketoiminnan yhteydessä realisoituneet tulot. Tietyt tulot, kuten osingot kotimaisista yhtiöistä ja yhteenliittymistä, luovutusvoitot liiketoimintaan kuuluvista osakkeista, osakkeenomistajan antama apporttiomaisuus sekä veronpalautukset ja niihin liittyvät korot on säädetty verovapaiksi. (Nilsson 2011) Ruotsissa verotettavan tulon ja kirjanpidon välinen kytkös on ollut perinteisesti tiukka. Vuonna 2008 Ruotsissa verotuksen työryhmä valmisteli selvityksen (ks. SOU 2008:80), jossa pohdittiin verotuksen ja kirjanpidon problematiikkaa ja ehdotuksena oli että materiaaliset kytkökset poistettaisiin ja korvattaisiin sääntelemällä verotuksen puolella verotusajankohtaa. Materiaalisella kytköksellä tarkoitetaan kytköstä, jossa verotuksen säännökset määräävät, että kirjaukset tulee käsitellä samalla tavalla sekä kirjanpidossa että verotuksessa. Tässä tutkielmassa esiintyvien verotuskysymysten osalta voidaan kuitenkin todeta, että edelleen Ruotsissa on kirjanpidon ja verotuksen kytkös edelleen vahva eikä materiaalisia kytköksiä ole kokonaan poistettu.

5.3.2 *Rahoitusomaisuus*

Osakkeet, joukkovelkakirjat ja muut arvopaperit arvostetaan normaalisti hankintahintaa (IL 17:3§). Arvon laskusta johtuva tappio on normaalisti vähennyskelpoinen vasta kun osake, joukkovelkakirja tai muu arvopaperi realisoidaan (myydään tai tuhoutuu). Velat arvostetaan nimellisarvoonsa, ellei verovelvollinen näytä toteen, että tietyt, nimettyjä velkoja ei tulla maksamaan. (Nilsson 2011.) Verotuksessa rahoitusomaisuus, jota käytetään varainhallintaan, arvostetaan hankintahintaansa ja vasta kun omaisuus realisoidaan, realisoituu myyntihinnan ja hankintahinnan erotuksena joko tappio tai voitto (IL 17:20a§). Mikäli rahoitusinstrumentit luetaan yrityksen liiketoimintaan kuuluvaksi (esim. pankeilla, luottolaitoksilla, rahoitusyhtiöillä), arvostetaan ne verotuksessa todelliseen arvoonsa, jolloin realisoitumattomat arvonnousut tulevat verotetuiksi, samoin kuin arvon laskut vähennetyiksi. Ruotsin verolainsäädännössä ei ole tarkemmin määritelty, milloin arvopaperikauppa katsotaan liiketoimintaan kuuluvaksi. Oikeustapausten mukaan sen on ainakin oltava laajaa ja säännönmukaista. (SOU 2008:80, del 2) Rahoitusinstrumentit luetaan liiketoimintaan kuuluviksi, ainakin mikäli yritys käy niillä kauppaa ja se luetaan yrityksen normaaliksi liiketoiminnaksi, eikä varainhallintatarkoituksessa tapahtuvaksi. (IL 17:19–20§, Hilling 2007) Liiketoimintaan liittyvien osakkeiden tai muiden arvopapereiden myyntivoitot ovat verovapaita (jos kyse pörssissä noteeratuista, omistukseen oikeutettava 10 % äänioikeuteen yrityksessä tai omistus on muuten oleellista liiketoiminnan kannalta ja omistuksen oltava vähintään 12 kk) ja tappiot vastaavasti vähennyskelt-

tomia (IL 24:13§ ja 14§). Liiketoimintaan liittyvistä osakkeista saatavat osingot ovat samoin verovapaita (Nilsson 2011). Noteeraamattomien yhtiöiden osakkeet luetaan aina liiketoimintaan kuuluviin osakkeisiin, jolloin niiden myynnit ovat verovapaita. Johdannaisinstrumentit ja muut rahoitusinstrumentit arvostetaan tilinpäätöslain mukaan todelliseen arvoonsa, joka on lähtökohtaisesti instrumentin markkina-arvo. (ÅRL 4:14§.)

5.3.3 Vaihto-omaisuus

Varastojen arvostus verotuksessa on yhtenäinen tilinpäätössäännösten kanssa (ks. ÅRL 9:2-4§ ja IL 17:3§). Pääperiaate on, että varastoa ei saa arvostaa alempaan arvoon kuin mitä alin hankintahinta tai nettorealisointiarvo on (myyntihinta vähennettynä kustannuksilla). Eläimille ja maankäytölle on erikseen säännöksensä. Erityisistä syistä on mahdollista käyttää jälleenhankinta-arvoa epäkuranttiusvähennyksillä vähennettynä tai jotakin muuta hyvän kirjanpito-tavan mukaista tapaa, joka on yhteneväinen tilinpäätössäännösten kanssa. (IL 17: 3§) Jälleenhankinta-arvon määrittelemisessä tulee käyttää FIFO (First in, first out) periaatetta (Lag 2007:1419) Toinen vaihtoehto varaston arvostamisessa on käyttää 97 % arvoa varaston kokonaishankintahinnasta (ei koske kiinteistöjä, osakkeita, velkakirjoja, lainasaamisia tms.) eikä päästöoikeuksia, jolloin 3 % edustaa ikään kuin varaston epäkuranttiusvähennystä (IL 17: 4§).

5.3.4 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöille ei ole omaa arvostusmetodia Ruotsin verolainsäädännössä, vaan kiinteistöt tulee käsitellä rakennuksille ja maa-alueille sovellettavan säännösten mukaisesti. Rakennukset tulee poistaa tasapoistoin. Poistoprosentti on sidoksissa arvioituun rakennuksen elinikaan ja poistoa voi alkaa tekemään kun rakennus on valmis käytettäväksi. (19:4-5§ IL) Mikäli rakennusta aiotaan pitää vain muutama vuosi, voi rakennuksen poiston tehdä välittömästi (IL 19:6§). Ruotsin veroviranomaiset julkaisevat yleisohjeet rakennusten poistoprosenteista ja ne vaihtelevat rakennuksen mukaan 2-5 %:n välillä. Poistopohjana on hankintakustannus mukaan luettuna kaupasta aiheutuneet kustannukset. Siihen voidaan lisätä perusparannusten kustannukset. Korjauskustannukset ja ylläpitokustannukset voidaan vähentää, vaikka ne kirjanpidossa aktivoitaisiinkin ja poistettaisiin useampana vuotena (IL 19:2§). Mikäli rakennus siirtyy jollakin muulla tavalla kuin kaupan, vaihdon tai vastaavan seurauksena, uuden omistajan rakennuksen arvo on se poistamaton hankintameno, joka alkuperäisellä omistajalla jäi verotuksessa poistamatta. Rakennuksen arvo ei edellä mainitussa tilanteessa muutu verotuksen näkö-

kulmasta todelliseen arvoonsa, vaikka vaihtaisikin omistajaa. Tämä koskee niin perintöä, lahjaa kuin fuusion yhteydessä tapahtuvaa rakennuksen omistajan vaihtoa. (Nilsson 2011.) Maa-alueista ei saa tehdä poistoja, vaikka se olisi ostettu yhdessä rakennuksen kanssa, vaan maa-alueen arvo on erotettava rakennuksesta (IL 19:11–12§).

5.3.5 Käyttöomaisuus

Käyttöomaisuus arvostetaan hankintamenuun, joka on omaisuuden ostohinta, vaihtohinta, valmistushinta tai muu vastaava (IL 18:7§). Käyttöomaisuuden meno vähennetään vuosittain poistoin ja arvonalennusvähennyksin. Vähennyksiä ei voi tehdä omaisuudesta, jonka arvo on pysyvä (IL 18:3§). Pääsäännön mukaisesti vuosittainen poisto on degressiivinen poisto. Poisto lasketaan prosenttina summasta (maksimipoistoprosentti 30 %, 25 % yhteisöille jotka eivät laadi taseen ja tuloslaskelman sisältävää tilinpäätöstä), joka muodostuu edellisen tilikauden päättävästä saldosta, lisätynä siihen kuluvan tilikauden hankinnat ja vähennettynä tilikauden aikana myytyjen koneiden ja kalustojen jäännösarvot. (IL 18:13§.) Mikäli kone tai laite ostetaan ja myydään saman vuoden aikana, tulee se poistaa myös kirjanpidosta saman tilikauden aikana ja samalla tulouttaa laitteesta saatu myyntivoitto (Nilsson 2011). Vaihtoehtoinen poistomenetelmä eli ns. täydennyssääntö on tasapoistomenetelmä (maksimiprosentti 20 %), jossa jokaisen ostetun hyödykkeen poisto lasketaan 20 %:n tasapoistoa käyttäen. Mikäli vaihtoehtoisella tasapoistomenetelmällä laskettu koneiden ja kaluston arvo on pienempi kuin degressiivisellä poistomenetelmällä (pääsääntö), voi yritys valita niistä alemman. (IL 18:17§.) Valinta voidaan suorittaa joka vuosi uudelleen, mutta kaikkiin kalusteisiin ja koneisiin on sovellettava samaa poistotapaa. Mikäli yhteisö voi osoittaa markkina-arvon olevan vieläkin alhaisempi kuin kummallakaan poistomenetelmällä laskettuna, voi yhteisö tehdä lisäpoiston, jottei verotuksen arvo ylitä Ruotsalaisten laskentastandardien mukaista kirjanpitoarvoa. Mikäli tilikausi on yli tai alle vuoden, tulee poisto suhteuttaa tilikauden pituuteen (Lag 2010:1528). Verotuksessa vähennettävien poistojen edellytyksenä on että ne vastaavat tilinpäätöksessä tehtyjä poistoja (IL 18:14§).

Poistojen verovähennyskelpoisuuden edellytyksenä on että verovelvollinen pitää asiallista kirjanpitoa ja valmistelee tilinpäätöksen, joka sisältää tuloslaskelman ja taseen (IL 18:14§). Lisäksi verotuksessa tehtävän poiston on vastattava kirjanpidon poistokirjausta (IL 18:14§), jolloin verotuksen poisto on sidoksissa kirjanpidossa tehtävään poistoon.

Vähäarvoinen tai alle kolme vuotta liiketoiminnassa pidettävän irtaimiston voi kirjata kerralla kuluksi sitä jaksottamatta (IL 18:4§). Vähäarvoisella irtaimella omaisuudella tarkoitetaan hyödykettä, jonka hankintahinta ilman arvonlisäveroa on puolet ”perusmäärästä” (prisbasbelopp). Perusmäärä lasketaan vuosittain ja se on kytköksissä yleiseen hintatasoon. Vuonna 2011 prisbasbelopp oli 42 800 Ruotsin kruunua (noin 4708 euroa). (SCB 2010.) Poistoja ei voi tehdä taideteoksista eikä kulumattomasta käyttöomaisuudesta (IL 18: 3§).

5.3.6 Aineettomat hyödykkeet

Liikearvosta ja aineettomista oikeuksista, kuten patenteista, liikearvosta, toimiluvista, vuokraoikeuksista jne. (luettelo IL 18: 1§ (2)) tehdään poistoja samalla tavalla kuin muusta irtaimesta omaisuudesta. Poistopohjana on aineettomien omaisuuksien hankintahinta. Edellytyksenä on, että aineeton omaisuus ei ole itse valmistettua, sillä itse valmistettua aineetonta omaisuutta ei saa aktivoida. (Nilsson 2011.) Ruotsin tilinpäätöslain mukaan aineettomat käyttöomaisuudet poistetaan järjestelmällisesti käyttöaikanaan, maksimissaan kuitenkin 5 vuodessa, ellei voida osoittaa niille pidempää käyttöaikaa (ÅRL 4: 4§).

5.3.7 Liiketoimintojen yhdistäminen ja liikearvo

Ruotsissa tilinpäätöslain (Årsredovisningslag 7 kap. 19–22§ ja 23§) liiketoimintojen yhdistämisessä arvostamismenetelmänä käytetään konsernissa hankintamenomenetelmää tai tiettyjen ehtojen täytyessä myös pooling -menetelmä on sallittu. Ruotsissa konserni ei ole verosubjekti, eikä verolainsäädäntö määrittele konserni-käsitettä. Verolaki sallii kuitenkin tappion tasaukset konserniyhtiöiden välillä, mikäli määrätyt ehdot täyttyvät. Ehtoina ovat mm. se, että emo on omistanut yli 90 % osakkeista koko verovuoden ajan, yhtiöiden kotivaltio on EU:ssa ja niitä verotetaan Ruotsissa, sama tilikausi, kumpikaan yhtiöistä ei ole sijoitusyhtiö, saatu avustus verotetaan Ruotsissa saatuna liiketoiminnan tuottona eikä kuulu erillisen verokohtelun piiriin. (Kesti 2009.)

Liikearvosta tehdään poistoja kuten irtaimesta omaisuudesta (ks. edellä käsitelty kappale Aineettomat hyödykkeet) ja ne poistetaan järjestelmällisesti käyttöaikanaan samoin kuten kirjanpidossa. Maksimipoistoaika on 5 vuotta, jollei kirjanpitovelvollinen kykene osoittamaan liikearvolle pidempää käyttöaikaa (ÅRL 4: 4§).

5.3.8 Leasingsopimukset

Leasingsopimusten yhteydessä oleellinen asia on se, kuka omistaa omaisuuden ja kenellä on oikeus kirjata omaisuuserä taseeseen ja tehdä siitä poistoja. Ruotsin verolainsäädäntö ei ota suoraan kantaa siihen, kuka omaisuuserän omistaa. Verolainsäädännössä ei ole selvää periaatetta, saako vuokralle ottaja vai antaja tehdä poistot, vaan sen voidaan sanoa olevan tapauskohtaista. Tavallisimmin vuokralle antaja kirjaa poistot, mutta aiheesta on monia ennakkotapauksia, jotka eivät kuitenkaan ole täysin yksiselitteisiä, ja joissa poistot on saanut tehdä vuokralle ottaja. Ruotsissa veroviranomainen on kuitenkin ottanut kantaa leasingsopimusten ohjeistukseen ((Finansiell leasing och beskattning (dnr 130-583520-04/111)) ja päätenyt siihen tulokseen, että vaikka kirjanpidossa poistot tekisikin vuokralle ottaja, niin kirjanpidon säännösten ei voida antaa ohjata verotusta ja siksi sitä on tulkittava verolainsäädännöllisistä näkökulmista. Leasingsopimusten kirjauskäytäntöön veronäkökulmasta ei Ruotsin elinkeino- ja verolain uudistamishetkensä aikana (SOU 2008:80) ole katsottu tarpeelliseksi puuttua, vaan voimassaoleva malli on todettu riittäväksi (SOU 2008:80, Del 2).

5.3.9 Varaukset

Ruotsin tuloverolain mukaan yritys voi tehdä ns. jälleenhankintavarauksen, mikä koskee irtaimistoa (ei koske aineettomia hyödykkeitä), rakennuksia ja peruserävarauksia, maa-alueita sekä eläimistöä koostuvaa varastoa, maankäyttöä ja poronhoitoa (IL 31:1§). Varauksen voi tehdä vain, mikäli sama varaus on tehty myös kirjanpidossa, jos verovelvollinen on kirjanpito-velvollinen. Kirjanpidossa tehtävä varausvelvollisuus ei koske maa-alueista tehtäviä varauksia. (IL 31 kap. 3§) Jälleenhankintavarauksen voi tehdä mikäli irtaimisto, rakennus, peruserävaraus tai maa-alue vahingoittuu tulipalon tai muun vahingon seurauksena. Varauksen voi tehdä myös, mikäli yritys saa korvauksen liittyen kiinteistön pakkolunastukseen, pakottavista olosuhteista johtuvaan kiinteistön myyntiin, haitallisesta lentomelusta johtuvaan myyntiin, tai mikäli yritys joutuu myymään kiinteistön säädösten vuoksi, jotka kaventavat sen määräämisoikeutta kiinteistöön. (IL 31:5§) Varauksen määrä ei saa ylittää saatua korvauksen määrää (IL 31:7§) eikä korvattua hyödykkeen taseessa olevaa arvoa. Varaukset tulee käyttää kolmessa vuodessa tai ne tuloutetaan 30 %:lla korotettuna.

5.3.10 Eläkejärjestelyt

Työntekijän eläkkeenmaksun voi Ruotsissa toteuttaa monella tavalla: maksamalla eläkkeen suoraan entiselle työntekijälle tai sukulaisille, maksamalla summan työntekijälle tai eläkekassaan, ottamalla eläkevakuutuksen tai maksamalla eläkesäätiölle ja kirjaamalla taseeseen eläkkeen velaksi. (IL 28:3§.) Eläkejärjestelyt saa vähentää verotuksessa kuluina hyvän kirjanpito-tavan mukaisesti. Pääsäännön mukaisesti eläkkeestä tehtävät vähennykset eivät saa ylittää 35 % palkasta eivätkä myöskään 10 % prisbasbeloppista (IL 28: 5§).

5.3.11 Yhteenveto

Ruotsin verolainsäädännössä kirjanpidon ja verotuksen kytkös on vahva ja verovähennyskel-poisuuden edellytyksenä on joissakin tapauksissa vastaavan kirjauksen tekeminen myös kir-janpidossa. Vastaava kirjanpidon kirjaus vaaditaan mm. käyttöomaisuuspoistojen, liikearvon ja varausten kohdalla. Kirjanpidon tulee tällaisissa tapauksissa noudattaa verotuksen periaat-teita. Rahoitusomaisuus arvostetaan pääosin hankintahintaan, liiketoimintaan kuuluvia rahoit-usinstrumentteja, jotka arvostetaan käypään arvoon, lukuun ottamatta. Varasto tulee arvostaa alimman arvon mukaisesti joko FIFO periaatteella tai 97 %:ia varaston kokonaishankintahin-nasta. Sijoituskiinteistöjen käsite ei ole tunnettu verotuksessa, vaan kiinteistöt arvostetaan hankintahintaan erikseen maa-alueena ja rakennuksena. Rakennusten poistot vaihtelevat 2-5 % välillä ja maa-alueista ei tehdä lainkaan poistoja. Käyttöomaisuuden poistot tehdään de-gressiivisinä poistoina (25-30%) tai tasapoistoin (20%). Vastaava poistokirjaus on tehtävä myös kirjanpidossa. Liikearvon ja muiden aineettomien hyödykkeiden maksimipoisto-aika on 5 vuotta, ellei pidempää poisto-aikaa kyetä osoittamaan. Leasingsopimusten verokäsittely on hieman tapauskohtainen, eikä ole olemassa selkeää sääntöä, saako poistot kirjata vuokralle ottaja vai antaja. Verovähennykseen oikeuttavat varaukset on erikseen lueteltu verolainsää-dännössä ja niiden vähennyksen edellytyksenä on vastaava kirjaus kirjanpidossa. Eläkejärjes-telyt vähennetään verotuksessa hyvän kirjanpito-tavan mukaisesti.

5.4 Iso-Britannia

5.4.1 Yleistä Iso-Britannian verojärjestelmästä

Iso-Britanniassa yritykset, joiden kotipaikka on Britanniassa, maksavat yhtiöveroa maailmanlaajuisista tuloistaan. Yhtiövero on vuonna 2011 26 %. Yhtiövero määrätään vuosittain ja se on voimassa aina välillä 1.4.–31.3. (Finance Act 2011). Verovuosi on vuoden mittainen ja mukailee yleensä yrityksen tilikautta. Verovuosi ei kuitenkaan voi olla pidempi kuin 12 kuukautta. Jos tilikausi on yli vuoden mittainen, tulee tilikausi jakaa verotusta varten kalenterivuoden mittaiseksi. (ICTA Sec. 12) Yritysverotusta säätelevät mm. seuraavat lait: Income and Corporation Taxes Act 1988 (ICTA), the Taxation of Chargeable Gains Act 1992 (TCGA), the Capital Allowances Act 2001 (CAA), the Corporation Tax Act 2009 (CTA 2009), the Taxation (International and Other Provisions) Act 2009 (TIOPA). Mikäli lakeihin tehdään muutoksia, ne tehdään vuosittaiseen Finance Act (FA) lakiin. (Obuoforido 2011)

Britanniassa tulot jaetaan Yhteisöverolain (Corporation Tax Act 2009) perusteella seitsemään kategoriaan, jotka kuvaavat tulon luonnetta. Jokaiselle kategorialle on omat laskentasääntönsä ja jokaisen kategorian tulot lasketaan verovuoden päättyessä yhteen ja niistä vähennetään vähennuskelpoiset kulut verotettavan tulon määrittämiseksi (Obuoforido 2011). Kategoriat ovat: liiketulot (trading income), omaisuustulot (property income), lainatuotot (profits arising from derivative contracts), tuotot johdannaisista (profits arising from derivative contracts), aineettomien kiinteiden omaisuuseristä peräisin olevat tuotot (gains in respect of intangible fixed assets), know-how:n ja patenttien perusteella saadut tuotot sekä sekalaiset tuotot (miscellaneous income). (CTA 2009, part 1) Pääomatulot (laisiä käytetään termiä chargeable gains) muodostavat oman tulolajinsa ja ne lasketaan erillään verotettavasta tulosta, mutta sisällytetään kuitenkin yrityksen kokonaistulokseen veron määrittämiseksi. Pääomatuloihin luetaan minkä tahansa omaisuuden luovutukset, ellei se ole osana verotettavan tulon (taxable income of the company) laskentaa. Esimerkiksi lyhytaikaisiin omaisuuseriin sisältyvät omaisuuserien luovutukset eivät useinkaan kuulu pääomatulolajiin, sillä ne sisällytetään verotettavan tulon laskentaan. (Obuoforido 2011.)

5.4.2 Rahoitusomaisuus

Iso-Britanniassa rahoitusomaisuuden verotus tapahtuu realisointiperiaatteen mukaisesti. Rahoitusomaisuus voidaan arvostaa kirjanpidon puolella käypään arvoon, vaikka verotus tapahtuu vasta käypien arvojen realisoiduttua. Käypien arvojen muutokset käsitellään realisoitumattomina voittoina/tappioiden ja verotus tapahtuu vasta instrumenteista luovuttaessa. (ACCA 2010) Verotuksessa johdannaiset verotetaan voittojen/tappioiden realisoituessa. Suojauslaskennassa verotus seuraa kirjanpitokäytäntöä (ACCA 2010).

5.4.3 Vaihto-omaisuus

Varaston sekä keskeneräisten tuotteiden arvostuksessa voi soveltaa mitä tahansa arvostusmetodia, joka on hyvän kirjanpitotavan mukainen. Edellytyksenä on, että arvostusmetodia on sovellettu johdonmukaisesti tilikauden alusta loppuun saakka, eikä se ole ristiriidassa noudatettavien verolakien kanssa. Yleisesti varastot arvostetaan Iso-Britanniassa alimman arvon periaatteen mukaan joko alkuperäiseen hankintahintaan tai nettorealisointi-arvoon. FIFO menetelmä on sallittu, vaikka hyödykkeitä ei kyettäisi identifioimaan. LIFO menetelmä sekä perusvarastoarvostus (base stock) on kielletty tilanteissa, joissa hyödykkeitä ei kyetä identifioimaan. Jos varaston arvostusmetodia vaihdetaan verotuksessa hyväksytystä menetelmästä toiseen, alkuvaraston tulee olla verotuksessa sama kuin edellisvuoden loppuvaraston. Mikäli vaihdos tehdään ei hyväksytystä tavasta hyväksytyyn, alkuvaraston tulee muutosvuonna olla arvostettu verotuksessa samalla periaatteella kuin loppuvarasto. (Obuoforido 2011.)

5.4.4 Sijoituskiinteistöt

Iso-Britanniassa kiinteästä omaisuudesta tehtävät poistot eivät ole verovähennyskelpoisia, muuta kuin erikseen lueteltujen omaisuuserien kohdalla. Teollisuusrakennusten poistojen vähennyskelpoisuus poistettiin 1.4.2011. Myöskään maa-alueista ei tehdä poistoja. Sijoituskiinteistöjen (maa-alue ja itse kiinteistö) arvonnousu tai lasku tulee verotettavaksi vasta sen realisoituessa. (Obuoforibo 2011.)

5.4.5 Käyttöomaisuus

Käyttöomaisuuden kirjanpidon arvostuksella ja poistoilla ei ole suoraa vaikutusta yrityksen verotukseen. Yleisen säännön mukaisesti käyttöomaisuusinvestoinneista tehtävät poisto eivät

ole verovähennyskelpoisia ja siten kirjanpidon arvostuksella tai poistoilla ei ole suoraa vaikutusta verotukseen. Verotuksen käyttöomaisuuspoistoista on säädetty oma lakinsa, Capital Allowance Act 2001 (CAA), jonka puitteissa lasketaan käyttöomaisuudesta verotuksessa tehtävät vähennykset. CAA on osa Britanniassa tehtyä verolain uudistusprojektia. Verovähennykset lasketaan siten, että kaikki, esimerkiksi kone ja kalustohankintojen kulut, lasketaan yhteen ”pooliin” hankintamenoonsa ja verovuoden lopussa kyseisen hyödykeryhmälle sallitun poistoprosentin suuruinen kulu, esim. koneilla ja kalustolla 20 % (1.4.2012 alkaen 18 %) vähennetään verotuksessa. Jäljelle jäänyt nettosumma siirtyy seuraavalle vuodelle. Mikäli käyttöomaisuudesta luovutaan, vähennetään hyödyke poolista. (Obuoforido 2011, Deloitte 2011.)

Iso-Britanniassa realisoitumattomat tappiot käyttöomaisuudesta eivät ole verovähennyskelpoisia. Poikkeuksena tilanteet, joissa markkina-arvo on laskenut, voi tehdä anomuksen, että omaisuuserä käsiteltäisiin ikään kuin myytynä ja sitten uudelleen kirjataan alentuneeseen markkina-arvoonsa, jolloin tappion voi käyttää vähentämään pääomatuloja. (Obuoforido 2011.)

Seuraavista hyödykkeistä voi hakea verotuksessa vähennykset vuosittain:

- koneet ja kalusto 20 %
- teollisuus rakennukset 4 %
- maatalouskäyttöön olevat rakennukset 10 %
- know-how 25 %
- patentit 25 %
- ruoppauskoneet 4 %
- maanvuokraoikeudet 4 %
- erityispooli pitkäaikaisille hyödykkeille, kuten lämmitysjärjestelmille 10 % (Obuoforido 2011.)

Know-how:lla tarkoitetaan teollista informaatiota tai tekniikka, jota tarvitaan hyödykkeiden valmistuksessa/prosessoinnissa, kivennäisesiintymien tutkimiseen, testaamiseen ja löytämiseen ja hyödyntämiseen tai maa-, metsä- ja kalatalouteen (CAA 1:452§).

5.4.6 Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat pitkäaikaiset käyttöomaisuuserät määritellään hyvän kirjanpitotavan mukaisesti ja niihin luetaan esimerkiksi patentit, tavaramerkit, rekisteröidyt mallit, tekijänoikeudet, mallioikeudet ja kasvinjalostusoikeudet. (CTA 2009 Part 8, ch. 1, sec 711) Myös liikearvo luetaan aineettomiin omaisuuksiin (CTA 2009, Part 8 (1) sec 715). Aineettoman omaisuuden kohdalla voi valita noudattavansa verotuksessa (1) samoja poistoperiaatteita kuin kirjanpidossa tai sitten valita (2) kiinteän 4 %:n vuosittaisen tasapoiston. Vaikka kirjanpidossa jollakin aineettomalla omaisuudella olisi määrittelemätön elinikä (indefinite lifetime) eikä siitä tehdä poistoja, voi yritys silti valita, että verotuksessa hyödykkeestä tehdään 4 %:n tasavähennykset vuosittain. Valinta on peruuttamaton ja se tulee tehdä kahden vuoden sisällä hyödykkeen hankkimisesta tai luomisesta. (CTA 2009, Part 8, ch 3.) Yhteisöverolain (CTA 2009) perusteella mikäli yritys on valinnut noudattavansa kirjanpidon mukaista arvostusta, mikäli kirjanpitoarvo nousee tai laskee muutetaan uudelleenarvostuksen seurauksena, luetaan muutos myös verotettavaan tuloon. (CTA 2009, Part 8, ch 1 sec). Edellä mainitut säännöt eivät koske öljy lisenssejä, rahoitusomaisuutta, tutkimus ja tuotekehitysmenoja eikä aineellista omaisuutta. Lisäksi ennen 1.4.2002 hankitut tai luodut aineettomat omaisuuserät käsitellään vanhan lainsäädännön mukaisesti. Vanhaa lainsäädäntö ei ole oleellinen tämän tutkielman kannalta.

Tutkimus- ja tuotekehitysmenot (R&D) ovat erityisasemassa Britannian verotuksessa. Suuret yhtiöt voivat tehdä 130 %:n vähennyksen verotuksessa kyseisistä kuluista ja pienet ja keskisuuret yhtiöt voivat tehdä 200 %:n verovähennyksen (vuonna 2012 225 %:n). (Deloitte 2011.)

5.4.7 Liiketoimintojen yhdistäminen ja liikearvo

Konserni ei varsinaisesti ole verotettava yksikkö Britanniassa, joten konsernin yhdistämismetodilla ei sinänsä ole vaikutusta verotukseen. Jotkin transaktiot käsitellään kuitenkin verotuksessa konsernitasolla, koskien lähinnä verohuojennuksia, joita sovelletaan konserniyhtiöille tai yrityskonsortioille (yhteenliittymä). Esimerkiksi tappiontasaukset (group relief) ovat mahdollisia konserni tai konsortio yhtiöille, joiden keskinäinen omistusosuus on vähintään 75 % (CTA 2010 Part 5. Sec 97; CTA 2010 Sections 151–153.)

Britanniassa hankittu liikearvo (ei konsolidoinnin yhteydessä syntynyt) arvostetaan ja poistetaan kuten muut aineettomat omaisuudet (ks. kpl Aineeton omaisuus). Liikearvo voidaan ar-

vostaa kuten kirjanpidossa tai käyttämällä 4 %:n kiinteää tasapoistoa (CTA 2009, Part 8, ch 3). Mikäli yritykselle syntyy liiketoimintojen yhdistämisen seurauksena kirjanpidon puolella negatiivista liikearvoa, tulee se tulouttaa myös verotuksessa (CTA 2009, Sec 724).

5.4.8 *Leasingsopimukset*

Pääsääntöisesti verovelvollinen, joka on hyödykkeen laillinen omistaja, on oikeutettu tekemään poistot. Hankittu hyödyke tulisi myös omistaa jonkin aikaa, mutta laissa ei ole kuitenkaan määritelty sen tarkemmin omistajan pituutta (CAA 2001, sec 52.). Poiston saa tehdä kokonaisuudessaan hankintavuonna riippumatta milloin verovuoden aikana hyödyke on hankittu. Suurimmassa osassa leasingsopimuksista vuokranantaja on oikeutettu tekemään poistot. Kuitenkin jos leasingsopimus luokitellaan pitkäaikaiseksi rahoitusleasingiksi, poisto-oikeus myönnetään hyödykkeen taloudelliselle omistajalle, ei lailliselle omistajalle. Rahoitusleasing-sopimukseksi tulkitaan sopimukset, jotka joko (1) yleisesti hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden mukaan tulkitaan rahoitusleasing sopimukseksi, (2) sopimus, jossa sopimushetkellä lasketut minimi leasingvuokrat muodostavat vähintään 80 % vuokrattavan hyödykkeen käyvästä arvosta tai (3) leasingsopimus kattaa vähintään 65 % vuokrauskohteen taloudellisesta käyttöajasta. Alle viiden vuoden leasingsopimuksia ei kuitenkaan pidetä verotuksessa rahoitusleasing-sopimuksina. (Deloitte 2011; Obuoforibo 2011.)

5.4.9 *Varaukset*

Iso-Britanniassa yhteisön tulovero perustuu suoriteperusteiseen kirjanpidolliseen tulokseen, mikäli se on hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden mukainen, pois lukien verolaeissa määritelty muutokset. Ennakkoon tehtävät varaukset eivät kuitenkaan ole välttämättä verovähennyskelpoisia. Verovähennyskelpoisuus johtuu varauksen ennustettavuudesta, tapahtumisen varmuudesta sekä lakisääteisydestä. Yleisellä tasolla, kaavamaisesti laskettu kyseenalaisista saamisista tehty varaus (esim. myyntisaamisten), ei ole vähennyskelpoinen verotuksessa. Kuitenkin, jos varaus on tehty jostain tietystä yksilöidystä kyseenalaisesta erästä, on se vähennyskelpoinen. Pankkien ja rahoituslaitosten kohdalla varauksia on rajoitettu. Ennakoituun tappioihin perustuva varaus ei ole vähennyskelpoinen ellei sitä pystytä osoittamaan kohtuullisella varmuudella. Kiinteästä omaisuudesta tehtävät jälleenhankintavaraukset eivät myöskään ole verovähennyskelpoisia. Muita vähennyskelvottomia varauksia ovat mm. yleiset varaukset itse vakuutetuista riskeistä, voitonkäyttöä varten tehtävät varaukset, tulevaisuudessa tapahtuvia

tapahtumia varten tehtävät varaukset (jos vastuu ei ole vielä syntynyt, poikkeuksena pitkäaikaisista sopimuksista syntyvät tappiot), maksamattomat eläkevaraukset (Section 592 ICTA) sekä siirretyt korjaus ja ylläpitovaraukset. Yksilöidyt vaihto-omaisuuden epäkuranttiusvaraukset ovat vähennyskelpoisia. Lisäksi varauksia, jotka mahdollisesti hyväksytään vähennyskelpoisiksi, ovat: 1) varaus jo tapahtuneesta tapahtumasta ja joka on luotettavasti arvioitavissa ja jonka tekeminen johtaisi oikean ja riittävän kuvan aikaansaamiseksi taloudellisesta asemasta (Johnston v Britannia Airways Ltd [1994] 67TC99; FA 1998), 2) välttämättömät tulevat korjausvaraukset (Jenners Princes Street Edinburgh Ltd v. Inland Revenue, 1998, kts. BIM42220 HMRC) sekä 3) varaus tulevista tappioista edelleenvuokraussopimukseen liittyen (Herbert Smith v Honour [1999] 72TC130). (Obuoforido 2011.)

5.4.10 Eläkejärjestelyt

Iso-Britannian verolainsäädännön mukaan eläke-etuuksien kirjanpitoarvo tai siinä tapahtuvat muutokset eivät vaikuta verovähennyksen suuruuteen, vaan eläke-etuuksien verovähennys tapahtuu maksuperusteisesti riippumatta kirjanpidossa tehdyistä kirjauksista (Obuoforido 2011).

5.4.11 Yhteenveto

Mm. suojauslaskennassa, vaihto-omaisuuden arvostuksessa, aineettomissa oikeuksissa on verotuksessa mahdollista noudattaa kirjanpidossa käytettyjä periaatteita. Rahoitusomaisuus verotetaan realisointiperiaatteen mukaisesti. Käyttöomaisuudesta verotuksessa tehtävien vähennysten prosentit säädetään erikseen vuosittain ja ne ovat täysin erillään kirjanpidossa tehtävistä suunnitelman mukaisista poistoista. Iso-Britanniassa huomionarvoista on tutkimus ja tuotekehitysten poistojen erikoisasema. T&K menoista tehtävät poistot ovat sallittu tietyn kokoisille yrityksille jopa kaksinkertaisina. Myös leasing sopimuksissa sopimuksen verokäsittely noudattaa kirjanpitoa, mikäli sopimus on kirjanpitolakien mukaan tulkittavissa rahoitusleasing sopimukseksi. Varausten verovähennyskelpoisuus ei ole itsestään selvyys, vaikka se kirjanpidon periaatteiden mukaan tulisikin kirjata, vaan verovähennyskelpoisuus johtuu varauksen ennustettavuudesta, tapahtumisen varmuudesta sekä lakisääteisydestä. Eläke-etuuksien vähennys verotuksessa tapahtuu maksuperusteisesti. Iso-Britannian verotuksen voidaan todeta noudattavan monelta osin kirjanpidon periaatteita tai olevan riippumaton kirjanpi-

toon verrattuna, jolloin verotus ei muodostu niinkään esteeksi Pk-IFRS standardien noudattamiselle.

5.5 Yhteenveto maiden verotuskäytännöistä ja vertailu Pk-IFRS:n

Liitetiedoissa (Liite 7) on esitetty yhteenvetotaulukon muodossa Pk-IFRS:n sekä maiden verotuskäytännön mukaiset arvostukset ja jaksotuskäytännöt.

Rahoitusinstrumentit jaetaan Pk-IFRS:ssä perusrahoitusinstrumentteihin sekä muihin rahoitusinstrumentteihin. Vastaavanlainen jako puuttui kaikkien tutkittujen maiden verokäytännöstä. Kaikissa maissa velat ja rahoitusvarat arvostettiin hankintahintaan tai nimellisarvoon. Saksassa korottomat velat tuli diskontata 5,5 % nimelliskorkoa käyttäen. Pk-IFRS:ssä mainittu velkojen efektiivinen jaksottaminen ei ollut käytäntönä missään tutkitussa maassa. Myös osakkeet ja joukkovelkakirjat arvostettiin hankintahintaan. Ruotsissa, Iso-Britanniassa sekä Saksassa normaalien osakkeiden käyvän arvon muutoksia ei verotettu kuin vasta osakkeesta luovuttaessa. Suomessa sen sijaan, jos kirjanpitovelvollinen valitsi arvostuksen KPL 5.2:n mukaisesti, realisoitumattomat arvonnousut ja laskut tulivat verotuksen piiriin. Erityisenä poikkeuksena tosin Ruotsissa ja Suomessa liiketoimintaan liittyvien osakkeiden myynnit ja luovutukset, jotka ovat kokonaan verotuksen ulkopuolella.

Mitä muihin rahoitusinstrumentteihin tulee, Saksassa ei löytynyt johdannaisten arvostuksesta erillistä sääntelyä, vaan perinteisesti on seurattu kirjanpidon käytäntöjä. Muissa maissa johdannaiset arvostettiin kuten Pk-IFRS:ssä, eli markkina-arvoon/käypään arvoon. Rahoitusinstrumenttien osalta Pk-IFRS:n mukaisten käytäntöjen ei todettu olevan verotuskäytäntöjen vastaisia, lukuun ottamatta velan jaksottamista efektiivistä korkokantaa käyttäen. Realisoitumattomien arvonnousujen verottamatta jättäminen esimerkiksi osakkeiden kohdalla, johtaa laskennallisten verojen kirjaamiseen taseelle, mutta ei sinällään aiheuta suoranaista esteettä Pk-IFRS:n soveltamiselle.

Vaihto-omaisuus tulee Pk-IFRS:n mukaan arvostaa alimman arvon periaatteen mukaisesti joko nettorealisointi-arvoonsa tai hankintahintaan. Käytetyt arvostusmenetelmät ovat FIFO tai painotettu keskiarvomenetelmä. LIFO ei ole Pk-IFRS:n mukaan sallittu. Varaston hinnoittelu oli ristiriidassa ainoastaan Saksan verotuksen kanssa, jonka mukaan käytön mukaisesta varaston arvostuksesta on sallittu vain LIFO. Varaston käyttöjärjestyksessä kaikissa muissa maissa

paitsi Saksassa voi soveltaa FIFO menetelmää. Saksassa sallitaan kuitenkin painotettu keskiarvo jos arvostus tapahtuu ryhmäkohtaisesti ja kyse on samankaltaisista hyödykkeistä. Painotettu keskiarvo on sallittu myös Pk-IFRS standardissa, joten sen osalta käyttöjärjestyksessä ei ole ristiriitaisuuksia. FIFO menetelmän käyttö kirjanpidossa johtaisi Saksan osalta verotuksen laskennallisen verovelan kirjaamiseen. Painotettu keskiarvon käyttö ei ole Sallittu Suomessa eikä Ruotsissa. Pk-IFRS ei siis ole ristiriidassa maiden verotuksen kanssa, sillä jompikumpi, FIFO tai painotettu keskiarvo on sallittu tutkituissa maissa.

Sijoituskiinteistöjen kohdalla lähes kaikkien maiden verotus poikkeaa myöhemmän arvostuksen osalta Pk-IFRS:n mukaisesta käyvästä arvostuksesta. Alkuperäinen arvostus hankintahintaan oli yhteneväinen kaikkien maiden kanssa. Ruotsissa, Suomessa ja Saksassa ei verotuksessa ole erillistä määritelmää sijoituskiinteistöistä, vaan arvostus tapahtuu maa-alueiden ja rakennusten osalta erikseen. Maa-alueista poistot eivät olleet yleisesti sallittuja, rakennukset poistettiin yleensä tasapoistoin ja prosentit vaihtelivat maittain. Suomessa eikä Ruotsissa verotuksessa ei voi vähentää poistoja rakennuksista, ellei niitä ole tehty kirjanpidossa. Tämä aiheuttaisi sen, että käypään arvoon arvostuksen myötä verotuksessa ei voisi vähentää poistoja, kun ei niitä ole tehty kirjanpidonkaan puolella. Rakennusten arvonnousut tulisivat toki verotuksessa poistettua lisäpoistojen myötä, jos rakennuksen arvoa on tarvetta kirjata alaspäin. Lisäpoistoja ei kuitenkaan ole mahdollista peruuttaa jos kiinteistön arvo nousee. Iso-Britanniassa kirjanpidossa tehtävillä arvostuksilla ei ole vaikutusta kiinteistöjen ja maa-alueiden osalta verotukseen. Maa-alueista eikä teollisuus rakennuksista hyväksyttyä lainkaan poistoja verotuksessa. Iso-Britanniassa pääsääntöisesti kiinteän omaisuuden investointien arvonnousut ja laskut tulee verotettavaksi vasta niiden realisoituessa. Tämä johtaisi laskennallisten verojen syntymiseen. Saksassa rakennukset poistetaan tasapoistoin, mikä myös johtaisi laskennallisten verojen kirjaamiseen.

Käyttöomaisuus arvostetaan Pk –IFRS standardien mukaan hankintamenuun ja poistetaan taloudellisena vaikutusaikanaan joko tasapoistoin, degressiivisin poistoin tai käytön mukaan. Kulumattomasta käyttöomaisuudesta ei saa tehdä poistoja. Kaikkien maiden kohdalla käyttöomaisuus arvostetaan verotuksessa hankintamenuun. Lähes kaikissa maissa on jollakin tasolla säädelty verotuksessa tehtäviä maksimipoistoja. Suomessa ja Ruotsissa on lisäksi edellytyksenä, että verotuksessa tehtyjen poistojen tulee vastata kirjanpidossa tehtäviä poistoja. Suomessa kirjanpidon poistot on mukautettu vastaamaan verotuksen poistoja poistoeron muutoksen avulla. Tällainen tilinpäätössiirtojen ryhmässä esitetty erä ei Pk-IFRS:n myötä olisi enää mahdollinen. Verotuksen poistojen kirjanpidon sidonnaisuus tuo ongelmia käyttöomaisuuden

poistojen taloudellisen vaikutusajan noudattamisessa. Poistomenetelmien suhteen ei maiden verotuksessa ja Pk-IFRS:ssä ole eroja. Iso-Britanniassa kirjanpidossa tehtävillä käyttöomaisuuspoistoilla ei ole lainkaan vaikutusta verotukseen, jonka vuoksi Pk-IFRS:n mukainen käyttöomaisuuden käsittely on helposti toteutettavissa.

Aineettomien hyödykkeiden kohdalla sekä Pk-IFRS:ssä että tutkittujen maiden verotuksessa aineeton omaisuus tulee poistaa taloudellisena vaikutusaikanaan. Sen sijaan maksimipoist ajoissa on eroavaisuuksia. Pk-IFRS:ssä, mikäli taloudellista vaikutusaikaa ei kyetä määrittämään, maksimipoistoaika on 10 vuotta. Ruotsissa se on 5 vuotta, mikäli muuta käyttöaikaa ei kyetä osoittamaan. Suomessa ehdoton maksimipoistoaika on verotuksessa 10 vuotta. Saksassa taas poistojen tulee olla yli 15 vuodelle mitoitettuja, joten Pk-IFRS:n mukaiset poistajat eivät ole Saksan verotuksen mukaisia. Iso-Britannian verotuksessa on sallittu käyttää kirjanpidossa sovellettua poistotapaa. Pk-IFRS ei salli sisäisten kulujen aktivoimista aineettomiin hyödykkeisiin. Itse valmistettuja aineettomia omaisuuserien aktivointi on kielletty myös Ruotsissa sekä Saksassa. Suomessa aineeton omaisuuserä voi olla ostettu tai itse tuotettu tai saatu oikeus. Iso-Britanniassa aineeton omaisuus määritellään hyvän kirjanpitotavan mukaisesti, jolloin jos Pk-IFRS:ää pidetään hyvän kirjanpitotavan mukaisena, ei itse valmistettuja aineettomia hyödykkeitä saa aktivoida. Liikearvon arvostus ja poistometodit noudattavat aineettoman käyttöomaisuuden sääntöjä.

Leasingsopimuksissa oli vaihtelua maiden verotuskäytäntöjen välillä. Yleisin kohtelu oli, että vuokralle antaja on oikeutettu tekemään poistot vuokrattavasta hyödykkeestä ja kirjaamaan omaisuuden taseeseen. Suomen elinkeinoverolaki ei tunne Pk-IFRS:n rahoitusleasingsopimusten kaltaista käsittelyä. Koska IFRS-tyyppisessä rahoitusleasingsopimuksissa poistoja ei tee kirjanpidossa vuokralle antaja, ei poistot EVL 54§:n mukaan ole vuokralle antajalle vähennyskelpoisia, mikä johtaisi verotuksen kiristymiseen. Ruotsissa rahoitusleasing tyyppisten sopimusten kirjaaminen vuokralle ottajan taseeseen on joissakin tilanteissa sallittu ja käsitellään tapauskohtaisesti. Saksassa jos leasingsopimus kattaa hankintahinnan ja 40–90% hyödykkeen eliniästä eikä sisällä hankintaoptiota, kirjataan leasingsopimukset vuokralle ottajan taseeseen. Muissa tapauksissa vuokrattu hyödyke kirjataan pääsääntöisesti vuokralle antajan taseeseen. Iso-Britanniassa rahoitusleasing sopimusten käsittely on linjassa Pk-IFRS:n periaatteiden kanssa.

Varausten muodostaminen on Pk-IFRS:ssä hyvinkin tarkkaan määritelty ja sen pitää ehdottomasti johtua menneestä tapahtumasta. Täten esimerkiksi jälleenhankintavaraukset, jotka

Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa ovat mahdollisia, eivät Pk-IFRS:n mukaan ole mahdollisia. Tämä kiristäisi verotusta ainakin Ruotsin ja Suomen osalta, sillä varauksen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on varauksen tekeminen myös kirjanpidossa. Iso-Britanniassa on ennakoon tehtävät varaukset eivät ole verovähennyskelpoisia, joka noudattelee Pk-IFRS:n linjausta.

Työntekijälle maksettavat eläkkeet jaotellaan Pk-IFRS:ssä maksupohjaisiin ja etuuspohjaisiin eläkkeisiin ja maksamattomat osuudet kirjataan velaksi taseeseen standardissa määritellyllä tavalla. Isossa-Britanniassa eläkemaksujen verotus tapahtuu maksuperusteisesti, eikä kirjanpidossa tehtävillä eläkekirjauksilla ole sinällään merkitystä verotuksessa. Suomen (lähinnä käytössä maksupohjaiset eläkejärjestelyt) ja Ruotsin (monenlaisia toteutustapoja) osalta verotuksen ei pitäisi olla este Pk-IFRS:n mukaiselle kirjaustavalle. Saksassa eläkkeet diskontataan nettohyötyarvoon, joka on ainakin etuuspohjaisten eläkkeiden kohdalla sama käsittely kuin Pk-IFRS standardissa.

Kaiken kaikkiaan suurimmat ongelmat Pk-IFRS:n ja verotuksen välillä aiheutuvat tilanteissa, joissa verotuksen vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on vastaavan kirjauksen tekeminen myös kirjanpidon puolella ja jos kirjaus on sellainen, että Pk-IFRS ei salli verotuksen edellyttämää kirjausta. Tällaisia verotuksen ja kirjanpidon kytköksiä oli havaittavissa lähinnä vain Suomessa ja Ruotsissa mm. käyttöomaisuuden poistojen ja varausten osalta. Iso-Britanniassa, jossa verotus on suhteellisen eriytynyt kirjanpidosta (tai myötäilee kirjanpidon kirjauksia) ei Pk-IFRS:n soveltaminen ole ongelma. Sen sijaan Ruotsissa ja Suomessa, joissa joidenkin verotuksessa tehtävien vähennysten vähennyskelpoisuuden edellytyksenä on vastaava kirjanpidon kirjaus, kiristäisi Pk-IFRS:n noudattaminen verotusta sellaisten vähennysten kohdalla, jotka eivät ole Pk-IFRS -standardien mukaan mahdollisia. Saksan osalta verotuksessa oli jonkin verran eroavaisuuksia, mm. aineettomien hyödykkeiden poistoajan ja varaston suhteen, mutta ongelma ei sinällään ole este Pk-IFRS:n soveltamiselle, sillä Saksassa tulee verotusta varten laatia oma tase, mikäli kirjanpidon käytännöt eroavat verotuksesta.

6 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tämä tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen tutkimus, jota voidaan luonnehtia myös eksploratiiviseksi, sillä tutkimuksen kohteena on suhteellisen uusi ilmiö. Tutkielmassa on pyritty ymmärtämään laajaa ja moninaista kokonaisuutta: Pk-IFRS:n yhteensopivuutta verolainsäädännön kanssa sekä osaltaan mahdollisuuksia Pk-IFRS:n käyttöönottoon tulevaisuudessa. Vertailevaa tutkimusta käytetään usein muun muassa valmisteltaessa uutta lainsäädäntöä tai pyrittäessä yhtenäistämään eri maiden lakeja. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyrkimyksenä ole aiemman teorian tai hypoteesien testaaminen, vaan tavoitteena on tarkastella aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti (Hirsjärvi, Remes & Saajavaara 2003). Kvalitatiiviselle tutkimusprosessille on tyypillistä, että aineiston kerääminen, käsittely ja analyysi lomittuvat keskenään ja aineistoa on mahdollista täydentää ja tehdä muutoksia pitkin tutkimusprosessia. (Uusitalo 2001) Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan ote itse tutkimukseen on läheinen, strukturoimaton ja teoriaa kehittävä (Hirsjärvi, Remes & Saajavaara 2007) ja tulkinnalla ja ymmärtämisellä on hyvin keskeinen osa tutkimuksessa (Uusitalo 2001). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on mahdollista lähestyä tutkimusongelmaa joko teoreettiselta tai empiiriseltä pohjalta (Uusitalo 2001). Tässä tutkielmassa lähestymistapana on käytetty molempia. Teoreettista lähestymistapaa on sovellettu lähinnä Pk-IFRS standardia ja maiden verolainsäädäntöjä vertaillaessa. Empiiristä lähestymistapaa on käytetty säännöstöä kehittävän näkökulman saamiseksi tutkielmaan.

6.1 Aineistonkeruumenetelmät

Tutkielmaan sisältyvässä empiirisessä osiossa aineistonkeruumenetelmänä on käytetty asian-tuntijahaastatteluita. Haastatteluihin päädyttiin teoreettisen vertailevan tutkimuksen lisäksi siksi, että sillä kyettiin saamaan aineistopainoteiseen tutkielmaan myös säännöstöä kehittävä näkökulma. Haastatteluita voidaankin pitää aineistonkeruumenetelmänä joustavana ja moniin lähtökohtiin sekä tarkoitukseen sopivana (Hirsjärvi & Hurme 2000). Haastatteluiden tavoitteena oli saada näkemystä siitä, onko verotuksen kytkösten poistaminen (joka toisi Pk-IFRS:n soveltamisen houkuttelevammaksi) Suomen tilanteessa ylipäättänsä järkevää ja mikä näkemys

asiantuntijoilla on verotuksen ja kirjanpidon kytköksistä. Lisäksi on pyritty kartoittamaan mahdollisen CCCTB:n tulevaisuutta, sillä CCCTB toisi mahdollisuuden ottaa Pk-IFRS käyttöön ilman veroseuraamuksia.

Alun perin haastatteluiden teemojen oli tarkoitus keskittyä enemmän Pk-IFRS:n ympärille, mutta koska ensimmäisten haastatteluiden sekä haastattelupyyntöjen yhteydessä osoittautui, että Pk-IFRS on melko tuntematon ilmiö ja asiantuntijoidenkin keskuudessa siihen on perehdytty hyvin pintapuolisesti, muotoiltiin kysymykset koskemaan enemmän välillisiä teemoja, joiden toteutuminen lisäisi Pk-IFRS:n houkuttelevuutta. Eksploratiivisen tutkimuksen ongelmina voidaankin nähdä se, että tutkimuksen käynnistäminen saattaa olla vaivalloista ja aineiston keräämisen rajoittaminen juuri tutkittavaan ongelmaan (Routio, P. 2007). Tämä ilmeni tutkimuksessa esimerkiksi Pk-IFRS:n vähäisenä tunnettavuutena.

Teoreettisen osuuden aineisto pohjautuu aktiiviseen tiedonkeruuseen kirjoitetuista lähteistä. Tietoa kerättiin verolakien sekä hankkeiden osalta pääasiassa internetistä julkisten yhteisöjen (mm. EU, kansalliset lainsäädäntöelimet) sivuilta.

6.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Kvalitatiivisissa tutkimuksissa käytetään useimmiten harkinnanvaraista otantaa ja aineiston tieteellisyyden kriteeri ei näin ollen ole määrä vaan laatu. (Eskola & Suoranta 1996; Hirsjärvi ym. 2003) Eisenhardt (1989) päätyi case-tutkimuksien kohdalla toteamaan, että ei ole olemassa ideaalia tapausten lukumäärä, mutta yleensä neljästä kymmeneen casea on riittävä. Alle neljän tapauksen kohdalla tulokset saattavat jäädä epäuskottaviksi ja yli kymmenen kohdalla taas tiedon hallitseminen muodostuu ongelmaksi. Käytettävissä olevat resurssit rajaavat myös usein haastatteluiden ja tutkittavien tapausten määrää. Tässä tutkielmassa päädyttiin tutkimaan neljää eri maata ja tekemään kuusi asiantuntijahaastattelua. Haastatteluista yksi sisälsi lähinnä vain kartoituksen Pk-IFRS:n tilanteesta Euroopan Komissiossa, joten varsinaisia haastatteluja oli viisi kappaletta.

Haastateltavien valinnassa on käytetty harkinnanvaraista otantaa valitsemalla tutkimuksen aihepiirin asiantuntijoita. Haastattelut ovat temahaastatteluja, joissa on käytetty löysää strukturointia. Haastatteluilla on pyritty syvällisempään tulkintaan ja merkityksenantoon tiukasti strukturoitujen ja usein pinnallisiksi jäävien haastattelujen sijaan. Pk-IFRS on aiheena

myös melko tuntematon, joten tiukasti strukturoidut haastatteluiden käyttäminen olisi saattanut johtaa haastattelun epäonnistumiseen. Haastatellut asiantuntijat ovat eri aloilta ja omaavat eri tietoa tutkittavasta aihepiiristä, jonka vuoksi haastattelukysymykset on räätälöity osaa-
misaluekohtaisesti. Koska kysymykset eivät ole kaikille haastateltaville samoja, voidaan haastatteluja luonnehtia myös avoimiksi haastatteluiksi, joille tyypillistä on se, että kaikkien haastateltavien kanssa ei käydä läpi kaikkia teema-alueita (Eskola & Suoranta 1996).

Laadullisen tutkimuksen tutkimusprosessia luonnehtia myös eräänlaiseksi oppimisprosessiksi, jossa koko tutkimuksen ajan pyritään kasvattamaan tutkijan tietoisuutta tarkasteltavana olevasta ilmiöstä ja sitä ohjailevista tekijöistä (Aaltola ja Valli 2001). Laadulliselle tutkimusprosessille onkin tyypillistä, että tutkimusprosessien ja –tehtävien muuntuessa myös aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmät muuntuvat (Aaltola ja Valli 2001). Tämä näkyy tässä tutkimuksessa lähinnä haastattelukysymysten muokkautumisena, kun tietämys tutkittavasta aiheesta lisääntyy.

6.3 Haastateltavien esittely ja haastatteluaineiston kerääminen

Haastatteluja suoritettiin 6 joista kolme ovat mieshenkilöitä ja kolme naista. Kolme henkilöä on verotuksen asiantuntijoita ja yksi henkilö puhtaasti IFRS asiantuntija sekä yksi sekä verotuksen että IFRS:n asiantuntija. Haastattelun ajankohdat sijoittuvat keväälle ja syksylle 2011, siten että ensimmäinen haastattelu suoritettiin 12.4. ja viimeinen haastattelu 5.8.2011. Haastattelulomakkeet löytyvät liitteistä 3-5. Haastateltujen taustatiedot löytyvät liitteestä 1.

Aihepiirit oli päätetty etukäteen ja ennen haastatteluja haastattelurunko lähetettiin haastateltaville. Kysymysten etukäteen lähettämisellä on pyritty kasvattamaan haastatteluun liittyvää validiteettia, jolloin heillä on ollut mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä jo ennen haastattelua sekä miettiä vastauksia etukäteen. Teemahaastattelun onnistumisen kannalta on myös erittäin tärkeää, että haastateltavilla on mahdollisuus tutustua teemoihin ja aihealueisiin ennen haastattelua (Hirsjärvi & Hurme 2000). Haastatteluiden tarkoituksena oli saada mahdollisimman paljon ja kattavasti tietoa tutkielman aihepiireistä, joten kysymysrunkoja muokattiin eri haastateltavien välillä, riippuen asiantuntijan osaamisalueesta. Alun perin oli tarkoitus keskittyä haastattelun teemoissa enemmän Pk-IFRS:n sekä sen tulevaisuuteen. Koska standardi on vielä verrattain tuntematon, myös asiantuntijoiden keskuudessa, muotoiltiin haastattelukysymykset käsittelemään enemmän kirjanpidon ja verotuksen kytköksen problematiikkaa, joka

nähtiin suurimpana esteenä Pk-IFRS:n soveltamiselle Suomessa. Yhden haastateltavan osalta kysymykset keskittyivät selkeämmin Pk -IFRS:ään. Asiantuntijan erikoisosaamisalue tiedusteltiin haastattelupyynnön yhteydessä. Haastatteluista neljä suoritettiin yksilöhaastatteluina ja yksi oli parihaastattelu. Haastattelujen kesto oli noin tunnin verran haastattelua kohden.

Kahta haastattelua lukuun ottamatta haastattelut nauhoitettiin. Kaikki haastattelut pyrittiin litteroimaan mahdollisimman tarkasti heti haastattelun jälkeen, jotta analysointi olisi mahdollisimman luotettava. Haastattelut joita ei litteroitu, perustuvat haastattelijan tekemiin muistiinpanoihin. Litteroinnin jälkeen haastatteluista kerättiin tutkimuksen kannalta oleelliset asiat ja epäolennaiset asiat jätettiin raportoimatta tutkimuksessa. Koska haastattelurungot olivat erilaiset eri haastateltaville, on haastattelun tulokset esitetty teemoittain eivätkä tulokset siksi ole esitetty kysymyksittäin. Osaamisalueiden variaation vuoksi ei kaikilta haastateltavilta ole esitetty kannanottoa joka teemaan. Luvussa 7. tutkimustulokset on esitelty teemoittain, jonka jälkeen on esitetty johtopäätökset.

6.4 Valittujen tutkimusmenetelmien heikkoudet

Kun tutkimusmenetelmänä käytetään haastattelua, liittyy siihen virheenmahdollisuuksia. Erkki Jyringin (1974) mukaan virheen mahdollisuus assosioituu mm. haastattelijan vaikutukseen vastaamiseen ja tutkimuksen tuloksiin virheellisen tulkinnan vuoksi. Phillips (1971) on lisäksi tunnistanut ns. vastaamisharhan, joka saattaa johtaa virheelliseen lopputulokseen. Vastaamisharhalla tarkoitetaan tilannetta, jossa haastateltava pyrkii vääristelemään vastauksiaan pyrkiessään suojaamaan minäänsä. Harhaan vaikuttavat mm. haastattelijan ja vastaajan sosiaalisen aseman erot sekä haastattelun ilmapiiri. Koska haastatteluissa vastaajan sosiaalinen asema on korkeampi kuin haastattelijan (tutkimuksen tekijä), harhan oletetaan olevan vähäinen. Haastatteluilmapiirin aiheuttama harha saattaa olla jossakin määrin huomionarvoinen, sillä myönteinen ilmapiiri saa vastaajan joskus myötäilemään haastateltavaa. Vastaamisharhan voidaan tässä tutkielmassa ajatella aiheutuvan siitä, että vastaaja ei kykene asemastaan johtuen ilmaisemaan mielipidettään.

Haastatteluiden heikkoutena voidaan tämän tutkielman kohdalla pitää myös kysymysten vaihtelevuutta haastateltavien välillä. Koska kysymykset eivät olleet kaikille haastatelluille samoja, ei vastauksia voida yrittää yleistää vallitsevaksi mielipiteeksi tai tehdä tilastollisia päätelmiä. Verolakeja tutkittaessa suurimpana heikkoutena on nähty käänkövirheen mahdollisuus.

Verolainsäädäntöä ei ole kokonaisuudessaan saatavilla englanniksi käännettynä, joten joiltain osin käännoistyössä on mahdollisesti saattanut tapahtua tulkintavirheitä. Lisäksi maiden verolainsäädäntö ja verotuskäytännöt johtuvat usein monimutkaisista laki- ja säädöskokoelmista, jolloin haasteena on kokonaisuuden huomioiminen niin lakimuutosten kuin sovellettavien oikeuskäytäntöjen osalta. Sovellettavat käytännöt saattavat myös erota kirjoitetusta laista, joka tuo virheen mahdollisuuden tutkielmaan.

7 ASIANTUNTIJOIDEN NÄKÖKANTA SUOMEN KIRJANPIDON JA VEROTUKSEN SUHTEESEEN JA CCCTB:N

7.1 Kirjanpidon ja verotuksen suhde

Kirjanpidon ja verotuksen kytkökset on yleisesti Suomessa nähty esteenä IFRS -standardien soveltamiselle erillistilinpäätöksissä. Myös Pk-IFRS:n käyttöönottamisen yhtenä haasteena on EU konsultaation sekä tässä tutkimuksessa tehdyn verolainsäädännön ja Pk-IFRS:n vertailun mukaan nähty verotuksen kirjanpitosidonnaisuus. Haastatteluiden tarkoituksena oli tuoda tutkielmaan säännöstöä kehittävä näkökulma lähinnä Suomen osalta. Haastattelujen tavoitteena oli selvittää millainen verotuksen ja kirjanpidon suhde asiantuntijoiden mielestä tulisi olla. Suhdetta tarkasteltiin mm. miten asiantuntijat näkevät kirjanpidon ja verotuksen kytkökset ja tulisiko ne jatkossakin säilyttää. Asiantuntijoiden kanssa keskusteltiin myös heidän näkemistään ratkaisumalleista kirjanpidon ja verotuksen kytkösongelmaan sekä syistä miksi yritysverotuksen kehittämistyöryhmän ehdottamaa (VM 4/2006) poistouudistusta ei toteutettu, vaikka työryhmä näki sen IFRS-standardien osalta tarpeelliseksi.

Asiantuntijat olivat yhtä mieltä siitä, että verotuksen ja kirjanpidon laskentasääntöjen väliset kytkökset tulisi poistaa. Veroasiantuntijat D ja E näkivät syynä muun muassa sen, että kirjanpidolla ja verotuksella on eri tehtävät. Verotusta pitäisi voida käyttää suhdannepolitiikan välineenä. Lisäksi Veroasiantuntija D mainitsee mm. kirjanpidossa olevan varovaisuuden periaatteen vaarantumisen, sillä kirjanpidossa tehtäviä varauksia on varovaisuuden periaatetta noudattaessa enemmän kuin mitä verotuksessa sallitaan. Etenkin pienyrityksillä varauksia ei välttämättä halutakaan tehdä kirjanpidossa, ellei se ole verotuksessa vähennyskelpoinen. Veroasiantuntija E:n mielestä perimmäinen kysymys on, että pitäisikö kirjanpidon laskentasääntöjen ylipäättävänsäkään perustua verotettavaan tulokseen, sillä kirjanpidon säännökset kertovat enemmän yrityksen arvosta ja verolaskentasäännösten tarkoituksena on kertoa verotettavasta tulosta. Samoilla linjoilla on veroasiantuntija A, joka näkee laskentatoimen ja verotuksen muuttuvan siihen suuntaan, että tilinpäätös ei enää sellaisenaan tule soveltumaan verotettavan tulon määrittämiseen. Hänen mukaansa ennen riitti yksi tulos, joka kelpasi sijoittajalle, verotajalle, pankille ja omistajalle sekä muille sidosryhmille. Nyt kansainvälisten laskentastandar-

dien myötä on siirrytty yhä enenevässä määrin käyvän arvon ajatteluun laskentatoimessa, joka johtaa siihen, että pitkällä aikavälillä kirjanpidon ja verotuksen kytkökset tulevat mitä luultavimmin poistumaan. Myös vero- ja IFRS -asiantuntija C oli taipuvainen ajatukseen, että kirjanpito ja verotus erotettaisiin. C:n mielestä ratkaisu saattaisi olla myös verohallinnolle helpompaa. Lisäksi yritysten olisi helpompi ennakoida ja tulkita verotusta, mikäli taustalla olisi selkeä erillinen verolaki, jatkaa vero ja IFRS -asiantuntija C.

Verotuksen puolella ongelmana on nähty kirjanpidon käypiin arvoihin arvostus. Verotuksessa pyhänä asiana on joka tapauksessa nähty se, että realisoitumattomia tuloja ei veroteta, toteaa veroasiantuntija E.

”Käyvän arvon muutokset sahaavat ylös ja alas, joten niiden ei olisi syytä olla verotuksen pohjana. Lisäksi verotusta voisi käyttää helpommin elinkeinotoiminnan ohjaamiseen, mikäli kytköksiä ei olisi kirjanpidon ja verotuksen välillä”, jatkaa Veroasiantuntija E.

Vero- ja IFRS -asiantuntija C ei kuitenkaan pidä rahoitusinstrumenttien realisoitumattomia tuottoja ja kuluja suurimpana ongelmana. Luottolaitoksillahan nämä jo ovat verotettavia tuloja ja vähennykseen oikeuttavia kuluja. Tärkeimmäksi ongelmaksi kytköksen poistamisessa Vero- ja IFRS -asiantuntija C sen sijaan mainitsee poistojen kirjanpitosidonnaisuuden.

Asiantuntijoilta tiedusteltiin heidän mielipidettään miksi kytköksiä ei ole poistettu. Suurimpana syynä, miksi kirjanpidon ja verotuksen kytköstä ei ole poistettu, on Veroasiantuntijat D:n ja E:n mielestä se, että kirjanpidon tulos tulisi suuremmaksi kuin verotettava tulos, mikäli kytkös poistettaisiin. Veronsaajan pelkona on että jakokelpoiset varat ovat suuremmat kuin verotettava tulo, toteaa verosiantuntija D. Veroasiantuntija D mainitsee esimerkkinä aiemmin Suomessa olleeseen yhtiöveron hyvitysjärjestelmään, jolla kyettiin hoitamaan verottamattomien jaettujen tulojen verotus ja toteaa, että:

”EU:n myötä hyvitysjärjestelmä valitettavasti ei enää ole mahdollinen. Osakeyhtiölain muutoksiin, jolla estettäisiin jakamasta verottamattomia tuloja, ei taas Oikeusministeriössä olla halukkaita menemään.

Vero- ja IFRS -asiantuntija C:n mukaan verotuksen ja kirjanpidon sidonnaisuutta ei voida noin vain katkaista, sillä muuten syntyisi verottamattomia voitonjakokelpoisia varoja. Etenkin kun osa voitonjaosta on saajalle verovapaata. Hänen mielestään poistojärjestelmää tulisi muokata toisenlaiseksi ennen kirjanpitosidonnaisuudesta luopumista. Verotuksellisesti poistojen

kirjanpitosidonnaisuus on ehkä oleellisesti vaikuttava sidos kirjanpitoon, arvelee Vero- ja IFRS -asiantuntija C ja jatkaa:

”Verotuksen ja kirjanpidon kytköksen poistamista sekä poistojärjestelmän uudistamista ehdotettiin aikanaan työryhmässä. Ehdotusta ei kuitenkaan toteutettu ja hallitusohjelmaan kirjattiin, ettei poistouudistusta toteuteta. Sitä taas ei pidetty mahdollisena, että kirjanpitosidonnaisuudesta luovuttaisiin ilman poistojärjestelmän uudistamista.”

Vero- ja IFRS -asiantuntija C:n mukaan nykyinen (verotuksen) poistojärjestelmä ei ota tarpeeksi hyvin huomioon hyödykkeen vaikutusaikaa, vaan se on sama, riippumatta kestääkö hyödyke 5 vai 25 vuotta. Tarkoituksena olisi, että pitkäaikaiset hyödykkeet eivät poistuisi ihan niin nopeasti kuin mitä ne nykyisen poistojärjestelmän mukaan poistuvat.

Asiantuntijoilta tiedusteltiin verotuksen ja kirjanpidon kytkösten hyötyjä ja haittoja. Verosiantuntija E:n mukaan verotuksen ja kirjanpidon kytkösten poistamisesta hyötyisivät nimenomaan pk-yritykset. Kytkösten poistaminen toisi liikkumavaraa sekä kirjanpitoon että verotukseen. Lisäksi sen avulla kyettäisiin luomaan nykyistä enemmän insentiivejä, toteaa veroasiantuntija E. Esimerkkinä hän mainitsee mm. korotettujen kehitysmenojen vähennyskelpoisuuden, (esim. yritys voisi vähentää 150 % T&K menoista verotuksessa) joka kannustaisi yrityksiä tutkimus- ja kehitystoimintaan. Kirjanpidossahan ei vastaavanlainen 100 %:n ylittävän vähennyksen kirjaaminen ole mahdollista, veroasiantuntija E toteaa. Haittana veroasiantuntija E näkee sen, että malli, jossa verotukselle sekä kirjanpidolle on täysin erilliset laskentasääntönsä, tuo yrityksille lisätyötä.

Asiantuntijoilta tiedusteltiin olisiko jotakin esimerkkimaata, josta voisi ottaa mallia. Asiantuntijat D, E ja C mainitsivat kaikkia Tanskan maana, jossa kirjanpito ja verotus on kokonaan eriytetty. Tanskassa on kirjanpidolla ja verotuksella täysin erilliset laskentasäännönsä, sanoo veroasiantuntija D ja toteaa:

”Pohjoismaisten veroasiantuntijoiden kokouksessa Tanskalaiset ovat aina ihmetelleet koko kytkös asiaa ja suurin piirtein haukottelevat kun keskustellaan kytkös asiasta.”

Lisäksi verosiantuntija E toteaa, että tanskalaiset eivät ikään kuin tunnista koko ongelmaa, sillä heillä on erilliset laskentasäännöt verotettavalle tulolle ja kirjanpidolle. Kahden laskelman tekemiseen on totuttu. Tämä tuo sen vapauden, että IFRS:n arvostuskysymykset ja laskentasäännöt ei tuota verotuksen puolelle ongelmaa, kun ei tarvitse miettiä muutoksia kuin

kirjanpidon puolella. Ruotsissa vastaavasti kirjanpidon ja verotuksen kytkös on hyvinkin tiukka, sanoo vero- ja IFRS -asiantuntija C.

Haastatteluissa ei selvinnyt yhtä tapaa ratkaista verotuksen ja kirjanpidon kytkös asiaa. Veroasiantuntijat D ja E kummatkaan eivät pidä mahdollisena ratkaisuna ongelmaan käypään arvoon arvostetun omaisuuden arvomuutosten verotusta, sillä verotuksen yhtenä keskeisenä periaatteena on, että realisoitumattomia voittoja ei tule verottaa. Vero- ja IFRS -asiantuntija C:n mukaan verottamattomien voittovarojen jako tulisi estää osakeyhtiölain säännöksiin. Vero- ja IFRS -asiantuntija C:n mielestä nykyinen osingonjakojärjestelmä kaipaisi myös uudistusta. Se kannustaa pitämään varoja yrityksessä ja ohjaa turhan paljon yhtiöiden osingonjakoa. Yritykset pyrkivät kasvattamaan nettovarallisuutta, jotta saisivat jakaa mahdollisimman paljon verovapaita osinkoja. Samalla se ikään kuin ”pakottaa” yritykset jakamaan verovapaisten osinkojen määrän, jotta mahdollinen verohyöty saataisiin käytettyä. C:n mielestä osingonjaon ei pitäisi olla riippuvainen siitä, miten paljon voidaan jakaa verovapaasti, vaan ihan toisista lähtökodista. Mallia voisi olla hyvä ottaa esimerkiksi Ruotsista, ainakin osinkoverojärjestelmän suhteen. Kirjanpidon ja verotuksen kytkös on tosin Ruotsissa Suomen kytköstä vahvempi. Tanskassa, kuten aiemmin tuli jo ilmi, on kirjanpito ja verotus täysin erillisiä, jolloin kirjanpidon puolelle pystytään aika liberaalisti tekemään muutoksia, Veroasiantuntija A toteaa.

7.2 Näkemykset CCCTB:stä

Tutkielmassa esiintyvän kirjanpidon ja verotuksen kytkösongelman poistaisi toteutuessaan EU laajuinen CCCTB hanke, jonka tavoitteena on kehittää yksi yhteinen EU-tasoinen veronlaskentasäännöstö, joka olisi täysin erillinen kirjanpidosta. Alkuvuodesta EU komissio julkaisi ehdotuksen CCCTB:stä. Asiantuntijoilta pyrittiin selvittämään heidän näkemyksiään CCCTB hankkeesta ja sen mahdollisesta toteutumisesta.

Haastattelussa selvisi, että EU alueen yhteinen yhtenäisestä veropohjasta hyötyisivät parhaiten pienemmät tai keskisuuret kansainvälistyvät yritykset, joilla on kotimarkkinoita useammassa kuin yhdessä EU-maassa ja joilla ei ole resursseja verosuunnitteluun, kuten suurilla pörssiyrityksillä. Lisäksi siitä on hyötyä tappiontasauksen kannalta. Tappion tasaus on Veroasiantuntija A:n mukaan ollut aloitteleville kansainvälisille yrityksille ongelma ja aiheuttaa suuria kustannuksia etenkin kansainvälistymisen alkuvaiheessa. Globaaleille, suurille yrityksille ei tappion-

tasaus ole niinkään nähty ongelmaksi, sillä he pystyvät huolellisella verosuunnittelulla käyttämän hyväksi eri maiden veropohjia ja verokantoja ja pitämään efektiivisen verokantansa siten suhteellisen matalana. Veroasiantuntija E näkee CCCTB:n hyödyllisenä, etenkin yhtiöille, jotka tällä hetkellä kamppailevat siirtohinnoitteluproblematiikan kanssa. Hänen mukaansa siitä hyötyisi kansainvälistyvät yritykset, sillä kilpailukykyisesti on hankalaa ja kallista selvittää kohdemaan verolainsäädäntöä. Kynnys kansainvälistymiseen etenkin pk-yrityksillä madaltuisi, jos olisi tiedossa omalla äidinkielellä oleva verodirektiivi jonka pohjalta verotus toteutettaisiin, sanoo Veroasiantuntija E.

Merkittävimminä eroina Suomen elinkeinoverotukseen voidaan pitää sitä, että se mahdollistaa voittojen ja tappioiden konsolidoinnin yli maiden rajojen, kun tällä hetkellä Suomen verotuksessa voidaan tappioita tasata vain suomalaisten yhtiöiden kesken ja tiukan konserniavustuslain puitteissa. Suomessa on lisäksi rajattu konserniavustuslain piiristä pois pankit ja vakuutusyhtiöt, EU:n direktiiviehdotuksessa taas ei. Suomessa tappioiden vähentämiselle on aikarajoitteena 10 vuotta, EU:n direktiiviehdotuksessa sen sijaan ei ole aikarajoitetta. Osakeluovutukset ovat Suomessa EVL:n ehtojen täytyessä (ks. tarkemmin EVL 6.1 § ja 6b §) verovapaita, EU-direktiivi ehdotuksessa määritellään vain, että osakeluovutukset ovat verovapaita ilman mitään ehtoja. Lisäksi poistot ovat edullisemmat direktiiviehdotuksessa ja se mahdollistaa (yleisiä) varauksia, joita ei enää juurikaan ole Suomessa vuoden 1990 verouudistuksen jälkeen. Todennäköisenä ilmiönä Veroasiantuntija A näki sen, että EU maiden valtiot alkavat muuttamaan omia verojärjestelmiään kohti EU:n yhtenäistä veropohjaan kilpailukyvyn säilyttämiseksi. Myös Veroasiantuntija E usko, että Suomen verojärjestelmä tulisi lähentymään CCCTB:tä. Asiantuntija A:n mukaan kun yhtenäisen veropohjan myötä kaikkien maiden veropohjasta ei ole kilpailuvaltioksi, johtaa se todennäköisesti myös verokantojen yhtenäistymiseen. Läpinäkyvyyden lisääntytyä yritysverokannoista tulee kilpailu. Jotta välttäisiin ”race the bottom” –ilmiöltä, tulee todennäköisesti jokin vaihteluväli jonka rajoissa yritysveroprosentin voi asettaa. Veroasiantuntija D ei usko ”race the bottom”-ilmiöön, sillä hänen mielestään tuskin kellään maalla on varaa laskea veroprosenttiaan nolnaan. Veroasiantuntija E on samaa mieltä Asiantuntija A:n kanssa siitä, että verokilpailu muuttuisi läpinäkyvämmäksi, kun veropohja olisi kaikilla laaja ja kilpailtaisiin pelkillä verokannoilla.

CCCTB:n myötä kirjanpidon ja verotuksen kytkökset poistuisivat. Se ei toisi kuitenkaan lisämahdollisuuksia verotuksen insentiivien käytölle, sillä veropohja ei olisi kansallisessa säätelyvallassa. Asiantuntija E mielestä kuitenkin kokonaisuudessa hyödyt olisivat suuremmat, vaikka se veisikin pois mahdollisuuden käyttää yritysverotusta suhdannepolitiikan välineenä

ainakaan veropohjaa muuttamalla. Suhdannepolitiikan välineeksi jäisivät suorat tuet sekä yritysverokanta.

Ongelmana yhtenäisessä veropohjassa on selkeästi se, että onko se ylipäättänsä poliittisesti mahdollinen. Veroasiantuntija A:n mukaan toteutuessaan yhtenäinen veropohja johtaisi erittäin laajamittaiseen yritysverotuksen uudistukseen ja olisi iso askel yritysverotuksen puolella. Yhtenäisessä veropohjassa on Veroasiantuntija E:n mukaan kuitenkin olemassa tiivistetyn yhteistyön malli, jossa riittää, että 9 maata on halukkaita lähtemään CCCTB:n. Toinen kysymys on, että löytyykö 9 maata. Veroasiantuntija E:n mukaan Saksa ja Ranska ainakin tuntuisivat suhtautuvan positiivisesti yhtenäiseen veropohjaan. Lisäksi jos jotkin maat lähtevät yhtenäiseen veropohjaan, veromallista ulkopuolelle jättäytyneet maat joutuvat pohtimaan sitä, kuinka paljon se vie investointeja naapurimaihin, jotka kenties ovat mukana veromallissa. Esimerkkinä Veroasiantuntija E käyttää yhteisöpatenttia, jossa ensin näytti siltä, että ei löydy tarpeeksi maita lähtemään mukaan tiivistetyn yhteistyön malliin. Loppujen lopuksi maita löytyi enemmän kuin tiivistetty yhteistyömalli vaati, sillä maat eivät halunneet jäädä yhteisöpatentin ulkopuolelle. Toki CCCTB:n toteutuminen vie Veroasiantuntija E:n mukaan vielä aikaa. CCCTB:tä lähdettiin kehittelemään jo 90-luvulla ja vasta nyt 2011 saatiin direktiivi ehdotus kommentointikierrokselle.

Veroasiantuntija A:n mukaan haasteena tulee olemaan päällekkäisten järjestelmien malli, kun valittavana on joko kansallinen verotuspohja tai yhtenäinen EU:n veropohja. Lisäksi se aiheuttaa hallinnollisia kustannuksia ja sillä saattaa olla vaikutus valtion verotulojen määrään. Hyötyinä yhtenäisessä veropohjassa on sisämarkkinoiden tehostuminen ja EU:n kilpailukykyisyyden kasvattaminen. Yrityksille yhtenäisestä veropohjasta aiheutuu lähinnä positiivinen ongelma eli yrityksille tulee optio soveltaa kansallista tai yhtenäistä veromallia. Myös Veroasiantuntija E ja D näkevät CCCTB:n pitkänä projektina. Lisäksi siinä saattaa tulla ongelmia tulkinnan välillä: jo nyt Suomessa EVL:n kohdalla on useita tulkintaeroja, vaikka eletään samojen kansallisten rajojen sisällä. Tämä luo tarpeen toimivan muutoksenhakujärjestelmälle jossa tulkittaisiin vero-ongelmia tasapuolisesti, arvioi Veroasiantuntija D.

Mitä Veroasiantuntija A:n mukaan harmonisoitumiseen tulee yritysverotuksen suhteen, mikäli EU haluaa vakavasti kehittyä ja säilyttää kilpailukykyisyytensä, niin yritysverotuksen harmonisoituminen on tarpeellista. Harmonisoinnin kauhuskenaariona kuitenkin on, että lopputuloksena on jäykkä ja kilpailukyvytön järjestelmä, mihin saatetaan joutua, mikäli suuret EU maat ajavat läpi omankaltaisensa jäykän mallin. Hyvänä skenaariona yhtenäiselle veropohjalle on

kilpailukykyinen järjestelmä, jolla ehkäistään epäterve verokilpailu. Veroasiantuntija E näkee CCCTB:tä uhkaavana vaarana sen, että siitä jätetään konsolidointijakoavain pois. Valtioneuvoston U-kirjeessä on esitetty skeptinen kanta konsolidointijakoavaimeen ja annetaan vähän niin kuin sellaista viestiä, että alkuvaiheessa lähdettäisiin vain yhtenäiseen veropohjaan. Se ei Veroasiantuntija E:n mielestä ajaisi samaa asiaa, sillä se ei takaisi kahdenkertaisen verotuksen poistumista, sillä ongelmaksi muodostuisi se, millä maalla on oikeus verottaa tuloja ja kenen maan tuloja ne ovat. Veroasiantuntija E pitää todennäköisenä, että mikäli CCCTB astuisi voimaan, Suomen verojärjestelmä tulisi lähenemään kyseistä mallia.

7.3 Mielipiteet Pk-IFRS standardista

Kuten tutkimusmenetelmiä esitellessä todettiin, jäi Pk-IFRS haastatteluissa vähälle huomiolle, sillä standardin uutuudesta ja tuntemattomuudesta johtuen. Pk-IFRS standardiin oli tutustunut tarkemmin lähinnä vain IFRS asiantuntija B. IFRS asiantuntija B:n mukaan lähtökohtana Pk-IFRS standardille oli tarkoitus taata sijoittajille vertailukelpoista informaatiota samoin kuten laajan IFRS standardien. Jos ajatellaan laajaa IFRS – tilinpäätös standardeja, on se raskas ja muuttuu paljon. Yritysten on vaikea pysyä muutoksissa mukana. Jo asiantuntijoille voi olla haaste pysyä IFRS muutoksissa mukana, saati sitten pörssiyritysten tai pienempien yritysten. Positiivisina puolina IFRS asiantuntija B näkee sen, että IFRS sääntelyn myötä yritysten tulee mietittyä tarkemmin kirjaamisia ja etenkin yritysjärjestelyissä joudutaan monesti käymään asiat tarkemmin läpi IFRS:n myötä, kun aineettomat hyödykkeet tulee erotella liikeyrityksestä. Täytyy siis todella tietää mitä on ostamassa, arvioi IFRS asiantuntija B. Toinen mikä saa yritykset hieman tarkemmin ruotimaan hankintojaan ja liiketoimintaa on segmenttiraportointi. Toki se on aikaa vievä ja työläs. IFRS asiantuntija B pitää mielenkiintoisena kysymyksenä sitä, onko tilinpäätösinformaatio todella informatiivisempi jos se tehdään Pk-IFRS:n mukaisena? Hänen itsensä mielestä se lisäisi informatiivisuutta. Se sisältää kuitenkin enemmän sääntöjä ja periaatteita, kun taas Suomessa on olemassa vain yksi periaate, joka pohjautuu professori Martti Saarion meno-tulo-teorian. Teoria on tuloslaskelmapainotteinen jolloin tase nähdään koostuvan ikään kuin residuaalieristä. Pk-IFRS:n myötä tämä tulisi muuttumaan ja siirtymään tasepainotteisemmaksi. Pk-IFRS:n siirtyminen ja vertailukelpoisuuden saavuttaminen vaatisi valvonnan lisäämistä, jotta vertailukelpoisuus säilyisi.

IFRS asiantuntija B näkee Pk-IFRS standardien saatavien hyötyjen olevan lähinnä yhteiskunnallisia. Standardi helpottaisi mm. EU tasoista tilastointia. Lisäksi rahoittajat tulisivat mitä ilmeisimmin hyötymään ja kansainvälinen tilinpäätösten vertailumahdollisuus lisääntyisi.

8 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Yhteenveto

Tutkielman yhtenä tavoitteena oli kartoittaa meneillään olevia projekteja ja hankkeita, joilla on jokin merkitys Pk-IFRS:n leviämislle. Mittavimpana yksittäisenä IFRS raportointia globaalisti lisäävänä hankkeena voidaan ehkä mainita Yhdysvaltojen US GAAP:in ja IFRS:n yhtenäistämiprojekti ja IFRS raportoinnin sisällyttäminen osaksi Yhdysvaltain pörssi-yhtiöiden raportointijärjestelmää, jolloin pörssi-yhtiöt voisivat halutessaan valita raportoivansa IFRS standardien mukaisesti US GAAP:n sijaan. Myös Euroopan alueella IFRS raportoinnin sekä Pk-IFRS standardien voidaan nähdä saavan enemmän jalansijaa. EU tasolla Pk-IFRS standardia ei tulla ottamaan käyttöön, mutta komissio sallii maiden kuitenkin soveltaa Pk-IFRS standardeja vapaaehtoisesti, kunhan noudattavat EU:n tilinpäätös direktiivejä ja tekevät tarvittavat muutokset standardien osalta, jotka ovat ristiriidassa EU direktiivien kanssa. EU:n päätöksestä huolimatta EU maissa on meneillään erinäisiä hankkeita, joissa Pk-IFRS toimii maiden standardiuudistusten pohjana. Ruotsissa esimerkiksi on meneillään K-3 hanke, jossa Ruotsin kirjanpitolautakunta valmistelelee pienkirjanpitovelvollisen rajat ylittäville yhteisöille yleisohjetta joka pohjautuu Pk-IFRS:n ja seuraa rakenteeltaan ja luvuiltaan hyvin pitkälle kyseistä standardia. Myös verotuksen saralla Ruotsissa on ollut pyrkimys poistaa verotuksen ja kirjanpidon kytköksiä ja asiasta valmisteltiin vuonna 2008 nimellä SOU 2008:80 mietintö. Kytköksiä ei kuitenkaan ole vielä tutkittujen standardien osalta poistettu. Iso-Britanniassa kaavailaan kolmitasoista tilinpäätösraportointikehystä, jossa keskikokoiset ja suuret yhtiöt noudattaisivat FRSME -säännöstöä, joka on käytännössä sama kuin Pk-IFRS, mutta on muokattu EU lainsäädännön ja Britannian lainsäädännön kanssa yhteensopivaksi. Saksassa kirjanpitolakiin tehtiin mittavia muutoksia vuonna 2009, jolloin parlamentti hyväksyi BilMoG nimellä tunnetun kirjanpitosäännösten uudistuksen. Uudistuksen myötä Saksan kirjanpitoikäytäntöjä muutettiin lähemmäs kansainvälisiä IFRS – standardeja sekä uudistettiin tarpeellisilta osin verotusta. Muutos kasvatti eroavaisuuksia verotuksen ja kirjanpidon laskentatapojen välille Saksassa sekä löysensi kirjanpidon ja verotuksen kytköstä.

Pk-IFRS:n leviämisen kannalta merkittävä hanke tulee olemaan CCCTB, sillä se on täysin kirjanpidosta erillään oleva verotettavan tulon laskentanormisto. Kun kirjanpidon ja verotuksen tulokset lasketaan itsenäisesti, ei toisen säännösten muuttumisella tai valittavilla arvostusratkaisuilla ole vaikutusta toiseen laskentanormistoon, joka edesauttaa tilinpäätöksen perimmäisen tavoitteen toteutumista eli informaation tuottamista yhtiön taloudellisesta tilasta, tuloksen muodostumisesta sekä kassavirroista.

Kuten johdannossa mainittiin, on aiemmissa tutkimuksissa tullut ilmi, että verotus nousisi kynnyskysymykseksi Pk-IFRS:n soveltamiselle. Tämän tutkielman yhtenä tarkoituksena oli tutkia, onko Suomen, Ruotsin, Saksan ja Iso-Britannian osalta havaittavissa verotuksen tuomia esteitä standardin soveltamiselle. Samalla pyrittiin etsimään jotakin hyvää esimerkkiä, miten kirjanpidon ja verotuksen suhde voitaisiin ratkaista. Verokäytäntöjä verrattaessa Pk-IFRS:n kaikkein parhaiten Pk-IFRS standardeihin mukautuva verolainsäädäntö oli Iso-Britanniassa. Tämä ei sinällään ole yllättävää, sillä kuten jo johdannossa todettiin, Iso-Britannia ei kuulu ”tax-dominated” maihin kuten Saksa ja Ranska. Isossa-Britanniassa käyttöomaisuuden poistoille mm. on ihan oma verosäännöksensä jolla ei ole mitään tekemistä kirjanpidon poistojen kanssa. Lisäksi monilta osin verotuksessa annetaan mahdollisuus arvostaa ja jaksottaa hyödyke kuten hyvän kirjanpitotavan mukaan on tehty. Edellytystä että kirjanpidossa jaksotus ja arvostus tulisi tehdä kuten verotuksessa verovähennyskelpoisuuden saavuttamiseksi, ei löytynyt. Tutkittujen verotuskäytäntöjen osalta ei Isossa-Britanniassa havaittu esteitä Pk-IFRS:n soveltamiselle. Myös Saksan verolainsäädäntö mahdollistaisi Pk-IFRS:n soveltamisen, sillä niiltä osin kuin verolainsäädäntö erosi Pk-IFRS standardien, tulee yrityksen laatia erillinen tase verotustarkoituksiin ja kirjata laskennallisia veroja. Tämä osoittaaakin, että Saksassa vallinneesta ”yhden taseen periaatteesta”, joka Saksassa oli ennen hyvin vahva, on mitä enenevässä määrin luovuttu. Saksassa muutenkin kirjanpituudistuksen myötä verotuksen taseen ja kaupallisen taseen erot ovat aiempaan kirjanpitosäännöksiin nähden huomattavasti suuremmat. Ongelmia Pk-IFRS standardin ja verolainsäädännön sovittamisen kanssa havaittiin lähinnä Suomen ja Ruotsin osalta. Suomessa sekä Ruotsissa on verotuksen ja kirjanpidon välille asetettu kytkös mm. käyttöomaisuuden poistojen sekä varausten osalta. Suomelle ja Ruotsille yhteistä oli myös liiketoimintaan kuuluvien osakkeiden luovutusvoittojen verovapaus ja tappioiden vähennyskelvottomuus sekä näistä osakkeista saatujen osinkojen verovapaus, jolloin ongelmaksi ainakin Suomessa muodostuu verottamattomien voittovarojen jakomahdollisuus. Suomessa lisäksi Pk-IFRS:n mukainen rahoituslesingsopimusten käsittely on verotukseen sopimaton, sillä vuokralle ottajalla ei ole oikeutta tehdä poistoja. Vastaavasti

taas vuokralle antajakaan ei niitä voi vähentää, ellei ole tehnyt niitä myös kirjanpidossa. Suomessa ja Ruotsissa verotuksen voitiin nähdä olevan joiltakin osin esteenä Pk-IFRS:n soveltamiselle, juuri kirjanpidon ja verotuksen kytköksen takia. Kaikkien maiden kohdalla toki oli eroja verotuksen ja Pk-IFRS arvostus ja jaksotuskäytäntöjen osalta, mutta muissa maissa verotus ei tuonut suoranaista estettä Pk-IFRS standardin soveltamiselle eikä aiheuttanut verotuksen kiristymistä. Havaittuja eroavaisuuksia jotka ei muodostaneet suoranaista estettä, oli esimerkiksi rahoitusinstrumenttien luokittelu. Verolakien tai säännösten osalta ei löytynyt vastaavaanlaista yksityiskohtaista jakoa rahoitusinstrumenteille. Sijoituskiinteistön käsite on myös verotuksessa tuntematon ja perinteisesti tällaiset kiinteistöt on arvostettu erikseen rakennuksille ja erikseen maa-alueille sovellettujen säännösten mukaisesti. Tutkituissa maissa ei ollut maa-alueiden ja rakennusten osalta käypään arvoon arvostusta. Mielenkiintoista oli lisäksi se, että Saksassa verotuksessa sovelletaan edelleen LIFO periaatetta, vaikka kirjanpidon puolella Saksassa LIFO menetelmä on kielletty.

Kirjallisen empiriaosion lisäksi tutkielmassa haastateltiin kuutta asiantuntijaa, jotta saataisiin heidän näkemyksensä tilinpäätöksen ja verotuksen kytkös ongelmaan sekä EU:ssa kaavailtuun CCCTB hankkeeseen. Asiantuntijoiden mielipiteet CCCTB:n osalta olivat positiiviset ja hyötyinä nähtiin mm. EU:n sisämarkkinoiden tehostuminen sekä EU:n kilpailukykyyn lisääntyminen. CCCTB tulee vielä olemaan pitkä projekti ennen toteutumistaan. Mikäli yhteinen verojärjestelmä toteutuisi, tulisi Suomen verojärjestelmä todennäköisesti lähentymään kyseistä mallia. Yhteisen verojärjestelmän myötä verotusta ei kyettäisi enää käyttämään suhdannepolitiikan välineenä, vaan yritysten nyt verotuksella luodut kannustimet tulisi muuttaa suoriksi tuiksi. Verokannan muuttaminen toki tulisi vielä kysymykseen.

Sekä verotuksen että kirjanpidon asiantuntijat olivat yhtä mieltä siitä, että kansainvälisten tilinpäätösstandardien ja muuttuvien laskentakäytäntöjen myötä tilinpäätös ei sellaisenaan enää tule soveltumaan verotettavan tulon määrittämiseen ja kirjanpito ja verotus tulisi eriyttää. Kirjanpidolla ja verotuksella nähtiin olevan eri tehtävät. Suurimpana syynä miksi kirjanpitoa ja verotusta ei Suomessa ole vielä eriytetty oli haastateltavien mukaan se, että jakokelpoiset varat saattaisivat muodostua verotettavia voittoja suuremmiksi. Verottamattomien voittovarojen jako tulisi haastateltujen mielestä estää kenties osakeyhtiölain säännösten avulla. Yksi asiantuntijoista näki lisäksi verotuksen ja kirjanpidon kytkösten poistamisessa hyötyjä nimenomaan pk-yrityksille. Silloin verotuksen avulla kyettäisiin luomaan nykyistä enemmän veroinventiivejä kuten esimerkiksi Britanniassa käytössä oleva korotettu tuotekehitysmenojen vähennyskelpoisuus. Iso-Britanniassa myös pitkäaikaisten käyttöomaisuuksien kirjanpidon

poistot ja verovähennykset ovat täysin eriytetty. Syynä on ollut se, että tällä tavoin valtio kykenee kannustamaan investointeja tiettyihin pitkäaikaisiin omaisuuseriin ja paremmin säätelemään verotettavaa tuloa (Alley & James 2006). Täysin erillisten kirjanpidon ja verotuksen laskentasääntöjen nähtiin tuovan myös lisätyötä. Muutama haastatelluista nosti esille Tanskan, jossa kirjanpito ja verotus ovat täysin erilliset. Tanskassa ei IFRS -standardien muutokset aiheuta lainkaan ongelmia verotuksen puolelle ja kahden laskelman laatimiseen on totuttu.

Tutkimustulokset Pk-IFRS:n osalta jäi haastatteluissa melko heikoiksi, standardin tuntemattomuudesta johtuen. Kaiken kaikkiaan IFRS -asiantuntija näki Pk-IFRS:n olevan kuitenkin melko kaukana pikkuyrityksistä. Standardin myötä tosin yritykset joutuisivat miettimään tarkemmin kirjaamisia ja esimerkiksi yritysjärjestelytilanteissa asiat joudutaan käymään tarkemmin läpi. Hänen mukaansa tilinpäätösinformaatio Pk-IFRS:n mukaan toteutettuna kyllä lisäisi informatiivisuutta, mutta hyödyt olisivat ehkä enemmänkin yhteiskunnallisia. Myös rahoittajat saattaisivat hyötyä Pk-IFRS standardin käytöstä.

8.2 Johtopäätökset

Kuten tutkielmassa selvisi, olisi Suomenkin aika luopua verotuksen ja kirjanpidon sidonnaisuudesta ja ryhtyä etsimään mahdollisuuksia kansallisen lainsäädännön sovittamiseksi yhä enenevässä määrin leviävien IFRS –standardien mukaisiksi. Kansainvälisen IFRS raportoinnin myötä laskentatoimen informaatio on muuttunut ja sen tavoitteena on antaa yhä tarkemmin kuvaa -ei vain yrityksen tulon muodostumisesta- vaan yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista, jonka perusteella ulkopuoliset sidosryhmät kykenevät tekemään yhä relevantimpia päätöksiä. Martti Saarion meno-tulo teoriaan pohjautuva kirjanpito ja tilinpäätösmallimme voidaan nähdä olevan riittämätön sijoittajasuuntautuneessa tilinpäätösmaailmassa. Virtanen (2007) totesi virkaanastujaispuheessaan, että

”Kirjanpito voidaan ymmärtää sosiaalisena, kulttuurisena ja eettisenä käytäntönä, jota voidaan tarkastella suhteessa aikaan ja paikkaan. Kirjanpidolla on yhteiskunnallinen taustansa, jossa kirjanpidon sisältö ja toteuttamistapa, tilinpäätösinformaation tavoitteet ja käyttö kehittyvät.”

Kuten Virtanen totesi, kirjanpidolla – ja ennen kaikkea epäilemättä varmasti myös verotuksella – on yhteiskunnallinen taustansa ja muutokset ovat heijastetta yhteiskunnan muutoksista.

Yhteiskuntamme on muuttunut meno-tulo teorian aikakaudesta. Jotta kirjanpito ja verotus vastaisivat tämän hetkistä yhteiskuntamme tarpeita, kaipaisi etenkin verotus muutosta, jotta kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltaminen tulisi mahdolliseksi kaikenkokoisille yrityksille. Tässä tutkimuksessa yhdytään siis Jermakowiczin ja Epsteinin (2010) tuloksiin, joiden perusteella he toteavat että todennäköisesti Pk-IFRS:n (sekä epäilemättä myös IFRS-standardien) menestyksenkäs soveltaminen vaatii perinteisen kirjanpidon/tilinpäätöksen ja verotuksen kytkentöjen katkaisun sekä kansallisten lakien muutoksen. Tämä olisi toivottava suuntaus myös Suomen osalta.

8.3 Jatkotutkimusaiheita

Tutkielmassa nousi esille, että mikäli kytkökset verotuksen ja kirjanpidon väliltä poistettaisiin, yrityksestä kyettäisiin jakamaan ulos verottamattomia voittovaroja. Verottamattomien voittovarojen jako tulisi kyetä estämään ennen kirjanpidon ja verotusten kytkösten poistamista. Jatkotutkimusaiheena olisi etsiä ratkaisua tähän ongelmaan. Toinen mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi verrata CCCTB ehdotuksen mukaista verotusta Suomen Elinkeinoverolakiin. Pitkällä tähtäimellä, etenkin voimaan astuessaan, CCCTB:llä tulee olemaan mitä luultavimmin vaikutusta myös Suomen yritysverolainsäädäntöön ja epäilemättä elinkeinoverolainuudistuksessa tämä tulisi ottaa huomioon.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. 2001, *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. 1.th edn, PS-Kustannus, Jyväskylä.
- ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants) 2010, *The new UK GAAP: how would the numbers look?*, ACCA.
- Adela, D. & Nistor, C. 2009, "Controversies over fair value accounting: The case of SMEs", *Journal of Modern Accounting & Auditing*, vol. 5, no. 11, pp. 38-46.
- Adela, D., Popa, I., Buiga, A. & Fulop, M. 2009, "Impact Analysiss of Future Accounting Regulation for SMEs in Europe. Working Paper.", [Online], . Available from: http://papers.ssrn.com.libproxy.hse.fi.libproxy.aalto.fi/sol3/papers.cfm?abstract_id=1367053&rec=1&srcabs=1536065.
- Albu, C., Albu, N. & Fekete, S. 2010, "The Context of the Possible Ifrs for Smes Implementation in Romania. an Exploratory Study", *Accounting & Management Information Systems / Contabilitate si Informatica de Gestiuine*, vol. 9, no. 1, pp. 45-71.
- Alley, C., James, S. (2006) "The Use of Financial Reporting Standards-Based Accounting for the Preparation of Tax Returns" *International Tax Journal*, Vol 31, Issue 3, 31-48, CCH Incorporated
- ASB, A.S.B. 2010, October-last update, *The Future of Financial Reporting in the United Kingdom and Republic of Ireland. The Key Facts*. Available: <http://www.frc.org.uk/asb/technical/projects/project0072.html> [2010, 25.9.].
- BDI and Ernst & Young 2009, *German Accounting Law Modernization Act. Overview of the main changes.*, BDI -Federation of German Industries, Berlin, German.
- Bertoni, Michele & De Rosa, Bruno. 2010 "The Evolution of Financial Reporting for Private Entities in the European Union" (January 13, 2010). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1536065> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1536065>. [2011,02/01]
- BFN Bokföringsnämnden 2011, *K-projektet* [Homepage of Bokföringsnämnden], [Online]. Available: <http://www.bfn.se/aktuellt/aktuelltprojekt.aspx> [2011, 12/01].
- Callao, S., Jarne, J.I. & Laínez, J.A. 2007, "Adoption of IFRS in Spain: Effect on the comparability and relevance of financial reporting", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, vol. 16, no. 2, pp. 148-178.

- Deloitte 2011 , *Taxation and Investment in United Kingdom 2011. Reach, relevance and reliability.*, Deloitte global Service Limited, www.deloitte.com/taxguides.
- Deloitte 2009, "IFRS survey 2009 for Private Companies", [Online], pp. 26.4.2011. Available from: http://www.deloitte.com/view/en_US/us/Services/additional-services/IFRS/91baaf65a02a2210VgnVCM100000ba42f00aRCRD.htm.
- Delvaille, P., Ebbers, G. & Saccon, C. 2005, "International Financial Reporting Convergence: Evidence from Three Continental European Countries", *Accounting in Europe*, vol. 2, pp. 137-164.
- EFRAG 2010, *Advice on compatibility of the IFRS for SMEs and the EU accounting directives*. EFRAG.
- Eierle, B. & Haller, A. 2009, "Does Size Influence the Suitability of the IFRS for Small and Medium-Sized Entities? - Empirical Evidence from Germany", *Accounting in Europe*, vol. 6, no. 2, pp. 195-230.
- Eisenhardt, K.M. 1989, "Building Theories from Case Study Research", *Academy of Management Review*, vol. 14, no. 4, pp. 532-550.
- Ernst & Young 2009, *German Accounting Law Modernization Act (BilMog): Overview of the main changes.*, BDI - Federation of German Industries, Berlin.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1996, *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta, Rovaniemi.
- EU 2011. *Vastuullisempi yritystoiminta voi edistää kasvua Euroopassa* [Homepage of European Komissio], [Online]. Available: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1238&format=HTML&aged=0&language=FI&guiLanguage=en> [2011, 12/03].
- EU 2010. *Summary Report of the Responses Received to the Commission's Consultation on the International Financial Reporting Standard for Small and Medium -Sized Entities*, EU Komissio.
- EU Komissio 2011. *Common Tax Base*. Available: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/common_tax_base/index_en.htm#ccctb [2011, 04/05].
- EuropeanIssuers 2011, *About Us; Questions and Answers* [Homepage of EuropeanIssuers], [Online]. Available: <http://www.europeanissuers.eu/en/?inc=page&pageid=49#q4> [2011, 05/03].
- Euroopan komissio 2006, *Pk-yritysten uusi määritelmä. Käyttäjän opas ja ilmoitusmalli*. [Homepage of Euroopan komissio], [Online]. Available: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_fi.pdf [2011, 04/07].

- Feyerabend, Hans-Jürgen, Aussendahl, Frank 2008, "Derivatives: International Tax Handbook: Germany". [Homepage of www.kpmg.com], [Online] Available: <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/International%20handbook/Germany.pdf>. [2011, 09/09]
- Freedman, Judith. 2004, "Aligning Taxable Profits and Accounting Profits: Accounting Standards, legislators and judges." *eJournal of Tax Research*. Vol. 2, No 1 [Online] Available: http://denning.law.ox.ac.uk/tax/documents/Freedman-Aligning_taxable_profitsEjournal.pdf [4.2.2012]
- Gielen, F. & Hegarty, J. 2007, 09/2007-last update, *An accounting and taxation conundrum. A pan-european perspective on tax accounting implications of IFRS adoption* [Homepage of The World Bank Centre for Financial Reporting Reform(www.worldbank.org/cfrr)], [Online]. Available: http://siteresources.worldbank.org/libproxy.hse.fi/libproxy.aalto.fi/EXTCENFINREPREF/Resources/Taxation_Conundrum.pdf [2011, 03/28].
- Haaramo, V. 2010, "PK-yritysten IFRS-tilinpäätösstandardit", *Verotus*, no. 3, pp. 331–337.
- Halonen, J. 2006, *IFRS : käytännön käsikirja*, Edita, 2006 (Edita Prima), [Helsinki].
- Hilling, A. 2007, *Income Taxation of Derivatives and other Financial Instruments – Economic Substance versus Legal Form: A study focusing on Swedish non-financial companies*. Jönköping University, JIBS, Commercial Law, Jönköping, Sweden.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Saajavaara, P. 2003, *Tutki ja kirjoita*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000, *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*, Yliopistopaino, 2000., Helsinki.
- IASB 2011. *Convergence between IFRSs and US GAAP* [Homepage of IASB], [Online]. Available: <http://www.ifrs.org/Use+around+the+world/Global+convergence/Convergence+with+US+GAAP/Convergence+with+US+GAAP.htm> [2011, 10/08].
- IASB b 2011, *A Roadmap for Convergence between IFRSs and US GAAP --2006-2008 Memorandum of Understanding between The FASB and The IASB 27 February 2006*. [Homepage of IASB], [Online]. Available: <http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/874B63FB-56DB-4B78-B7AF-49BBA18C98D9/0/MoU.pdf> [2011, 10/08].
- IASB c 2011, *The move toward global standards* [Homepage of IASB], [Online]. Available: <http://www.ifrs.org/Use+around+the+world/Use+around+the+world.htm> [2011, 10/09].
- Ikäheimo, S., Ojala, H. & Stening, E-M., Riistama, Veijo 2009, "The IFRS for SMEs: Do we need it? An expert-based study in Finland."
- Jermakowicz, E.K. & Epstein, B.J. 2010, "IFRS for SMEs - An Option for U.S. Private Entities?", *Review of Business*, vol. 30, no. 2, pp. 72-79.

- Kesti, J., 2009, 20 th edn, IBFD, Amsterdam.
- Kukkonen, M. & Walden, R. 2009, *Elinkeinoverolaki käytännössä*, WSOY Pro Oy, Juva.
- la Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A. & Vishny, R.W. 1998, "Law and finance", *Journal of Political Economy*, vol. 106, no. 6, pp. 1113.
- Larson, R.K. & Street, D.L. 2004, "Convergence with IFRS in an expanding Europe: progress and obstacles identified by large accounting firms' survey", *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, vol. 13, no. 2, pp. 89-119.
- Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2007, *Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta*, 5. uudistettu painos edn, WSOY, Juva.
- Leppiniemi, J. & Walden, R. 2010, *Tilinpäätös- ja verosuunnittelu*, WSOYpro, 2010 (Juva WS Bookwell), Helsinki.
- MEMO/11/732 2011, 25.10.-last update, *Financial reporting obligations for limited liability companies – frequently asked questions* [Homepage of Euroopan Komissio], [Online]. Available: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/732&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> [2011, 12/03].
- Neuvoston direktiivi CCCTB 2011, 16.3.-last update [Homepage of Euroopan komissio], [Online]. Available: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/company_tax/common_tax_base/com_2011_121_fi.pdf [2011, 12/03].
- Niemistö, A. 2011, "Miten PK-IFRS:n käyttöönotto etenee EU:ssa?", *Tilintarkastus*, vol. 4, no. syyskuu, pp. 10-13.
- Nilsson, E. 2011, *Sweden, Corporate Taxation, Country Analysis*, IBFD.
- Nobes, C. 1992, "The prospects for harmonization", *Certified Accountant*, vol. December, pp. 27-29.
- Nobes, C. 2006, "The survival of international differences under IFRS: towards a research agenda", *Accounting & Business Research*, vol. 36, no. 3, pp. 233-245.
- Parker, R. & Nobes, C. 2000, *Comparative international accounting*, Prentice Hall, 2000., Harlow.
- Perdelwitz, A. 2011, *Germany -Corporate Tax*.
- Phillips, D. 1971, *Knowledge from what? Theories and Methods in Social Research*. , Chicago.
- PWC (PriceWaterHouseCoopers) 2010, *IFRS versus German GAAP (revised), Summary of similitiries and differences*, PriceWaterhouseCoopers, Germany.

- Quagli, A. 2010, *How is the IFRS for SME Accepted in the European Context? An Analysis of the Homogeneity Among European Countries, Users and Preparers in the European Commission Questionnaire*,
http://papers.ssrn.com.libproxy.aalto.fi/sol3/Papers.cfm?abstract_id=1638884.
- Routio, P. 2007, 23.07.-last update, *Tuote ja tieto. Tuotteiden tutkimus ja kehittäminen*. Available: <http://www2.uiah.fi/projects/metodi/f00.htm> [2011, 10/17].
- Räty, P. 2009, "Pienten ja keskisuurten yritysten IFRS valmistui - mikä merkitys Suomelle?", *Tilisanomat*, no. 6, pp. 26-30.
- Räty, P. 2007, "PK-yritysten IFRS – tilannekatsaus", *Tilisanomat*, no. 3, pp. 20-25.
- SCB (Statistiska Central Byro) 2010, 2010-07-08-last update, **Prisbasbelopp** [Homepage of Statistiska Central Byro], [Online]. Available: http://www.scb.se/Pages/TableAndChart____33883.aspx [2011, 07/06].
- Schiebel, A. 2008, *Is there a solid empirical foundation for the IASB's Draft IFRS for SMEs?*, Working paper edn, Vienna University of Economics and Business Administration.
- Schiebel, A. 2007, *to What Extent Would the Proposed IFRS for Small and Medium-Sized Entities ('IFRS for SMEs') be Independent of the Full IFRS Systems?*, Working Paper edn, SSRN, Vienna University of Economics and Business Administration.
- SEC 26.05.2011-last update, *Work Plan for the Consideration of Incorporating International Financial Reporting Standards into the Financial Reporting System for U.S Issuers. Staff Paper May 26, 2011* [Homepage of SEC], [Online]. Available: <http://sec.gov/spotlight/globalaccountingstandards/ifrs-work-plan-paper-052611.pdf> [2011, 10/08].
- van Wyk H.A. & Rossouw, J. 2009, "IFRS for SMEs in south Africa: a giant leap for accounting, but too big for smaller entities in general", *Meditari Accountancy Research*, vol. 17, no. 1, pp. 99-116.
- Virtanen, A. 2007, "Katsaus tilinpäätöksen historiaan Suomessa: tilinpäätösinformaation sisältö ja tavoitteet", *Tilisanomat*, , no. 3, pp. 64-67.
- VM (Valtionvarainministeriö) 2006, *VEROTUS, TILINPÄÄTÖS JA YHTIÖOIKEUS, Yritysverotuksen kehittämistyöryhmä 2005*, Valtionvarainministeriö.

HAASTETTELU:

Veroasiantuntija A	12.4.2011
IFRS asiantuntija B	27.4.2011
Vero- ja IFRS asiantuntija C	11.5.2011
Veroasiantuntija D	5.8.2011
Veroasiantuntija E	5.8.2011
Yrityslainsäädännön asiantuntija	16.8.2011 (lyhyt tilannekatsaus)

Liite 1: Haastateltavien taustatiedot

Haastateltava	Työtehtävät	Tutkinnot	Asiantuntemus	Haastattelun aihepiiri	Kysymykset
Veroasiantuntija A	Partneri, vero-osaston johtaja	OTD,OTT, OTM	Kansainvälinen vero-oikeus	CCCTB	Liite 2
IFRS asiantuntija B	Johtava IFRS asiantuntija	KTL, KTM	IFRS	IFRS ja pk-IFRS	Liite 3
Vero- ja IFRS-asiantuntija C	Neuvotteleva virkamies	KTL	verotus, IFRS	verotuksen ja kirjanpidon kytkennät, IFRS	Liite 5
Veroasiantuntija D	Vero-osaston johtaja	Varatuomari	veropolitiikka, yritysverotus, kansainvälinen verotus	verotuksen ja kirjanpidon kytkennät, CCCTB	Liite 4
Veroasiantuntija E	Veroasiantuntija	OTK	yritysverotus, kansainvälinen verotus	verotuksen ja kirjanpidon kytkennät, CCCTB	Liite 4
Yrityslainsäädännön Asiantuntija	Asiantuntija	OTM	yrityslainsäädäntö	Pk-IFRS:n tilanne EU-komissiossa	Ei valmiita kysymyksiä, tilannekatsaus.

Liite 2: Haastattelukysymykset

HAASTATTELUKYSYMYKSET 12.4.2011

1. CCCTB:tä voi soveltaa minkä kokoinen yritys tahansa. Millaisen yrityksen sinä näkisit, että on järkevää ottaa käyttöön CCCTB tai millaisen yrityksen ei sitä kannattaisi soveltaa ja miksi? Onko jotain erityiskysymyksiä, joita yrityksen tulee ottaa huomioon, mikäli päättäisi ryhtyä soveltamaan CCCTB:tä?
2. Mitkä ovat merkittävimmät erot CCCTB:n ja Suomen yritysverotuksen välillä?
3. CCCTB vaikuttaa ainakin joiltain osin edullisemmalla vaihtoehdolla kuin Suomen yritysverolainsäädäntö. Millä tavoin arvioit (olettaen että CCCTB tulisi toteutumaan) sen vaikuttavan Suomen yritysverojärjestelmään? Aiheuttaisiko se jo pitkään puhuttaneita muutospaineita verojärjestelmän uudistamiseen ja osaatko arvioida millaisia?
4. CCCTB-järjestelmän verotettavan tulon laskentasäännöt ovat autonomiset ja erillään kirjanpidosta. Suomessa perinteisesti verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen kytkökset ovat olleet hyvin vahvat.

Näetkö jotakin haittoja/hyötyjä erillisestä verotettavan tulon laskentasäännöistä?

Edesauttaisiko (vauhdittaisi) tämä kirjanpidon ja verotuksen välisten kytkösten poistamista myös kansallisista lainsäädännöistä Suomessa sekä muissa EU-maissa, joissa kytkös on suhteellisen tiukka?

Tuleeko tällä olemaan vaikutusta kansallisiin voitonjakosäännöksiin Suomessa?
5. Mitkä ovat mielestäsi CCCTB:n keskeisimmät ongelmat?
6. Mitkä ovat mielestäsi CCCTB:n keskeisimmät hyödyt ja arvioitko hyötyjen olevan suuremmat kuin ongelmien/haittojen?
7. Mikä on oma mielipiteesi siitä, tarvitaanko yritysverotuksen harmonisointia ja miksi/miksi ei?
8. Mikä on näkemyksesi, tuleeko CCCTB mahdollisesti toteutuessaan edistämään kansainvälisten tilinpäätösstandardien sekä laajan IFRS:n sekä IFRS for Small and Medium Size Entities soveltamista?

Liite 3: Haastattelukysymykset

Nimi:

Kertoisitko lyhyesti työhistoriasi ja taustasi?

Nykyinen työtehtävä ja titteli

Miten kauan olet ollut tekemisissä IFRS:n kanssa?

Entä miten paljon olet ollut tekemisissä PK-IFRS:n kanssa?

1. Mikä on yleinen mielipiteesi IFRS for SME:stä (pk-IFRS)? Tarvitaanko sitä? Entä mitä muuttaisit standardissa?
2. Sopisiko se sinusta laskentanormistoksi Suomeen FASin ohelle? Jos sopisi, niin minkä kokoisille ja millaisille yrityksille? Jos ei, niin miksi ei?
3. Mitkä ovat tällä hetkellä mielestäsi laajan IFRS:n suurimmat haasteet (tai ongelmat) Euroopan tasolla sekä Suomen tasolla? Mikäli pk-IFRS tulisi sovellettavaksi, törmätäisiinkö samoihin haasteisiin vai mitkä luulet olevan pk-IFRS:n haasteet?
4. Mitkä näet suurimpina syinä, miksi pk-IFRS on saanut niin ristiriitaisen vastaanoton EU alueella?
5. Onko pk-IFRS standardin mukaisesti valmisteltu tilinpäätös mielestäsi informatiivisempi kuin tämän hetkinen FAS tilinpäätös? Onko siinä olevan eroja sidosryhmien välillä, kenelle se voisi olla informatiivisempi/vähemmän informatiivinen?
6. Tulisiko pk-IFRS mielestäsi sallia EU-tasolla vapaaehtoisena, pakollisena vai niin, että jokainen jäsenmaa saisi erikseen päättää minkä kannan standardiin ottaa?
7. IFRS for SME:llä on tavoiteltu harmonisoinnin kautta mm. vertailukelpoisuutta. Mikäli IFRS for SMEs tulisi laajempaan käyttöön Euroopassa, uskotko, että tilinpäätösten vertailukelpoisuus saavutettaisiin? Jos ei, niin miksi ei?
8. Tilinpäätösten käyttäjiä ajatellen, kenelle IFRS for SMEsistä olisi eniten hyötyä ja ketkä siitä eivät oletettavasti hyötyisi lainkaan? Voisiko siitä olla ennemminkin haittaa joillekin sidosryhmille?
9. Seurauksena Consultation on the International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities –konsultaatiosta: Uskotko EU:n kehittävän omia laskenta-standardejaan pk-yrityksille vai ottavan laajemmin käyttöön pk-IFRS:n?

Liite 4: Haastattelukysymykset

Haastateltavan taustat

Kertoisitko lyhyesti työhistoriasi ja taustasi?
Mikä on nykyinen työtehtäväsi ja titteli?

Kirjanpidon ja verotuksen kytkökset

1. Tulisiko mielestänne kirjanpidon ja verotuksen kytkökset poistaa ja miksi/miksi ei?
Onko jotain tiettyjä kytköksiä, jotka erityisesti tulisi poistaa?
 - ennakkoon saadut tulot, kuten vuokrat, korot ja muut vastaavat
 - vaihto-omaisuuden ja sijoitusomaisuuden hankintamenosta tehtävät kulukirjaukset
 - luottotappiovaraus, toimintavaraukset, takuuvaraus ja hinnanlaskuvaraus
 - käyttöomaisuuden poistot
 - tutkimustoiminnan menot
 - velkojen indeksi- ja kurssitappiot
 - konserniavustus
2. Mitkä arvioitte olevan keskeisimmät syyt, miksi kirjanpidon ja verotuksen kytköstä ei ole poistettu?
3. Mitä mahdollisia ongelmia kytkösten poistaminen toisi?
4. Mitä hyötyä kytkösten poistamisesta olisi pk-yrityksiä ajatellen?
5. Osaatteko kertoa, miten Suomessa pohditut ongelmat kirjanpidon ja verotuksen erillisyydestä on ratkaistu maissa, joissa verotus ja kirjanpito ovat toisistaan erillisiä?
6. Mitä mieltä olette käypään arvon arvostamisesta verotuksessa? Tulisiko se sallia laajemmin ja miksi/miksi ei?

CCCTB

7. CCCTB-järjestelmän verotettavan tulon laskentasäännöt ovat autonomiset ja erillään kirjanpidosta. Suomessa perinteisesti verotettavan tulon ja kirjanpidon tuloksen kytkökset ovat olleet hyvin vahvat.
 - Näetkö jotakin haittoja/hyötyjä erillisestä verotettavan tulon laskentasäännöistä?
 - Edesauttaisiko (vauhdittaisi) tämä kirjanpidon ja verotuksen välisten kytkösten poistamista myös kansallisista lainsäädännöistä Suomessa sekä muissa EU-maissa, joissa kytkös on suhteellisen tiukka?
 - Aiheuttaisiko se ongelmia verottamattomien voitonjaon näkökulmasta?
8. Mikä on näkemyksesi, tuleeko CCCTB mahdollisesti toteutuessaan edistämään kansainvälisten tilinpäätösstandardien, sekä laajan IFRS:n että IFRS for Small and Medium Size Entities soveltamista?

9. Mitkä ovat mielestäsi CCCTB:n keskeisimmät ongelmat sekä hyödyt?
10. Mikä on oma mielipiteesi siitä, tarvitaanko yritysverotuksen harmonisointia ja miksi/miksi ei?
11. Millä tavoin arvioitte (olettaen että CCCTB tulisi toteutumaan) sen vaikuttavan Suomen yritysverojärjestelmään? Aiheuttaisiko se jo pitkään puhuttaneita muutospaineita verojärjestelmän uudistamiseen ja osaatko arvioida millaisia?

Liite 5: Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset

1. Minkälainen koulutustausta Sinulla on? Kuinka pitkään olet ollut työelämässä ja mitkä ovat olleet päätyötehtäväsi?
2. Kuinka hyvin tunnet IFRS standardeja? Onko pk-IFRS Sinulle tuttu? Mikäli pk-IFRS on sinulle tuttu, mitä mieltä olet yleisesti standardista?
3. Ajatellen tämänhetkistä yritysverotusta: Mitkä ovat tärkeimmät painopistealueet, joissa tällä hetkellä olisi mielestäsi kehitettävää ja miksi? Mitä syitä näet sille, että kyseisiä muutoksia ei ole tehty yritysverotuksessa?
4. Miten näet kirjanpidon ja verotuksen kytköksen? Mitä haittapuolia ja mitä hyviä puolia siinä on? Mikä on suurin ongelma, miksi kytköksistä ei ole luovuttu?
5. Mitkä ovat suurimmat ongelmakohdat verotuksen ja IFRS-tilinpäätösten välillä? Tulisiko verotusta mielestäsi muuttaa IFRS-standardeille sopiviksi? Perustelut?
6. Osaisitko nimetä jotakin EU:n jäsenvaltiota, josta Suomi voisi ottaa oppia yritysverotusta silmälläpitäen? Jos sellainen maa löytyy, mitä hyviä puolia kyseisen maan yritysverotuksesta löytyy?
7. Ollaanko EU tasolla mielestäsi menossa oikeaan suuntaan yritysverotuksen kehittämisessä? Jos ollaan tai ei olla, niin miksi ja mihin suuntaus sen sijaan tulisi olla?
8. Onko CCCTB (konsolidoitu yhtiöveropohja) Sinulle tuttu? Mitä mieltä olet yhtenäisestä yhtiöveropohjasta (haitat/hyvät puolet)? Kertoisitko arviosi, tulevatko jäsenmaat hyväksymään sen ja mitkä ovat hyväksymisen/hylkäämisen taustalla olevat syyt?
9. Mitkä asiat ovat tällä hetkellä kehityksen alla yritysverotusta ajatellen Suomessa? Entä EU-tasolla?
10. Onko Sinulla jotain mitä haluaisit lisätä liittyen edellä käsiteltyihin aihealueisiin tai yritysverotuksen ja IFRS-tilinpäätösten lähitulevaisuuteen/kehityssuuntiin?

Liite 6: Velkainstrumentin hankintamenon jaksottaminen efektiivisen korkomenetelmän mukaisesti

Esimerkki jaksotetusta hankintamenosta viiden vuoden velkainstrumentille efektiivistä korkomenetelmää käyttäen.

Tammikuun 1. päivä 20X0 yhteisö hankkii velkakirjan hintaan 900 euroa. Hankintakustannukset ovat 50 euroa. Korko 40 euroa ⁽¹⁾ maksetaan yhteisölle vuosittain viiden vuoden ajan vuoden 20X4 loppuun saakka. Velkakirja lunastetaan 31.12.20X4 hintaan 1100 euroa.

Effektiivinen korko 6,9583 % (*)

Vuosi	Kirjanpitoarvo periodin alussa	Korkotulo 6,9583%:lla laskettuna	1) Rahavirta	Kirjanpitoarvo periodin lopussa
20X0	950	66,1	40	976,1
20X1	976,1	67,9	40	1004,0
20X2	1004,0	69,9	40	1033,9
20X3	1033,9	71,9	40	1065,8
20X4	1065,8	74,2	40	1100,0
			1100	

*) $40/(1,069583)^1 + 40/(1,069583)^2 + 40/(1,069583)^3 + 40/(1,069583)^4 + 1140/(1,069583)^5 = 950$

Lähde: IFRS for SMEs, s. 61

Liite 7: Yhteenvetotaulukko maiden verokäytäntöjen ja Pk-IFRS:n mukaisista arvostusmenetelmistä

Pk-IFRS	Pk-IFRS:n mukainen kirjaus	Suomen verotus	Ruotsin verotus	Saksan verotus	Iso-Britannian verotus
11.13 Perus rahoitus-instrumentit	Perusrahoitusinstrumentit hankintahintaan. Myöhempi arvostaminen osakkeilla käypään arvoon (KA) (jos KA määritettävissä) ja velat jaksotetaan efektiivistä korkoa käyttäen.	Arvostus riippuu käyttötarkoituksesta: Rahoitusvarat nimelisarvoon, käyttöomaisuus hankintahintaan (HH), vaihtomaisuus HH myöh. alimman arvon periaatteen mukaan, rahoitusvälineet käypään arvoon jos noudatettu KPL 5.2 a:ää tai IFRS:ää. Velkojen korko vähennyskelpoinen suoriteperusteisesti.	Osakkeet, joukkovelkakirjat ja muut arvopaperit normaalisti hankintahintaan. Arvon nousut/laskut vähennyskelpoisia vasta realisoituessaan. Liiketoimintaan liittyvien osakkeiden ja muiden arvopapereiden myynti verovaapa. Johdannaisinstrumentit ja muut rahoitusinstrumentit arvostetaan markkina-arvoon.	Ei erillistä luokittelua. Rahoitusvarat arvostetaan hankintamenoon ja velat lunastushintaan. Saamiset ja vieras pääoma nimellisarvoon. Yli vuoden korottomat saamiset tulee diskontata 5,5% korolla. Rahoituslaitosten ja luottol. kaupan käyntiin tarkoitetut rahoitusinstrumentit käypään arvoon. Verotus vasta arvonnousujen realisoituessa.	Rahoitusvarojen kohdalla kuten Pk-IFRS. Velkojen kohdalla korko maksuperusteisesti. Osakkeiden käyvän arvon muutokset realisoitumattomia arvonnousuja, jotka verotetaan vasta realisoituessa.
12. Muut rahoitus-instrumentit	Muut rahoitusinstrumentit (johdannaiset) käypään arvoon tulosvaikutteisesti.	Arvostus riippuu käyttötarkoituksesta ks. yllä			Ei estettä, pitäisi olla mahdollista käyvän arvon option myötä ((FRS26)
13. Vaihtomaisuus	Alimman arvon periaatteen mukaan joko nettorealisointiarvoon tai hankintahintaan. Arvostusmetodeina FIFO tai painotettu keskiarvo. LIFO ei sallittu. Valmistuksen kiinteät yleismenot voi aktivoida	Alimman arvon periaatteen mukaisesti alkuperäiseen hankintahintaan, tilinpäätöspäivän hankintamenoon tai todennäköiseen myyntihintaan. Käyttöjärjestyksenä todellinen käyttö (jos kyetään osoitta-	Alimman arvon periaatteen mukaisesti alimpaan hankintahintaan tai nettorealisointiarvoon. Arvostuksessa tulee käyttää FIFO menetelmää tai 97 % vastaavaa arvoa kokonais-	Alimman arvon periaatteen mukaan hankintahintaan, valmistushintaan tai markkina-hintaan. Varaston käytön mukaisessa arvostuksessa LIFO tai painotettu keskiar-	Arvostuksena käy kirjanpidossa käytetty arvostusmetodi. Yleisesti alimman arvon mukaan hankintamenoon tai nettorealisointiarvoon. FIFO yleisesti sallittu, LIFO ja perusvarasto vain jos hyödykkeet ja niiden käyttö kyetään identifi-

	varaston arvoon.	maan) tai FIFO.	hankintahinnasta.	vo.	oimaan.
16. Sijoituskiinteistöt	Sijoituskiinteistöt Arvostetaan ensimmäisellä kerralla hankintamenoon ja mh käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Jos käypä arvo ei määritettävissä, jaksotettuun hankintameno arvonalentumisilla vähennettynä.	Ei erikseen sijoituskiinteistöjen määrittelyä. Ak rakennuksen osalta hankintamenoon ja mh poistoilla vähennettyyn arvoon. Rakennuksista lisäpoisto mahdollinen, arvonkorotusta ei sallita. Maa-alueista ei voi tehdä arvonkorotuksia eikä arvonlennuksia.	Ei erillistä arvostusmetodia. Käsitellään rakennusten ja maa-alueiden mukaan. Tasapoistot 2-5 %:n välillä. Maa-alueista ei voi tehdä poistoja.	Ei erillistä sääntelyä. Maa-alueet hankintahintaan. Rakennukset hankintahintaan ja vähennetään tasapoistoin.	Sijoituskiinteistöt arvostetaan hankintahintaan. Vaikka kirjanpidossa arvostettaisiin käypään arvoon, verotuksessa voitot/tappiot käyvän arvon muutoksista verotetaan vasta kun kiinteistö myydään.
17. Käyttöomaisuus	Arvostus hankintameno. Poistetaan taloudellisena vaikutusajana joko tasapoistoin, degressiivisin poistoin tai käytön mukaan. Kulumattomasta käyttöomaisuudesta ei saa tehdä poistoa.	Arvostus hankintameno. Poistomenetelmät: tasapoistot, degressiiviset poistot, substanssipoistot. EVL:ssä säädetty käyttöomaisuudelle enimmäispoistoprosentti. Kirjanpidossa tehtävä vähintään saman suuruiset poistot kuin verotuksessa.	Käyttöomaisuus arvostetaan hankintameno. Degressiiviset poistot prosenttina summasta. Maksimipoistoprosentti 30%. vaihtoehtona 20%:n tasapoisto. Taidesineistä tai kulumattomasta käyttöomaisuudesta ei voi tehdä poistoja. Vastavat poistot tehtävä kirjanpidossa.	Arvostus hankintameno, sisältäen pakolliset kuljetus ja asennuskustannukset. Poistot vaihdelleet vuosittain. Pääsääntöisesti tasapoistot 10%. Myös muut menetelmät on sallittu, jos siihen taloudelliset perusteet.	Käyttöomaisuuden verovähennyksille on erillinen laki, jossa säädetään poistoista. Ei noudateta kirjanpidon periaatteita, vaan vähennetään vuosittain määrättävän poistoprosentin mukaan. Koneilla ja kalustoilla esim. 18 % 2012.
18. Aineettomat hyödykkeet	Alkuperäinen arvostaminen hankintameno. Poistot taloudellisena vaikutusajana tai jos ei voida määrittää, 10 vuodessa. Ei saa olla sisäisesti luotu omaisuuserä.	Pitkävaikutteiset aineettomat hyödykkeet poistetaan taloudellisen hyödyntämisaikana kuluessa, maksimissaan 10 vuodessa.	Poistot kuten muu käyttöomaisuus. Maksimissaan 5 vuodessa, ellei voida osoittaa pidempää käyttöaika. Ei saa aktivoida sisäisesti valmistettua aineetonta omaisuutta.	Arvostetaan hankintahintaan. Poistetaan tasapoistoina taloudellisena vaikutusajana. Patentit ja tavaramerkit 15 vuodessa. Itse valmistettuja aineettomia hyödykkeitä ei saa aktivoida.	Arvostus ja poistomenetelmä voi valita soveltaa 1) kirjanpidossa käytettyä tapaa tai kiinteä 4 %:n tasapoisto. T&K menoista voi tehdä 130 % poistot (suuret yritykset) ja pk-yritykset 200 % verovähennyksen.

19. Lii- kearvo	Poistetaan taloudellisen vaikutusajan kuluessa, jos ei määritetty, 10 vuodessa	Poistetaan tasapois- toin taloudellisen hyödyntämisaajan kuluessa, maksimis- saan 10 vuodessa.	Poistetaan kuten muu irtain omai- suus. Maksimis- saan 5 vuodessa, jos muuta käyttö- aikaa ei kyetä osoittamaan.	Hankitun liikearvon aktivointi mahdol- lista. Itse hankittua liikearvoa ei saa aktivoida. Arvostus hankintahintaan, poistot yli 15 vuo- dessa.	Arvostus ja poistome- todina voi valita sovel- taa 1) kirjanpidossa käytettyä tapaa tai kiinteä 4 %:n tasapoi- sto. Negatiivinen lii- kearvo tulee tulouttaa.
20 Lea- sing- sopimukset	Leasing sopimukset jaetaan rahoitus- leasingsopimuksiin ja muihin vuokraso- pimuksiin. Rahoit- tusleasingsopimuk- set vuokran ottajalle taseeseen omai- suuseräksi ja rahoit- tusvelaksi. Muut vuokrasopimukset normaalisti kuluksi tasapoistoin.	Omaisuserä on vuokran antajan ta- seessa ja vain vuokran antaja oikeutettu poistoihin. EVL 54§:stä johtuen rahoit- tusleasingsopimusten vuokralle antajan tekemät poistot eivät ole verovähennyskel- poisia, ellei niitä ole tehty myös kirjanpi- dossa.	Tapauskohtaisesti määritetään saako vuokralle antaja vai ottaja tehdä poistot. Tavalli- simmin poistot kirjaa vuokralle antaja.	Jos leasingsopimus kattaa 40-90% hyödykkeen eliniäs- tä, eikä sisällä han- kintoaoptiota ja kattaa hyödykkeen hankintahinnan, hyödyke tulee vuok- ralle antajan tasee- seen. Muissa tapa- uksissa yleisimmin vuokralle ottajalle. Vuokralle ottajalle aktivointi taseeseen varoiksi ja velaksi.	Suurimmassa osassa vuokralle antaja on oikeutettu tekemään poistot ja kirjaamaan hyödykkeen taseeseen. Rahoitusleasingsopi- muksissa vuokralle ottaja kirjaa hyödyk- keen taseeseen ja tekee poistot.
21 Vara- ukset	Varauksia voi tehdä vain jos velvoite johtuu menneestä tapahtumasta, johtaa taloudellisten voi- mavarojen siirtymi- seen pois yhtiöstä, määrä luotettavasti arvioitavissa.	Sallitut varaukset: jälleenhankintava- rasu, luottotappiova- raus, toimintavarau- s, hinnanlaskuvaraus sekä asuintalovarau- s. Varauksen teko edel- lyttää varauksen tekoa myös kirjanpidon puolella.	Verovarausten edellytyksenä on, että varaukset tehty myös kir- janpidossa (ei koske maa- alueista tehtäviä varauksia). Jäl- leenhankinta varaus sallittu. Käytettävä 3 vuodessa.	Kirjanpidossa tehtä- vät varaukset pakol- lisia myös verotuk- sessa. Mahdollisia varauksia: jälleen- hankintavarau- s, eläkevaraus, ympä- ristöriskivaraus, patentti ja tekijänoi- keusrikkomusvara- us, palvelus- vuosibonusvaraus.	Ennakkoon tehtävät varaukset eivät ole välttämättä verovähennys- kelpoisia. Varauk- sen edellytyksenä on, että se koskee mennyttä tapahtumaa, luotetta- vasti arvioitavissa ja jonka tekeminen johtai- si oikean ja riittävän kuvan aikaansaamiseksi.
28. Eläke- järjestelyt	Jako etuus pohjaisiin ja maksu pohjaisiin sen perusteella rajoittuuko riski jo maksettuihin mak- suihin. Maksu poh- jaiset kuluksi ja	Eläkejärjestelmä on maksu pohjainen ja yrityksen vastuu rajoittuu maksettuihin maksuihin. Vähennetään kuluina kirjanpi- don mukaisesti ja	Ei erityistä jakoa eläkkeiden välillä. Toteutus tapoja monia. Vähennetään kuluina kirjanpidon mu- kaisesti ja kirja-	Eläkevaraukset taseessa diskontat- tuun nykyarvoon.	Eläkemaksut vähennetään verotuksessa maksuperusteisesti. Kirjanpidon puolella tehtävillä varauksilla ei siis vaikutusta verotuk- seen.

	maksamaton osuus velaksi. Etuusperusteiset nettonykyarvoon, jossa veloitteen nykyarvosta on vähennetty järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo.	tilikaudella maksamattomat maksut kirjataan velaksi taseeseen.	taan velaksi taseeseen.		
--	---	--	-------------------------	--	--